POŠTNINA PLAČANA PRI POŠTI 1102 LJUBLJANA

Planinski vestnik 10

glasilo Planinske zveze Slovenije oktober 1998

Planinski vestnik

glasilo Planinske zveze Slovenije

oktober 1998 10

letnik XCVIII izhaja od leta 1895

vsebina

Damjan Jevšnik	Planinci – so-bitja v visokogorju	417
Marjan Raztresen	Izkušnje preudarnih	418
Marjan Raztresen	Slovenci Šerpam odkrivajo Himalajo	419
Marjan Raztresen	Planinske koče obremenjujejo gore	421
Matjaž Chvatal	Brezno	424
Marica Marolt	Počitniška gorska paberkovanja	428
Vera Pipal	Andreju Karničarju	429
Tomaž Rovšček	Borisu Mlekužu v spomin	429
Milena Ožbolt	Roman o krstu	431
Aleš Tacer	Večerna idila	432
Dušan Novak	Cojzova zvončica	433
Veronika Viltužnik	Soči	434
Aleksander Čičerov	Civetta in Monte Pelmo	435
Aleš Tacer	Nepopisna lepota gora	438
Milan Vošank	Dve jeseni med Koglom in Skuto	439
Marko L.	Vegetarijanski krožnik	441
Frida Bizilj	Moja prva gora je bila Triglav	442
Marja Benedejčič	Boka iz treh zornih kotov	443
Tone Cepec	Po brezpotjih Krete	444
Dario Cortese	Poti, ki jih ni prehodil še nihče	445
Slavica Štirn	V Halozah	446
	Odmevi	446
	Iz planinske literature	448
	Društvene novice	453

Slika na naslovni strani: **Greben Kurjakov z Gubna (Kepa), v ozadju Julijci**

Foto: Vlado Habjan

Planinski vestnik izdaja Planinska zveza Slovenije, 1000 Ljubljana, Dvoržakova ulica 9, p. p. 215. Revija izhaja vsak mesec. Ureja uredniški odbor: Marjan Raztresen (glavni in odgovorni urednik), Janez Bizjak, Sonja Dolinšek, Mitja Košir, Edo Kozorog, Silvo Kristan, France Malešič, Dragica Manfreda, Marlen Premšak, Tone Strojin, Tone Škarja in Franček Vogelnik. Predsednik založniško-izdajateljskega sveta dr. Milan Naprudnik. Prispevke pošiljajte na naslov Planinske zveze Slovenije. Rokopisov in slik ne vračamo. Tekoči račun pri Agenciji RS za plačilni promet 50101-678-47046, devizni račun pri Ljubljanski banki - Gospodarski banki d. d. Ljubljana 50100-620-133-900-27620 - šifra valute - 3053/8. Naročnina za leto 1998 znaša 3500 tolarjev in je plačljiva najpozneje do konca marca 1998, posamezna številka stane 350 tolarjev. Letna naročnina za tujino znaša 30 ameriških dolarjev. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova vselej navedite tudi stari naslov, in sicer s tiskanimi črkami. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Tisk Tiskarna JOŽE MOŠKRIČ d. d. v Ljubljani.

Glasilo spada med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3 Zakona o prometnem davku (Ur. list RS, št. 4/92) in Mnenja Ministrstva za informiranje Republike Slovenije, št. 23/117-92 z dne 24. 2. 1992, za katere se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5 %.

GORSKI OBISKOVALCI LAHKO POMAGAMO OHRANITI OGROŽENE ŽIVALI

PLANINCI – SO-BITJA V VIGOKOGORJU

DAMJAN JEVŠNIK

»Najhujše, kar se nam lahko pripeti v osemdesetih letih, ni izčrpanje energije, gospodarski zlom, omejena jedrska vojna ali podjarmljenje s totalitarno vlado. Kakor so te katastrofe strašne, jih je mogoče v nekaj rodovih popraviti. Edini proces, ki se je začel v osemdesetih letih in bo zahteval milijone let, da bi se popravil, je izguba genskega bogastva in mnogoštevilnih vrst z uničevanjem naravnih življenjskih okolij. To je norost, ki nam jo bodo naši potomci najteže odpustili.«
Profesor Edward O. Wilson, Harvardska univerza

Zaradi trdih življenjskih razmer so v gorskem svetu vse živalske vrste ranljive, človekovi vplivi pa imajo prav zato tu še večjo težo. Na živalstvo v tem prostoru je človek v zadnjih stoletjih vplival s spreminjanjem pragozdov v gospodarske gozdove in s pretiranim lovom nekaterih vrst. Po vojni so bila zgrajena smučišča in gozdne ceste, ki so gorske gozdove prvič in dokončno odprle množicam obiskovalcev. V razmeroma kratkem času nekaj desetletij se je v gorskih gozdovih zgodila ogromna sprememba. V prej mirni gorski pokrajini so se pojavili obiralci borovnic, motoristi, sprehajalci s psi, v zadnjem desetletju pa še motorne sani, gorski kolesarji in še kdo. Z boljšim življenjskim standardom in z vedno več prostega časa se množica ljudi, ki na različne načine išče sprostitev v naravi, nenehno veča, v naravi pa se povečuje nemir, živalske vrste se umikajo v zadnje mirne predele in izginjajo – za vedno.

V zadnjih letih v okviru Zavoda za gozdove v posameznih gozdnogospodarskih (GG) območjih, npr. Zavoda za gozdove Slovenije (ZGS) – OE Nazarje, že izdelujejo podrobne karte, na katerih so označeni življenjski prostori nekaterih redkih in ogroženih živalskih vrst, zimovališča velikih rastlinojedov in še nekatere druge »mirne cone«. Namen takšnega kartiranja je ponekod izločiti, drugod pa časovno omejiti in prilagoditi gospodarjenje z gozdom posameznim ogroženim vrstam.

VSE MANJ DIVJIH PETELINOV

Če nekoliko posplošimo, lahko rečemo, da med ogroženimi vrstami prevladujejo strogo specializirane vrste, katerim se je v zadnjih desetletjih spremenilo okolje.

V gorskem gozdu in svetu nad gozdno mejo so ogrožene predvsem gozdne kure (divji petelin, belka, ruševec), sove (velika uharica, kozača, mali skovik in koconogi čuk), primarni in sekundarni duplarji (npr. triprsti in belohrbti detel)... Od okrog dvajset vrst ujed, kolikor jih je nekoč živelo v slovenskem prostoru, je danes le nekaj takih, ki niso ogrožene. Izginili sta naši najmogočnejši ptici, brkati ser in beloglavi jastreb. Populacije gamsa, kozoroga in planinskega zajca trenutno niso neposredno ogrožene, so pa vseeno zelo ranljive in občutljive na vplive človeka. Nikakor ne smemo pozabiti tudi vseh drugih vrst, na katere je človek vplival predvsem s spremembami v njihovem okolju. V celotni Sloveniji je po podatkih iz knjige Biotska raznovrstnost v Sloveniji / Slovenija – »vroča« točka Evrope avtorja **N. Mršića** ogroženih ali že izumrlih 62 % vrst sesalcev, 55 % ptičev, 82 % plazilcev, 91 % dvoživk, 40 % ribjih vrst ali skupaj kar 56 % vseh avtohtonih vrst vretenčarjev in poleg teh še okrog 24 % vseh drugih (nižjih) vrst.

Ena izmed najlepših in najbolj občutljivih živali iz družine gozdnih kur je divji petelin (Tetrao urogallus). V preteklosti je bil razširjen v velikem delu slovenskih gozdov, tudi v hribovju in ponekod celo do nižin. Zaradi spreminjanja življenjskega okolja (gradnja cest, gozdarstvo...), toplitve podnebja (divji petelin je najbolj razširjen v iglastih gozdovih severa), lova in vseh vrst nemira v gozdu se je umaknil v višje predele. Danes živi divji petelin v Sloveniji predvsem v pasu med 1200 in 1500 metrov, le izjemoma tudi nižje. Rastišča v nižjih legah opuščajo, število petelinov na njih pa je vsako leto manjše.

Petelini si za svoje petje izbirajo topografsko izpostavljena mesta (slemena, s katerih se njihovo petje daleč sliši). Kot vemo, pa potekajo po slemenih tudi mnoge markirane planinske poti. Za uspešno zaščito ogroženih živalskih vrst, kakršna je divji petelin, bo potrebno tudi sodelovanje planincev. Osebno sem prepričan, da večina ljubiteljev gorá globoko spoštuje naravo in bi z veseljem pomagala ogroženim živalskim vrstam, če bi le vedela kako.

Obisk planincev in drugih obiskovalcev bi se moral v občutljivem svetu nad 1000 metrov nadmorske višine omejiti predvsem na markirane planinske poti. Nanje so živali navajene. Pogosto se ob prihodu človeka po planinski poti le pritajijo in počakajo, da gre mimo. Človek v gozdu oziroma na brezpotju pa pomeni preplah. Živali z naglim begom izgubljajo dragoceno energijo ali pa zapuščajo gnezda in s tem še dodatno izpostavljajo svoje mladiče, katerih smrtnost je že brez človekovega vpliva visoka. Zelo škodljivo je, na primer, množično obiranje borovnic v okolju gozdnih kur (slemena nad 1000 metri). Novih poti naj bi ne gradili več, pokazala pa se je tudi potreba po opustitvi posameznih že obstoječih. Neustrezne so predvsem markirane poti skozi zadnje mirne kotičke naše gorske pokrajine. Živali se od tam nimajo več kam umakniti. Primer prevelike gostote poti je na Dleskovškovi planoti (Veža), ki je ena od zadnjih večjih mirnih con v Kamniško-Savinjskih Alpah. Prav gotovo so v bližini za obiskovalca zanimivejši cilji izleta, vendar pa markirana pot sama po sebi

privablja ljudi. Od treh poti preko planote bi bilo mogoče eno brez vsake škode opustiti.

NATANČNO IZBIRANJE PLANINSKIH POTI

Kjer planinske poti ni mogoče opustiti ali prestaviti, bo potrebno časovno omejiti obisk. Celo Slovenska planinska pot med Slemenom in Raduho, ki prečka kar nekaj rastišč divjega petelina in še več rastišč ruševca, z vidika teh dveh ogroženih vrst prav gotovo ni pravilno speljana. Zato bo v prihodnje obiskovalce ob poti pozdravila tabla, ki predlaga obisk tega dela Slovenske planinske poti le v poletnem času od začetka julija do konca septembra. Neobvezna omejitev torej, ki je večini obiskovalcev ne bo težko izpolniti, predvsem divjemu petelinu pa se bodo s tem povečale možnosti za preživetje (v poletnih mesecih petelin zapusti ožje območje rastišča).

Za učinkovito varstvo in ohranitev nekaterih vrst bo potrebno za ves gorski svet izdelati karte posebno pomembnih območij, kjer živijo ogrožene živalske vrste, in jih primerjati z obstoječimi planinskimi kartami ter z razširjenostjo drugih dejavnosti v tem prostoru. Spornih območij, kjer se križajo obstoječe planinske poti in ožji življenjski prostor ogroženih vrst, je razmeroma malo, za te vrste pa so življenjskega pomena. Ob poznavanju in razumevanju pomena teh območij lahko vsakdo izbere enako lepo in zanimivo traso svojega izleta, na kateri ne bo dodatno ogrožal omenjenih živalskih vrst.

Velika nadloga za divje živali v tem občutljivem prostoru so tudi psi, zlasti tisti, ki se oddaljujejo od gospodarja (trenutno veljavni lovski zakon iz leta 1976 dopušča odstrel takega psa), gorski kolesarji, ki s svojo neslišnostjo in hitrostjo prestrašijo žival ter jo poženejo v brezglav beg (Uredba o prepovedi vožnje z vozili v naravnem okolju, Ur. l. RS 16/95, predvideva kazen najmanj 50.000 SIT za kolesarjenje izven gozdnih cest) ter jadralni padalci, še posebno v življenjskem prostoru orla, nad zimovališči parkljaste divjadi in v zimskem oziroma spomladanskem času. Prav tako bo nujno vsaj časovno omejiti plezanje v posameznih stenah, kjer gnezdijo naše ogrožene ujede.

Posebno pomembno je varovanje ogroženih vrst pozimi. Belka, ki mora v trdi zimi zaradi turnega smučarja vzleteti, izgubi, na primer, toliko energije, da pogosto zaradi tega kasneje pogine. Vse bolj razširjeno turno smučanje pa ne vpliva le na belko. Podobno izgubo življenjske energije povzroči tudi pri vseh drugih živalih (gams, divji petelin, ruševec...), ki pozimi sicer večino dneva mirujejo in varčujejo z energijo. Gotovo bi bilo

namesto komentarja

IZKUŠNJE PREUDARNIH

Upravni odbor Planinske zveze Slovenije bo na letošnjih zadnjih sejah – enako kot minula leta – spet v dilemah, kako visoke članarine naj predlaga planinskim društvom. Kot je bilo slišati prejšnja leta, marsikdo ni zmogel niti tako nizke članarine, kot je bila določena, zato so se v nekaterih društvih odločili oprostiti plačila svoje starejše člane, ki želijo ostati samo člani svoje organizacije, ne da bi od nje še pričakovali kakršnokoli korist. Spet bosta najverjetneje v upravnem odboru dva tabora: eden se bo zavzemal za vsem dostopno, nizko članarino, drugi bo vztrajal pri mnogo višji članarini, za katero pa naj bi člani dobili marsikatero ugodnost. Vnovič bo na upravnem odboru nemara spet omenjen Planinski vestnik, ki ima glede na število članov osrednje slovenske planinske organizacije premalo naročnikov: ali ne bi bilo vredno članstvo v PZS vsaj deloma vezati z naročnino na glasilo slovenskih planincev.

Pravzaprav se bo spet vse vrtelo okoli denarja, ki ga je tako za organizacijo kot za posameznike skoraj vedno premalo. Člani upravnega odbora PZS bodo spet na hudi preizkušnji, kako naj bi na eni strani obdržali vsakogar, ki hoče biti član, in na drugi strani poskrbeli za to, da se bosta izšli finančni konstrukciji tako vsakega posameznika kot organizacije, poleg tega pa še vsakega od planinskih društev – članov Planinske zveze Slovenije.

Morda bi lahko predvsem planinska društva premišljevala tudi takole:

Poznamo svoje člane in približno vemo, kakšne so njihove denarne zmožnosti. Na občnih zborih in pri pobiranju članarine nasploh naj bi vsaj nekoliko premožnejše člane povabili k donatorstvu: ko bi plačali svojo članarino, naj bi – po svojih zmožnostih – primaknili kakšen tolar čisto namensko za članarino ali delček te za tiste starejše in manj premožne, ki tega ne bi zmogli, ta denar pa bi bil namenjen tudi tistim, ki bi sporočili, da iz denarnih razlogov ne morejo več ostati člani organizacije.

Poleg tega bi se kar nekako spodobilo, da bi društva, ki imajo natančne evidence o svojih članih, oprostila članarine tiste svoje člane, ki so v društvu določeno (dolgo) obdobje; po kakršnikoli poti bi jih obvestili, naj samo prinesejo ali dostavijo člansko izkaznico, v katero bi jim nalepili znamkico.To bi bila lahko nekakšna prva stopnja k častnemu članstvu planinske organizacije in posameznega društva.

Nekatera planinska društva so že dolgo tako organizirana, da na ta ali podoben način pomagajo svojim članom, ne da bi kdorkoli vedel za te njihove »prijeme«. Koristno bi bilo o vseh vidikih delovanja društev obveščati osrednjo slovensko planinsko vlado in parlament, da bi za izkušnje zvedeli še drugi, na podlagi že dolgo znanih pametnih rešitev pa bi se člani upravnega odbora laže odločali.

Marjan Raztresen

dobro in pošteno sistematično preučiti tudi trase najbolj popularnih turnih smukov.
Človek postaja s svojim razvojem vse bolj odgovoren za so-bitja na Zemlji. Z naraščanjem človekovega vpliva se povečuje tudi odgovornost za okolje. Le kaj si bodo mislili o nas naši vnuki čez petdeset let, če bo v naravi manjkala povprečno vsaka druga živalska vrsta? Gotovo nič lepega. In kaj bi si mislile že danes o nas živali? Pa te, hvala bogu, nimajo sposobnosti razmišljanja.

V NEPALU JE SPET ODPRTA SLOVENSKA ŠOLA ZA TAMKAJŠNJE GORSKE VODNIKE

SLOVENCI ODKRIVAJO ŠERPAM HIMALAJO

MARJAN RAZTRESEN

Že šestnajstič je ta čas v Nepalu pouk v slovenski šoli za gorske vodnike: letošnjega 9. septembra so v Katmandu odpotovali vodja letošnjega tečaja **Roman Robas**, zdravnica – inštruktorica **dr. Anda Perdan** ter inštruktorja **Boris Strmšek** in **Matjaž Ferjančič**. Tam so se jim pridružili trije nepalski inštruktorji, ki so prejšnja leta obiskovali slovenski tečaj in so si pri vodenju nabrali dodatna ustrezna znanja.

SPREGLEDANE PROMOCIJSKE MOŽNOSTI

Komisija za odprave v tuja gorstva (KOTG) pri Planinski zvezi Slovenije (PZS) že od leta 1979 kot pomoč in sodelovanje z nepalsko planinsko organizacijo NMA enkrat letno organizira izobraževanje za člane NMA. To je v okviru slovenske šole za vodnike NMA, ki je poleg čisto vzgojno-izobraževalnega dela za nepalske gorske vodnike pomembno tudi za strokovno izpopolnjevanje slovenskih inštruktorjev, v veliki meri pa je tudi mednarodna predstavitev Slovenije in služi za utrjevanje položaja in ugleda naše države v tem delu sveta in tudi drugod.
Kot je bilo povedano na tiskovni konferenci pred letošnjim odhodom štirih inštruktorjev v Nepal, prihaja na teh tečajih do prenosa kvalitetnega slovenskega znanja ter seveda do bogatenja naših izkušenj in tudi našega znanja. To so spoznale tudi druge države, od katerih so nekatere (na primer Francija) prej, druge pa pozneje začele podobne akcije. Ker je to v državi z najvišjimi gorami na svetu, je takšno delo v teh gorah na očeh svetovne gorniške javnosti. Ker so slovenske »konkurentke« na tem področju bistveno bogatejše z darili in radodarnejše z denarjem, se Sloveniji obeta, da nas bodo izrinile s tega področja, na katerem smo bili pravzaprav prvi na svetu, ki smo takšno zamisel tudi uresničili in jo še vedno uresničujemo.
Pred leti in desetletji so alpinisti z zahoda za delo visoko v Himalaji najemali domačine, ki so bili navajeni življenja na velikih nadmorskih višinah in so laže prenašali visokogorske razmere kot alpinisti iz nižin, vendar jim je primanjkovalo gorniških znanj. Zato so bili Šerpe najpogostejše žrtve Himalaje. Slovenski alpinisti so takrat ob pomanjkanju denarja za odprave in drugačne dejavnosti v Himalaji našli možnost: Jugoslavija, katere del je bila Slovenija, je enako kot Nepal sodila med neuvrščene države in kot pomoč drugi neuvrščeni državi naj bi Jugoslavija, se pravi Slovenija, v Nepalu zgradila šolo za njihove gorske vodnike, Šerpe, in tja enkrat letno pošiljala svoje inštruktorje. Država Jugoslavija je rada sprejela takšno promocijsko akcijo in jo vsako leto tudi financirala.
Po osamosvojitvi Slovenije je državni vir za to šolo popolnoma usahnil: država Slovenija nima nikakršnega posluha za takšno svojo promocijo, ki bi jo stala letno do 20.000 ameriških dolarjev – za letošnjo šolo so morali slovenski planinci s pomočjo svojih sponzorjev zbrati 2,7 milijona tolarjev oziroma 16.000 dolarjev. Vsako leto sicer odpošljejo iz Vile Zlatorog v Ljubljani, kjer je sedež Planinske zveze Slovenije, na državne naslove kup prošenj za denarno pomoč za to šolo, na katere pa ne dobijo nikakršnega odgovora; v Sloveniji, gorniško visoko razviti alpski državi, za takšno dejavnost vrhunskih slovenskih gornikov ni nobenega posluha, čeprav se na drugi strani najvišji slovenski vrhovi kitijo s Triglavom, kadar ga seveda potrebujejo, in se vzpenjajo nanj, če bi jim to lahko koristilo.
Nobenega dvoma ni: če eno leto slovenskim planincem ne bo uspelo zbrati denarja za to šolo, bodo prišli inštruktorji iz drugih alpskih držav; če bodo eno leto manjkali, bo šola za Slovenijo za vedno izgubljena. Nepalska planinska organizacija pa je zainteresirana za takšno gorniško vzgojno ustanovo, ki zdaj gorniško izobrazi največ Nepalcev, in zanjo so zainteresirani tudi številni Šerpe. Kot pravi vodja letošnje šole Roman Robas, zdaj že daleč sega glas o tej šoli: gorniki iz Japonske in Kanade, na primer, ki pridejo v Nepal na odprave ali na trekinge, že dobro vedo, da so v Katmanduju Šerpe, ki so sposobnejši od drugih in o gorah mnogo več vedo, zato je povpraševanje po njih večje, s tem pa tem nepalskim gorskim vodnikom tudi raste cena.

TRI ALI ŠTIRI STOPNICE DO DIPLOME

»Vozni red« letošnje šole je dogovorjen z NMA, tečaj je usklajen s programom izobraževanja planinskih vodnikov mednarodne planinske organizacije UIAA, četverica Slovencev in trojica Nepalcev pa bo predavala kar 29 predmetov.
Šola traja 40 dni, v njej pa bodo, kot je bilo rečeno pred odhodom slovenskih inštruktorjev v Nepal, več kot 40 dni praktično in teoretično izobraževali približno 35 nepalskih tečajnikov. Šola je razdeljena v tri dele: prvi teden dni je bila v Katmanduju, kjer so se inštruktorji

seznanjali s tečajniki ter njihovimi dosedanjimi znanji – šola je sicer v angleškem jeziku, vendar vsi tečajniki tega jezika ne razumejo, zato predavanja Slovencev prevajajo nepalski inštruktorji. Nato naj bi, kot je bilo načrtovano, vsi udeleženci tečaja šli na osemdnevni treking do šolske zgradbe v Manangu pod Anapurnami, potrebno opremo in hrano pa naj bi jim nosilo 80 nosačev. Spotoma se bodo tečajniki učili praktičnih veščin trekinškega vodenja. Tretji, najzahtevnejši del tečaja bo v bližini naselja Manang pod severnim ostenjem Anapurn na nadmorski višini 3500 metrov, kjer se bodo tečajniki najprej učili (in naučili) skladno plezati in voditi, nato pa voditi in plezati po snegu in ledu. Vrhunec tečaja bo osemdnevno bivanje in delo v visokogorski bazi, ki si jo bodo postavili na višini 5200 metrov, od tod pa se bodo povzpeli na dva vrhova, visoka okoli 6000 metrov.

»Tja gremo, da jih naučimo varno voditi po njihovih gorah,« je dejal vodja tečaja Robas. »Naučili se bodo tudi reševanja, orientacije, prve pomoči in vsega drugega, kar gorski vodnik in njegov klient potrebujeta v visokogorju.« Zdravnica dr. Perdanova jih bo naučila kolikor mogoče dobro oskrbeti bolnika v visokogorju, poleg tega bo imela veliko dela z domačini v vaseh, skozi katere bo ta šola šla.

Slovenski inštruktorji so nesli s seboj dovolj dokaj debelih učbenikov v angleškem jeziku, ki so jih posebej za nepalske gorniške šole sestavili izkušeni slovenski gorniki. Glede na potrebe bodo to knjigo menda že prav kmalu prevedli v nepalščino. Teste in izpite bodo tečajniki opravljali sproti, tudi že med potjo v Manang, zaključne pa pred koncem tečaja, ko bodo v Katmanduju prejeli diplome.

Denarno pri teh šolah sodelujejo NMA z denarjem, ki ga dobi iz državnih taks za gorske vrhove, pa tudi nepalske trekinške in druge turistične organizacije, ki prijavljajo svoje najboljše vodnike ter deloma zanje plačajo stroške in zanje tudi kupijo potrebno opremo. Le redki premožnejši Šerpe, ki že imajo svoje agencije, si stroške tega šolanja plačajo sami.

TUDI ZA SLOVENCE ZANIMIVO ŠOLANJE

»Vsako leto razpošljemo državnim inštitucijam prošnje za denarno pomoč za to šolo in vsako leto zaman čakamo, da bi država razumela pomen takšnega našega delovanja,« pravi načelnik Komisije za odprave v tuja gorstva (KOTG) pri PZS **Tone Škarja**. »Doslej nam je od sponzorjev vsako leto uspelo zbrati denar za to šolo, čeprav gre to na račun vrhunskega alpinizma, ki je zato prikrajšan za tolikšno vsoto. Ker je za šolo v Nepalu vedno premalo denarja, je tudi zanimanje med slovenskimi alpinisti za udeležbo v njej razmeroma majhno, ker lahko inštruktorjem damo le skromno nadomestilo za izgubljen čas.«

Škarja je tudi prepričan, da bi v to šolo za nepalske gorske vodnike lahko šli tudi slovenski gorniki, da bi se tam usposobili za varno hojo na nadmorskih višinah najmanj 6000 metrov. Pot in šolnino bi si bodisi plačali sami, bodisi bi jim to plačali njihovi sponzorji, ki bi jih morali najti. Nemara bi bila ta šola po Škarjevem mnenju zanimiva tudi za pripadnike Slovenske vojske in policije (ki seveda dovolj dobro obvladajo angleščino), saj bi v evropskih gorskih enotah ljudje s takimi znanji lahko napravili lepo kariero.

V Nepalu dobro poznajo uspešne slovenske alpiniste in gorske inštruktorje; **Ang Phuri Sherpa**, vodja gorniške šole NMA v Nepalu, se je hotel letos prepričati, kakšna neki je dežela, iz katere prihajajo k njim tako vrhunsko usposobljeni ljudje, in je februarja prišel na obisk v Slovenijo. Inštruktorji, ki ga poznajo iz Nepala, so ga peljali v Tamar, kjer je bil tisti čas tečaj za planinske vodnike D kategorije, potem so ga peljali še za nekaj dni po Sloveniji, nad katero je bil navdušen.

* * *

Sponzorji letošnje slovenske šole za nepalske gorske vodnike so Mobitel iz Ljubljane, Marmor iz Hotavelj, Porenta nahrbtniki iz Škofje Loke, Alpina iz Žirov, Planika in Promontana iz Kranja, Vrh iz Tržiča, Iglu in ITU iz Ljubljane, Beti iz Metlike, Vita iz Trebnjega, Dumo z Iga, BVS iz Novega mesta, Droga iz Portoroža, Medex iz Ljubljane, Elkroj iz Nazarij in NES s Ptuja. Zdravila in sanitetni material za slovensko šolo v Nepalu so prispevali Lek, Bayer Pharma, Salus, Sanolabor, TIK Kobarid, Tosama, 3M, Simp's iz Trzina in Termopol.

Darko Berljak pelje (tudi Slovence) na Šišo Pangmo

Na Šišo Pangmo, edini osemtisočak, ki je v celoti v Tibetu (zdaj na Kitajskem), na 8027 metrov visoko himalajsko goro, je 23. avgusta odšla 25-članska mednarodna hrvaška alpinistična odprava pod vodstvom **Darka Berljaka**, ki so se ji pridružili tudi štirje Slovenci: 22-letni **Andraž Šešok** iz Litije, ki je bil doslej najvišje na Mont Blancu, 35-letni **Marjan Gregorčič** iz Ljubljane, ki je že bil na osemtisočaku Čo Oju, 33-letni **Dušan Cerar** iz Mengša, ki je doslej priplezal najvišje na Pik komunizma, in 43-letni **Matjaž Globočnik** iz Tržiča, katerega najvišji dosežek je doslej Aconcagua.

Šiša Pangma je zadnji od osemtisočakov, na katerega je stopila človeška noga, tako pozno velik del tudi zaradi novih političnih gospodarjev Tibeta, Kitajcev, ki so želeli prvenstvo ohraniti za svoje plezalce. Nanj so tako priplezali šele leta 1964, čeprav velja – enako kot Broad Peak in Čo Oju – za enega od lažjih osemtisočakov. Večina predvsem komercialnih vzponov se konča na Srednjem vrhu (8008 m), kajti od tod je do glavnega vrha še dobre tri ure vzpona po grebenu, kar sicer ni težavna, ampak za takšno višino naporna tura. Šiša Pangma je med drugim znana kot osemtisočak, ki je zanimiv za spuste s smučmi. Vendar so na gori poleg višine in mraza nevarne ledeniške razpoke v spodnjem delu, močan severni veter in plazovi na severovzhodnem grebenu.

V TRIGLAVSKEM DOMU NA KREDARICI JE BILA OKROGLA MIZA O ČISTI GORSKI NARAVI

PLANINSKE KOČE OBREMENJUJEJO GORE

MARJAN RAZTRESEN

Predsednik države **Milan Kučan** je v ponedeljek, 17. avgusta letos, nad Triglavskim domom in kapelo na Kredarici pognal vetrnico za proizvodnjo električne energije v tej planinski koči. Ta 2,5-kilovatna naprava škotske izdelave je lahko na vrhuncu planinske sezone dajala kar približno tretjino koči potrebne električne energije, drugi del čiste električne energije pa dajejo koči sončne celice. Kot pravi oskrbnik Triglavskega doma **Janko Rekar**, se oba vira čiste energije odlično dopolnjujeta: podnevi polnijo električne zbiralce sončne celice, ponoči, ko skoraj vedno piha, pa vetrnica.

Pričakovati je bilo, da bo predsednik države, ki je bil letošnje poletje sicer kar pogost gost te najvišje slovenske planinske postojanke, kot boter triglavske vetrnice ta dan privabil pod Triglav številne znane in vplivne Slovence. Tako je Janko Rekar to priložnost izkoristil za okroglo mizo o ekologiji predvsem v Domu na Kredarici, ki je bila takoj po zagonu vetrnice. Domneve o številnem obisku so se uresničile, kajti na Kredarici se *je zbralo vsaj sto gostov, med njimi* **Jože Kotnik**, *župan* Kranjske Gore, kamor upravno sodi Triglavski dom na Kredarici, triglavski župnik **France Urbanija**, ki je s svojim kolegom iz Šmartnega pod Šmarno goro **Francem Novakom** tja gor sicer prišel zaradi drugih opravkov, vendar je ostal na okrogli mizi, generalni direktor RTV Slovenije **Janez Čadež**, ki se je iz doline pripeljal s helikopterjem, nekdanji politik in sedanji poslovnež **Viktor Žakelj**, ki je pripeljal pokazat italijanski helikopter za potrebe reševalne službe, kakršnega naj bi kmalu dobili v Sloveniji, pomočnik generalne direktorice Zavarovalnice Triglav **Milan Tomaševič**, podpredsednika Planinske zveze Slovenije **Tone Škarja** in **dr. Janez Duhovnik**, direktor Elektro Ljubljana **Ludvik Sotošek**, pomočnik direktorja Triglavskega narodnega parka **inž. Martin Šolar**, ob kar številnih svojih novinarskih kolegih tudi predsednik Društva novinarjev Slovenije **Branko Maksimovič**, pa tudi vsestranski glasbenik in pevec **Andrej Šifrer**, ki je po okrogli mizi in po večerji zabaval goste.

SHISA 8027 PANGMA

vrh ®

1998

CROATIA SLOVENIA

Hrvaška odprava je preko Amsterdama in New Delhija odpotovala v Katmandu, zadnje avgustovske dni odšla iz Nepala do kitajske meje, prišla prve dni septembra v bazni tabor pod Šišo Pangmo na nadmorski višini 5000 metrov, kjer so člani že opravili nekaj aklimatizacijskih tur na okoliške gore, se nekaj dni pozneje z jaki odpravila na 5600 metrov visoki naprej pomaknjeni bazni tabor in nekaj dni pozneje začela nositi tovore opreme in hrane v skladišče na začetek ledenika še 200 višinskih metrov višje. Do 12. septembra naj bi po načrtih postavili prvi višinski tabor 6350 metrov visoko, do sredine septembra še drugega na nadmorski višini 6950 metrov in nemara še tretjega na višini 7450 metrov, zadnje septembrske dni pa naj bi poskusili priplezati na vrh gore.

Kot je pred odhodom načrtoval vodja odprave, bi se nekateri člani odprave razen po normalni smeri poskusili povzpeti na vrh gore po prvenstveni smeri v severni steni, poleg tega naj bi se kdo smučal bodisi s pobočja, bodisi čisto z vrha gore, naposled pa naj bi ob *ugodnem vremenu kdo od članov odprave z vrha poletel* v bazni tabor z jadralnim padalom. Zadnje septembrske dni naj bi podrli bazni tabor, v prvi polovici oktobra pa naj bi se odprava vrnila domov.

Štirje Slovenci, ki so se pridružili Mednarodni hrvaški odpravi Šiša Pangma 1998, sicer niso vrhunski alpinisti, vendar v odpravi niso kot nekakšni člani komercialne odprave. Vsi štirje so se samostojno pripravljali na to himalajsko odpravo; med drugim so bili dvakrat na Mont Blancu, nekajkrat pa so šli skupaj tudi v slovenske gore.

V Tibet niso šli samo na izlet, ampak z resnimi alpinističnimi in smučarskimi cilji. Po nasvetu **dr. Iztoka Tomazina**, ki je že bil na tej visoki gori, sta Matjaž Globočnik (najširša slovenska planinska javnost ga pozna kot lastnika firme Vrh iz Tržiča) in Andraž Šešok vzela s seboj na pot smuči in ustrezne čevlje, da se bosta poskušala s čim večje višine smučati v bazni tabor pod goro. Vsaj za slovensko četverico odpravarjev so vso višinsko opremo izdelali v Vrhu v Tržiču, kot so jo že za nekaj slovenskih alpinističnih odprav v Himalajo, tudi za zadnjo »kadrovsko« odpravo na Daulagiri, ki se je z gore vrnila z izrednimi uspehi. Vendar imajo člani sedanje odprave s seboj še boljšo obleko od njih, kajti v Vrhu so upoštevali nasvete dosedanjih uporabnikov in jo še izboljšali.

M. R.

Vetrnica na Kredarici proizvaja elektriko
Foto: Joco Žnidaršič

S PREBRANIMI SMETMI JE LAŽJE

»Namen tega srečanja je, da pred vami razgrnemo, katere okoljevarstvene probleme smo v tej planinski koči že rešili, te naše rešitve pa bodo lahko koristno uporabili tudi v drugih planinskih postojankah,« je bilo rečeno v začetku te okrogle mize. »Prikazali vam bomo naše poglede na ekologijo, kaj še načrtujemo v prihodnosti in kako si sploh predstavljamo razvoj planinstva ter razmah in delo planinskih postojank.«

Inž. Primož Škufca, ki je že pred leti dal idejo, kako bi lahko velik del elektrike na Kredarici proizvajala vetrnica, je na okrogli mizi pripovedoval o smeteh: še kot študenta so ga ob pogostih obiskih, ko je v koči tudi kaj delal, najbolj motile smeti. Predlagal je, da jih že v koči ločijo – posebej organske odpadke, pločevino, plastiko in papir; nekaj zdaj pokurijo v koči, pločevinke in plastiko s posebno stiskalnico stisnejo na majhno prostornino, takšno kocko pa potem helikopter – enako kot še nekatere druge odpadke – odnese v dolino. (Zdaj ima že večina vsaj visokogorskih planinskih koč takšne stiskalnice, vendar vsaka svoj »patent« – pri sosedih v koči Planika pod Triglavom so jo imeli že precej prej kot na Kredarici; ali ne bi bilo vredno premišljevati o najboljšem takem stroju, ki bi ga, na primer PZS, ponudila vsem zainteresiranim planinskim kočam?)

Janko Rekar je pripovedoval, da so v prenovljenem Triglavskem domu uredili tudi pralnico in sušilnico za perilo in predvsem posteljnino in so v koči vse oprali. Pozneje so navadne praške zamenjali z brezfosfatnimi, še pozneje je PZS začela akcijo, naj bi planinci platnene spalne vreče ali rjuhe nosili s seboj. S Kredarice so po besedah oskrbnika Rekarja posteljnino potem nekaj časa vozili na pranje v dolino, vendar so bili stroški za prevoz in pranje večji od rjuhe za enkratno uporabo. Tako zdaj vsak obiskovalec Triglavskega doma dobi na postelji plastični rjuhi za enkratno uporabo, ki sta vključeni v ceno prenočevanja, »nad čemer so obiskovalci navdušeni, ker vsak spi na čistem, pa tudi ekologiji je zadoščeno«, kot je dejal Janko Rekar, ki meni, da lastna spalna vreča ni najboljša rešitev. »Te rjuhe za enkratno uporabo potem sežgemo v krušni peči, na kateri premočeni planinci posušijo svoje obleke,« je dejal.

VISOKOGORSKI HOTEL

V Tržaški koči na Doliču na drugi strani Triglava podpirajo lastne spalne vreče oziroma rjuhe, ki jih planinci prinesejo s seboj, in takim zaračunavajo nižjo ceno za spanje, svoje rjuhe pa vozijo na pranje v dolino. Kar pa zadeva sežiganje plastičnih rjuh na Kredarici, je treba povedati, da to sežiganje ni brez posledic na gorsko okolje, kar dobro vedo planinci, ki hodijo tak čas okoli Triglava. Seveda pa oskrbnik najvišje slovenske planinske koče zagovarja prav te rjuhe, ki jih v svojem podjetju izdeluje njegova žena.

Ko so pred leti odprli prenovljeni Triglavski dom, je bil to gorski hotel (na visokogorskem krasu, ki ima svoje zakonitosti!) in so v njem vode za toaleto tekle v potokih. Potem so po Rekarjevih besedah porabo vode za planince močno omejili ali so pipe sploh zaprli, nad čemer pa so se nekateri obiskovalci tako glasno pritoževali, da so uvedli varčevalne pipe: z enkratnim pritiskom pritečejo majhne količine vode (vendar je mogoče pritisniti večkrat). Z vodo varčujejo tudi tako, da so stranišča na vodno izplakovanje podnevi v koči zaklenjena in so odprta samo suha stranišča pred njo. »Vendar naj varčevanje z vodo le ubere srednjo pot,« je dejal oskrbnik, »kajti za planinsko kočo bi bila prav slaba reklama, če bi zaradi nečistoče kozarcev ali posode izbruhnila epidemija.«

Pred poldrugim desetletjem so bila v planinskih kočah »moderna« stranišča na splakovanje s triprekatno greznico, zdaj so iz okoljskih vzrokov bolj v rabi suha

stranišča, na Kredarici pa že premišljujejo o odvozu fekalij v dolino, čeprav je bilo na okrogli mizi slišati zamisel direktorja podjetja Vigrad iz Celja **Vita Gradišnika**, da bi veljalo premisliti o bio stranišču – kompostniku, kakršne imajo v narodnih parkih na Finskem: s helikopterjem bi jih pripeljali na goro in jih čez 14 dni, ko bi bila polna, odpeljali v dolino.

KAJ PA HELIKOPTERJI?

Precej razprave je bilo o načinu oskrbovanja planinskih koč v visokogorju in še predvsem v Triglavskem narodnem parku. Bilo je sicer slišati, da je bilo najbolj »naravno« oskrbovanje s konji, vendar je Rekar, ki je med drugim njega dni tudi sam nosil s konji na Kredarico, prepričan, da ima takšen transport vrsto slabih strani; »če pa kljub temu smatramo, da je nošnja s konji romantika, dajmo konje planincem za jahanje po TNP, pa se bomo vrnili v čase **Jakoba Aljaža**«.

Skoraj soglasno je bilo ugotovljeno, da so helikopterji za oskrbovanje in reševanje v gorah kar primerno transportno sredstvo, vendar naj bi jih bilo dovoljeno uporabljati samo v te namene in ob določenih dnevih in urah dneva ter po določenih zračnih koridorjih. Vsekakor bi bilo treba prepovedati, je bilo rečeno, komercialne polete v visokogorje. Vendar ni več nobena skrivnost, da je mogoče v primernem vremenu najeti *helikopter, ki za določen denar pelje »ljubitelje gora«* kamorkoli v hribe in do katerekoli planinske koče.

Predstavnik Triglavskega narodnega parka je (tudi) ob tem spet nekoliko potarnal, da imajo njegovi strokovnjaki sicer lahko o marsičem v TNP svoje mnenje, vendar z njim najpogosteje ne morejo odločilno vplivati na bolj okoljevarstveno obnašanje obiskovalcev. Tudi oskrbovanje planinskih koč je po njegovem mnenju (jasno) obremenjevanje gorskega okolja, ki pa je bistveno manjše, odkar letajo s helidroma na Pokljuki in po določenih koridorjih. Zavzel se je za specifične državne predpise, ki bi zmanjševali negativne vplive na okolje, vendar bi bili predvsem za stalne, pa tudi za občasne prebivalce kar najbolj življenjski.

IZOGIBANJE MNOŽIČNOSTI

Po Rekarjevih besedah (in po statistikah) se letni planinski obiski v visokogorju in niti okoli Triglava zadnja leta niso povečali, pač pa je razporeditev obiskov drugačna, kot je bila njega dni: predvsem je več planincev, ki prihajajo ob določenih dnevih in dogodkih, za kar naj bi bili po prepričanju oskrbnika Triglavskega doma krivi novinarji, ki da premalo vzgojno vplivajo na svoje planinsko usmerjene bralce. Gneči v gorah pa bi se lahko izognil marsikateri obiskovalec: kar nekako iz navade je prišlo zgodnje vstajanje v gorah, zdaj, ko ima malone vsaka planinska koča telefon ali mobitel, pa se je mogoče že iz doline pozanimati, ali bo koča polna (in prenapolnjena) ali ne.

Ob vsem trudu za ohranitev gorske narave, pri čemer se Slovenija približuje smernicam Evropske zveze, po besedah pomočnika direktorja TNP inž. Martina Šolarja Triglavskega parka ne bomo širili in tudi ni v načrtu kateri drugi (gorski) narodni park, pač pa bodo razglasili nekatere regijske parke.

Čeprav je bila okrogla miza v Triglavskem domu na Kredarici, so nekateri udeleženci skorajda nevljudno, vendar upravičeno menili, da je tej planinski postojanki posvečena prevelika pozornost v primerjavi z drugimi kočami v visokogorju, kjer se sicer srečujejo z enakimi težavami, vendar jih rešujejo z mnogo manj hrupa. Na drugi strani pa je takšno zanimanje za Kredarico razumljivo: najvišja in največja je in poleg tega še last največjega slovenskega planinskega društva, pa še pod najvišjo slovensko goro je postavljena. Zanimanje zanjo je torej avtomatično največje.

Zato pravzaprav ni nenavadno, da je prišlo na to okroglo mizo, na kateri ni bilo pravzaprav slišati nič novega, toliko ljudi.

Zahvalna maša na Kredarici

Isti dan, kot je bila nad Triglavskim domom na Kredarici otvoritev vetrnice za proizvodnjo elektrike v tej planinski postojanki, letošnjega 17. avgusta, je bila v kapeli na Kredarici zahvalna maša, ki sta jo darovala župnika z Dovjega **Franc Urbanija** in iz Šmartnega pod Šmarno goro **Franc Novak**. Sredi avgusta je namreč minilo že 15 let od dne, ko je na triglavskih pobočjih nad Tržaško kočo na Doliču strela zadela **Anico Ledinek**, soprogo gostilničarja **Mihe Ledineka** s Šmarne gore, ene od najbolj obiskanih izletniških točk Ljubljančanov. Ves večer in vso noč sta ji pred poldrugim desetletjem pomagali dve zdravnici, ki sta bili po naključju na Doliču, naslednji dan jo je helikopter odpeljal v ljubljanski Klinični center, kjer so jo vrnili v življenje in ji tudi vrnili zdravje.

V kapeli in delu prostora pred njo so se zbrali večidel prijatelji in znanci zakoncev Ledinek, ki sta bila kajpada tudi v cerkvici Marije Snežne, tudi nekaj znanih imen iz slovenskega planinskega življenja, čeprav večine obiskovalcev, ki so bili ta dan na Kredarici in med katerimi so bili tudi nekateri stalni obiskovalci Šmarne gore, pri maši ni bilo.

Oba duhovnika sta mašni obred nekajkrat prekinila za nekakšne pridige, pravzaprav pogovore s prisotnimi, v teh svojih razmišljanjih pa se je sedanji triglavski župnik Franc Urbanija nekajkrat spomnil nekaj dni pred tem preminulega znanega oskrbnika Češke koče na Spodnjih Ravneh **Andreja Karničarja** ter ob tem omenil minljivost telesnega in nesmrtnost tistega, kar ostane za človekom: oskrbnika Andreja Karničarja se bodo obiskovalci gorá še dolgo spominjali kot moža za zgled oskrbnikom planinskih koč.

M. R.

(NE ČISTO IN POPOLNOMA) NOVA KNJIGA ZA PLANINSKO KNJIŽNICO

BREZNO

MATJAŽ CHVATAL

»Člani Društva za raziskovanje jam iz Kranja, ki so leta 1978 po kraški Jelovici iskali kraške objekte, niso slutili, da bodo na Leški planini v breznu, ki z 12 metri globine sprva ni kaj dosti obetalo, odkrili eno od najglobljih brezen na Gorenjskem. Navidezno dno je bilo namreč le zamašek iz dračja in suhega listja; pod njim so se odprle neznane globine. Novo brezno ni bilo samo največje odkritje kranjskih jamarjev v dvajsetih letih delovanja njihovega društva, ampak se je z globino 534 metrov uvrstilo na tretje mesto najglobljih brezen v takratni državi; globlja sta bila le Brezno pri gamsovi glavici (– 760 m) na planini Viševnik v Bohinju in Pološka jama (– 715 m) na Tolminskem,« piše v uvodu h knjigi ***Matjaža Chvatala-Cehe*** *»Brezno« njegov klubski kolega biolog* ***Marko Aljančič****. »Čeprav se je od takrat brezno že davno umaknilo z lestvice desetih najglobljih pri nas, še vedno vabi jamarje, saj še ni razkrilo vseh skrivnosti.«*

Vhod v Brezno pri Leški planini se odpira na nadmorski višini 1140 metrov. Kranjski jamar Matjaž Chvatal se je s klubskim tovarišem prvi spustil v dotlej neznane jamske globine in bil pozneje v breznu še ničkolikokrat. Že leta 1980 je o teh raziskavah za Gorenjski glas napisal feljton s 27 nadaljevanji, leta 1996 pa je s številnimi barvnimi fotografijami dodobra dopolnjen rokopis ponudil ljubljanski založbi Matit, ki je delo izdala v knjižni obliki.

Kot piše v uvodu Marko Aljančič, »se z Breznom ponuja slovenski literaturi novost, ki ni nič manj privlačna in zanimiva za najširši krog bralcev kot za literarne strokovnjake. Podobnega dela v slovenščini ni. Tudi v tujih književnostih je podobnih del malo; v slovenščino je prevedeno eno sámo iz francoščine.

V Breznu se bralec, kot da je sam član jamarske odprave, seznani z delom raziskovalcev, z njimi deli vesele trenutke in osrečujoče občutke v podzemeljskem labirintu, kamor še ni stopila človeška noga, premaguje težave in napore, deli zadržan strah ali sproščeno navdušenje nad lepotami kapniškega okrasja, za katere na videz trdi in nedostopni jamarji nikakor niso neobčutljivi, in se morda sprva čudi njihovemu surovemu žargonu, ko pa deli nevarnosti, ki prežijo skoraj na vsakem koraku, spozna, da so jamarji najboljši prijatelji in tovariši.«

Z dovoljenjem avtorja ponatiskujemo nekaj zaključenih odlomkov iz Chvatalovega Brezna, da bi tako bralce spodbudili k branju celotne knjige. (Op. ur.)

* * *

»Nadaljevanje!« se zasliši vesel Vegijev krik, ki pride do naju med mogočnimi skalnimi bloki. Med skalami se prikaže nasmejana Vegijeva glava in takoj izgine. Z Grižo se poženeva za njim med podor. Plazimo se, plezamo prek majhnih odprtin v tleh in manjših stopenj. Končno se pred nami prikaže luknja, v katero izginja voda, ki priteče iz podora, ki sestavlja tudi strop rova.

»Po vrvi zdrsim v globino. Povsod okoli mene je tema. Le daleč spodaj žari plamenček na prijateljevi čeladi. Od tako daleč je videti kot cigaretni ogorek.«

Stopnja je globoka dvajset metrov. Sledi ji polica in takoj pod njo šestmetrski prepad. Stopamo po visokem in ozkem rovu. Toda glej, med podornimi skalami, ki ležijo na tleh, se odpre novo brezno, ki nam da nov polet in novo upanje.

Z Vegijem zastaneva in mečeva kamne v brezno. Griža pa kar poleti mimo naju. Na luknjo se ni niti ozrl. Zamotiva se z valjanjem velike skale v brezno. Zmoti naju glas z višine:

»Še ena dvorana, še večja od prve!«

Zdrviva proti njemu in v teku preplezava krušljivo prodnato steno.

Pred nami se odpira velik črn prostor. Malo nas je strah, kajti spodaj, zgoraj, levo in desno in tudi pred nami je vse skupaj en sam velik črn prostor. Naši pogledi v vseh smereh odkrivajo samo črnino. Griža kot blisk švigne po strmi steni navzdol in med plazom kamenja, ki ga je sprožil med dričanjem, pristane devet metrov nižje. Z Vegijem sva se spogledala:

»Če lahko on, lahko tudi midva« – in že sva šla.
Pred nami se odpira črnina. Hodimo med velikimi podornimi bloki, po ogromnih prodnih nanosih in po ilovici. Za trenutek obstanemo pred nekim breznom, toda dvorana nas vleče dalje. Tla se prično spuščati. Sprva samo pod blagim naklonom, ki pa postaja vse bolj strm. Prikažejo se obrisi stropa in že stojimo pod mogočnim obokom. Strop takoj za njim spet pogoltne tema.
Dričamo se po mastni ilovici. Pridrsamo do gozdička rjavih in belih kapnikov, ki rastejo iz tal kot štori posekanih dreves in se bleščijo v neštetih odtenkih. Prvič v svojem obstoju osvetljeni in razkriti v vsej svoji lepoti. Sredi dvorane, 340 metrov pod površjem zemlje, je pravi raj kapnikov, ki se prelivajo v tisočerih barvnih odtenkih od bele, malce rdečkaste pa vse do rjave. Prvič v desettisočletjih njihovega obstoja jim je osamljena, od sveta odrezana skupinica jamarjev za trenutek odvzela njihov večni mir in temo. Prvič so jih zagledale oči občudovalcev.
Sredi črnine opazimo visok in vitek obris nečesa velikega. Z vsakim korakom postane obris vse jasnejši. »Ali je to res? Je to sploh možno?« se sprašujem s cmokom v grlu. »Je to resnica ali so sanje?«
Tam stoji kapnik. Visok in debel. Tudi s stropa visi kapnik, tudi visok in debel. Samo meter manjka, pa se bosta združila v mogočen steber, visok preko dvajset metrov. Odkrili smo največji kapnik na Gorenjskem!
Dričamo se po dvorani navzdol. Tla so sprva sigasta, potem spet ilovnata. Spuščamo se. Strop se zniža in potem združi s podornim skalovjem. Med temi skalami iščemo pot naprej v še večjo globino. Rinemo se med majavimi skalami, velikimi kakor hiše. Prerinemo se v dvoranico med podornimi skalnimi bloki. Nikjer ni videti skalne stene, povsod samo podor. Že utrujeni počijemo. Obrniti se bomo morali. Naš čas je omejen. V breznu smo že celih deset ur, torej bomo morali v naslednjih petnajstih urah priti ven. S seboj nismo vzeli opreme za bivak, niti rezervne suhe obleke. Vzeli smo samo vso plezalno opremo in vrvi, kar jih je premogel klub, nekaj malega hrane in karbid. Čas nas že priganja, mi pa moramo opraviti še vse meritve rovov do globine 116 metrov. Trenutno smo skoraj 400 metrov pod površjem zemlje, do globine 116 metrov pa nas loči približno kilometer jame.
V eni uri prispemo do kapniškega orjaka v globini 340 metrov. Vegi vleče meter. Po petdeset metrov naenkrat lahko potegne od merilne točke do merilne točke, ki ostajajo za nami raztresene v cikcaku po dnu dvorane, označene s kupčki kamenja – možici.
Trinajst ur v jami! Le kdaj bom spet videl mogočne jeloviške smreke in sonce nad njihovimi vrhovi?
Vegi spleza na steno: »Devet metrov,« se glasi njegovo poročilo.
Počasi, meter za metrom, se bližamo površju. Na neki polici pod vrvjo zagledava Grižo, ki spi drgetajoč sen v polsedečem položaju, naslonjen na skalno steno. Zbudiva ga. Utrujen je in dvajset metrov visoko stopnjo pleza skoraj uro...
Brezno s petdeset metri vertikale, kjer bingljaš v zraku kakor na tenki nitki, preplezamo hitro. »Še stopetintrideset metrov,« se tolažim, ko prisedem h Griži na skalno polico. Dremava. Potem se izpod previsa prikaže Vegijeva glava.
Izplezamo iz brezna v sivo megleno jutro. Dežuje.

* * *

»Sabla,« zakličem za njim, »ne bom šel dol. Tukaj bom počakal, že tako bom imel probleme pri plezanju.«
»Glej, da ne zmrzneš,« se mi zasmeji in se odpelje navzdol.
»Dobro opravita. Pa srečno!«
Njegova čelna luč se manjša in potem izgine pod skalnim previsom. Nekaj minut po breznu še odmevajo udarci kladiva ob klin in drugi nerazločni zvoki, potem pa vse potihne.
Sam sem. Še nikoli nisem bil tako sam. Odrezan od sveta. Od drugih ljudi. Smešno! Sedim na skali sredi masiva Jelovice. 460 metrov globoko pod zemljo. Kako neki si to predstavljaš, če si zunaj?
Franci in Sabla se potikata po spodnjih rovih. Kdo ve, koliko brezen nižje in za kolikimi ovinki sta sedaj. Pa Bušman in Andreja. Verjetno sta že zunaj. Koliko je ura? Nimam ure. Je zunaj sonce ali dež? Je dan ali noč, jutro ali večer? Kako dolgo smo v jami? Ne vem. Ha, ha, ha, pa me tudi nič ne briga. Karbidovka mi je ugasnila. Ne bom je prižgal. Tudi v temi je zanimivo. Slišim samo šumenje vode in si predstavljam, kako drvi iz višav, se na polici nekaj metrov od mene odbija in

Bogato okrasje Dolge dvorane

Na dnu brezna smo, v globini 534 metrov

razpršena drvi navzdol v črno brezno. Po nekaj kilometrih podzemeljskega toka bo ugledala dan, sonce, luno, zvezde, dež, sneg. Sprva bo tekla kot potoček, pa potok, rečica... Videla bo drevesa, grmovje, trato, čudovito zelenilo tega sveta... In kako prijetni so sončni zahodi ob morju, kjer se glasba iz zabavišč sliši vse tja do oddaljenih sprehajališč in skritih kotičkov ob obalah... Voda pada, se odbija od moje police in pada naprej. Tam nekje daleč spodaj jo bo za trenutek pobožala mehka svetloba karbidovk dveh jamarjev. Potem bo izginila v neznanih temnih rovih jeloviškega podzemlja... In mehka poletna trava. Kako prijetno je ležati v njej in se greti na vročem soncu! Vse je zeleno. Lepo je ležati v travi. Sonce greje. Toplo je...

»Kje sem? Kam sem zašel, da je tako mraz? Hej, saj sem čisto premočen!« še v polsnu govorim sam sebi. »Zakaj je tako temno?« Skočim na noge, toda spodrsne mi. Na razboleli zadnjici se dokončno prebudim. V žepu naposled najdem vžigalnik. Prižgem karbidovko in mojo polico oblije mehka svetloba. Če me ne bi tako zeblo, bi lahko spal še naprej. Tako pa...

»Franci, Sabla, kje sta?« zavpijem v temno brezno.

Nič, nobenega odgovora. Samo dolg odmev in potem šum slapu. Skušam se nekoliko ogreti. Brezupno. Odžejam se z vodo iz ponvice.

Med šumom slapu zaslišim nerazločne zvoke. Po nekaj minutah se izpod previsa prikaže nasmejana Sablova glava. »Ceha, si še živ?« In že se prekobali preko roba brezna na polico, izpne prižeme z vrvi in sede k meni.

»Sta prišla do dna?« vprašam.

»Ne,« žalostno odgovori, »tole brezno ima trideset metrov vertikale, nadaljuje se z majhno poševno polico in potem naslednjim breznom, ki je globoko kakih 10 metrov. Tam je manjša dvoranica, iz katere vodita dva rova. Prvi je fosilen, tri do štiri metre visok in prav toliko širok. Po trideset metrih se prevesi v brezno. Tam je še ena dvorana. Drugi, spodnji rov, v katerega teče voda, pa se konča v sifonu.«

»Kako dolgo pa sem sedel tukaj?«

»Kaki dve uri in pol,« mi odgovori Franci, ki pripleza iz brezna.

Sabla pripleza do sidrišča in se prepne. Plezam za njim.

Zasnežen vhod v Brezno pri Leški planini

Bivak štirih vponk v globini 440 metrov

Foto: Matjaž Chvatal

Še kar v redu gre prek prvih pet ali šest brezen. Potem Sabla uide daleč naprej. Naša velika sreča je, da vrvi puščamo v breznu; če bi jih pobirali, ne verjamem, da bi izplezali iz brezna brez bivaka, za to pa danes nismo opremljeni.

Preplezam naslednjo stopnjo in se na polici naslonim na steno rova. Vidim Francija, ki izpleza iz brezna. Vse skupaj se zdi tako neresnično. Zavito v meglico. Po jami se potikamo že več kot 25 ur. Iz brezna v brezno že skoraj avtomatično plezam navzgor.

»Zunaj je sonce!« zavpije Sabla iz vhodnega brezna. Komaj toliko ga slišim, da se počasi zavem, za kaj gre.

To so bile najlepše besede, ki bi si jih mogel zamisliti v tistem trenutku.
Sabla stoji skrit za deblom debele smreke, ki raste poleg vhoda v brezno. Njegov smejoči pogled je usmerjen na Andrejo in Bušmana. Andreja leži v spalni vreči, Bušman pa ji nosi k riti vse, kar si poželi, in jo hkrati sprašuje, s čim ji lahko še ustreže.
Po osemindvajsetih urah trdega dela v temnih globinah brezna smo zunaj. Tudi šotori so tukaj, pa suha obleka in tople spalne vreče. In sonce sveti... greje...

* * *

Tako je to z nami jamarji: najprej se mučimo, dolge mesece tovorimo opremo, v breznu najebamo kot črnci, na vsak način hočemo do dna. Se vračamo, ponavljamo agonijo, se vlačimo po blatnih, umazanih in mokrih rovih – in kaj na koncu? Nič! Samo brezno, nekaj metrov rova in za prvim ovinkom konec jame. Ponavadi prav tam, kjer še najmanj pričakuješ. Od vznožja Jelovice nas loči slabih sto metrov višinske razlike in tri kilometre zračne razdalje. Od vhoda v brezno pa 534 metrov višinske razlike in 1400 metrov rovov in brezen. Na dnu smo! Pa prav nobenega veselja ne občutimo. Kako drugače je to v hribih...
Potem sedimo pod veličastnim kamnitim obokom. Rožle iz transportne vreče privleče majhen plinski kuhalnik in skuha čaj. Kmalu pijemo rum s čajem, ki nas pogreje in potolaži. Seveda, na naših dveh prejšnjih akcijah smo prišli skoraj do dna. Ne da bi vedeli smo se obračali nazaj samo sedemnajst metrov nad dnom...
Tiho jemo in pijemo, vsak s svojimi mislimi, ki uhajajo ven iz brezna, na svetlobo, na sonce, med ljudi. Kljub temu pa bodo naše misli še dolgo ostale tukaj v Čokoladni dvorani.
»Tam je še ena ozka razpoka,« reče Rožle.
»Pojdimo pogledat, saj tako globoko še nikoli nismo imeli toliko časa.«
Ker sem bil takrat najtanjši, sem slekel vse razen kombinezona in se privezan na vrv spustil v razpoko. Bila je tako ozka, da sem se z zadnjico zagozdil v njej. »Prekleta rit, le zakaj imam tako veliko,« tarnam in preklinjam.
»Potolaži se, dokler imaš veliko samo rit, je še vse v redu,« se hahlja Rožle.
Z velikimi težavami se malo sam, malo pa mi pomagajo, izvlečem iz razpoke.
Za menoj poizkusi še Rožle, pa tudi on ni prišel dalje. Bušman in Zdravc nočeta niti poskusiti. Pravita, da bi glede na obseg njunih mišic prišla v luknjo le do kolen...
Bili smo na dnu brezna in tam obupavali pri iskanju nadaljevanja. Vrnili smo se v bivak. Kljub enajstim uram trdega dela smo še vedno nabiti z energijo. Še globlje bi šli. Pa kaj, ko se ne da nikamor več. Čaka nas le še povratek na površje. Sprva bo to lahko, kolikor višje bomo, pa bo vse postajalo težje in težje. Iz brezna moramo izvleči še sto in sto metrov težkih, z vodo in ilovico prepojenih vrvi. Prijatelji, ki nam bodo pomagali pri transportu opreme od globine 300 metrov navzgor, morajo priti do jamskega vhoda čez kakih dvanajst ur. Vsaj za takrat smo zmenjeni za telefonski pogovor...

Del podora na dnu Biserne dvorane prekriva bela siga, iz katere raste nekaj čudovitih kapnikov.

Ležimo in lenarimo.
»Kaj mislite, ko bi temule bivaku dali ime Bivak štirih vponk,« kar naenkrat predlaga Rožle.
»Zakaj?« se oglasimo skoraj v en glas.
»Samo poglej tele štiri karabine, obešene na enem klinu!« – Približno dva metra od tal je v skalo zabit klin svedrovec, meter nad njim pa še navaden klin. Vrv, ki vodi v brezno, je privezana najprej za navaden klin, potem pa še za svedrovec. Hkrati z njo na navadnem klinu visijo še štiri vponke, na katerih so pripete naše štiri mreže. Vsaka od njih je v majhnem prostoru speljana v svojo stran. Majhna soba je z razpetimi mrežami polna.

Biserna dvorana ima ime po jamskih biserih, delčkih sige ali kamenčkih, ki jih v mirujoči vodi obračajo in brusijo z velike višine padajoče vodne kapljice.

Če hočemo hoditi po njej, moramo mreže na eni strani izpeti iz klinov.
Zafrkancija v bivaku je nepopisna. Edino Zdravc, ki ima iz ure v uro manj razumevanja za takšne stvari, leži zavit v spalno vrečo v mreži in piše svoj dnevnik. Vsakič, ko mu kaplja s stropa pade v odprt zvezek, mastno zakolne...

* * *

... Nenadoma nam v globini trideset metrov okoli ušes zaveje hladen veter z vonjem po snegu. Bližamo se *izhodu. Obrazi se nam kljub utrujenosti in prestanim* težavam raztegnejo v izmučene, vendar zadovoljne smehljaje.
Zdravc prične vpiti in potem prepevati. S podvojeno močjo vleče transportne vreče navzgor. »Sem mislil, da nikoli več ne bomo prišli ven,« se veseli. To so njegove prve današnje besede.
Po strmem rovu zakoračimo navkreber. Samo še šestnajst metrov nas loči od zunanjega sveta. Ko dvignem pogled skozi brezno, vidim temno nebo in nekaj zvezd. Plezam v zadnjem breznu. Nad menoj se odpira prostranstvo. Štiri dni sem gledal samo temno in rjavo sivo kamnito nebo, danes pa kar naenkrat svetlo decembrsko nočno nebo, posuto z neštetimi svetlimi zvezdami. Preplezam še zadnjih nekaj metrov in že stojim v svežem snegu, ki mi sega skoraj do pasu. Mraza ne *čutim. Toplo mi je. Srečen sem. Tudi prisotnosti* prijateljev, ki so medtem že izplezali iz brezna, se ne zavedam. Samo gledam in gledam v svetle pike na nebu. Tako čudno se mi zdi, kot bi prvič videl nebo in se prvič zavedel njegovega brezmejnega prostranstva.

JE NA PLANINSKIH POTEH SONCE IN JE DEŽ IN SO PRIJATELJI

POČITNIŠKA GORSKA PABERKOVANJA

MARICA MAROLT

Za Triglavom nekje je spet votlo zagrmelo. Janez, ki je hodil prvi, je pospešil korak. Družba se je hitreje pomaknila navkreber. Marinka, ki je hodila v sredini, je spulila roke izpod nahrbtnika in hitela za Janezom. Tanja je bila zadnja in si je z vsemi močmi prizadevala, da bi šla v korak s prvima dvema. S strahom se je ozrla v grozeče nebo: trebušasti oblaki so viseli kot vodeni mehurji in se le še z zadnjimi močmi opirali na vrhove okrog Triglava. Ozračje je bilo soparno in dišalo je po nečem, kar je skupinici še bolj poganjalo potne srage na obraz. Grozeče so švigali bliski in zdelo se je, da se grom vozi na ognjenem vozu in križari po nebu. Tanja je pogledala Janeza, ki mu je veter nosil na nahrbtnik pripeto srajco, da je plapolala kot zastava. S cepinom je vsake toliko časa udaril po nizkem rastju. Tanjo je pomirilo, da prednja dva nista pokazala nobenega strahu. Janez se je obrnil in dekletoma je počitek, čeprav kratkotrajen, prišel prav.
»Še malo pa bomo na Štapcah. Sedaj pa le še pohitimo, da nas ne ujame nevihta. Tanja, ali te še boli noga?« Dekle je bilo zasoplo in je molče odkimalo, čeprav jo je odrgnina na nogi še bolela. Toda kaj noga, strah jo je bilo grozečega neba.
Prve kaplje so padle na razbeljen apnenec in še povečale strah, da sta se dekleti s poslednjimi močmi zagrizli v strmino. Ognjeni ples se je nadaljeval, strahotno so plesale strele svoj uničujoči ples. Vsak svetlobni sunek je vrgel zemljo iz ravnotežja, da se je stresla. Zdelo se je, da si nebo prizadeva upepeliti in izravnati zemljo. Kaplje so postajale gostejše. Usula se je ploha s sodro, da se je komaj videlo nekaj metrov pred seboj. Tanja je gledala v tla. Tako je varčevala z močmi, pa tudi strah jo je bilo gledati ples sil, ki so divjale okrog njih. Črna od krav razhojena zemlja je dajala upanje, da se bližajo planini. Koče niso videli, dokler jih ni markacija pripeljala prav pred zapuščen pastirski stan. Vrata so bila pribita le še na enem tečaju in so pri vsakem sunku vetra bolestno zaječala. Janez je skoraj stekel v kolibo, Marinka in Tanja sta mu brez besed sledili.
Prva je prišla do sape Marinka:
»O, ljuba kočica, sam bog te je dal, sedaj lahko priznam, da sem med potjo drevenela od groze.«

BIVAK NA OPUŠČENI PLANINI

Janez, ki si je medtem že slekel pelerino, je prinesel iz kota kratko, napol preperelo desko in položil pod njo dva kamna, da sta dekleti lahko sedli.
»Ampak, ženski, najprej se preoblecita, saj vidita, da se kar kadi iz vaju! Potem kramljajta, pa čeprav do jutra. Toda vedita, da zarana odidemo.«
Naslednji hip se je zemlja stresla kot do smrti ranjena žival. Valovi tresljajev so prihajali drug za drugim. Marinka se je oprijela Tanje. Treščilo je prav blizu, verjetno v kak osamljen viharnik, ki so kakor strelovodi štrleli kvišku.
»Joj, Tanja, danes bomo vsi pogubili svoje duše!«
Tanja se je v koči počutila prav varno in je odvrnila prestrašeni Marinki: »Nevihta v hribih očisti ozračje in ljudi ter jih poleg tega še zavaruje pred okostenelostjo in olesenelostjo, ki je pravzaprav epidemična bolezen doline. Vsa dolinska navlaka se bo v tem ognju uničila, ostalo bo samo tisto, kar je dobrega. Jutri bo zrak tako čist, kot že dolgo ni bil, kajne, Janez!«
»Aha, bo!« Janez je podprl vrata, da jih veter ni več vozil sem ter tja. Tanja je vzela iz nahrbtnika debel pulover, se preoblačila in pripovedovala Marinki:
»Boš videla, jutri ti bomo na vrhu Tičarice ali pa na Lepem Špičju priredili tako slovesen krst, da ga boš še dolgo pomnila. Sedaj si bila deležna krsta z ognjem, jutri ga boš še s cepinom. Jutri boš poduhovljen novo pečeni planinec.«
»Tanja, jaz, ki sem bolj pri moči, bom krstil s cepinom, ti

pa boš napravila pridigo. Že danes si naredila tako slovesen uvod. Lej, tudi nevihto si pregnala. Le kakšen zagovor si na skrivaj naredila?«
Res se je nevihta unesla. Od daleč je bilo še slišati grom in nevihta se je sprevrgla v pohleven dež, ki je škrebljal po skodlah.
»O, ve ženske! Najbolj je luštno po poti, ko ne morete kar naprej regljati.«
»Le kaj imaš proti ženskam! Sicer pa so k vsem velikim podvigom ženske največ prispevale.«
»Ja, tudi izgubi raja!«
»In ponovni pridobitvi tudi. Komu pa se je Kristus po vstajenju najprej prikazal, če ne ženski!«
Janez se ni dal ugnati in je nadaljeval: »Seveda, ko pa je vedel, da ženska ne bo mogla molčati in da bodo o dogodku takoj vsi zvedeli!«
»Kar imej zadnjo! Midve z Marinko bova jedli!« Tanja je namazala kruh z maslom in marmelado in ponudila Marinki.
»Preventiva je boljša kot kurativa,« je dejal Janez in nekajkrat krepko potegnil iz steklenice.
»Daj še meni malo!« Tanja je srknila iz steklenice in jo ponudila naprej Marinki. Ta je potegnila, se pri požirku namrdnila in se stresla: »Huda je ta tvoja slivovka!«

UMIVANJE Z BINKOŠTNO ROSO

Janez je odpahnil duri. Nebo je bilo scefrano na pasove. Sem ter tja je mrzlo sevala vmes kakšna zvezda.
»Dekleti, lahko bosta zvezde šteli!«
»O, ko bi bila polna luna, Janez, da bi te nosila!«
»Ampak, ženske, jaz bi šel danes še do Triglavskih jezer.«
»Bomo še videli. Z baterijami bomo hodili, če gremo takoj ali pa počakamo, da neha rositi.«
Tanja je šla malo dalje od senika, da ne bi pogladila po čem drugem namesto po rosi. Umila si je od potu slani obraz in se ob tem spomnila šale, za katero so trdili, da je resnična.
»Hej, vidva, ali vesta za tisti vic o binkoštni rosici?«
»Ne,« sta planila oba hkrati, »povej ga!«
»O binkoštih je bil na Križni gori glavni romarski shod. Prišli so ljudje od blizu in daleč. Pa je šla na pašnik neka ženska, ki je slišala za navado, da si ljudje z binkoštno roso umijejo obraz... Gladila je po travi, govoreč: »O ti presveta in preblažena binkoštna rosica..., o ti presveta in preblažena binkoštna rosica..., o ti prekleti drek...«
»Ha, ha, ha, dobra je ta... ha, ha, pa še resnična je, praviš!«
»Poslušajta me, vidva! Poberimo stvari in pojdimo do Triglavskih jezer, kajti ne bi rada doživela, da mi v tej podrtiji miši ponoči sklestijo nahrbtnik!«
»Saj sem že prej dejal, da pojdimo. Samo zmišljujeta se.«
Janez je prvi spravil stvari v red. Baterijo je držal v roki in čakal dekleti.
»Jaz bom hodila na sredini, da me ne bo strah,« se je Marinka ustopila v sredino.
Zunaj je bilo mirno in tiho. Deževati je povsem nehalo. Stopali so molče in počasi. Sem ter tja se je kot negibna postava izluščil iz teme obris viharnika. Skalne gmote je noč nagnila nad planince. Skoraj grozeče so se dvigale skale nad njimi. Noč je bila temna, brez meseca, nad vrhovi so se svetlikale zvezde in hladno zrle na svet pod seboj. Pot se je vila, se vzpenjala in se zopet

Andreju Karničarju

VERA PIPAL

Nič več ga ne bo,
da bi nam podal roko,
ko bomo prišli
in ko bomo odšli.
Oskrbnika na Spodnjih Ravneh.

Vedno je vprašal,
odkod smo prišli –
in ko smo odšli,
kam gremo.
Tako je bilo nekoč.
Taki so bili oskrbniki koč.
Tak je bil oskrbnik
na Spodnjih Ravneh.

Na dolgih poteh
govorimo o ljudeh,
ki smo jih radi imeli.
V našem spominu
bodo vedno živeli.
Tudi oskrbnik na Spodnjih Ravneh.

Borisu Mlekužu v spomin

TOMAŽ ROVŠČEK

Tih greben,
molčeč macesen,
otožno rušje,
prepadne stene
nemo zro tja, kjer je korak obstal.

Zro tja dol v dolino,
kjer žalost razprostrla je peruti.
Kjer neskončnost je dokončna.
In samo en grozljiv vprašaj
je neznosno breme,
ki duši.

Ki ne dopusti,
da bi krik zletel tja gor,
ujel se med grebene.

Le nebo mi odgovor daje,
ko z mano joče.

spuščala, najhujšo strmino pa so že premagali. Prvi je bil deležen največ mokrote, ki se je stresala s travnih bilk. Tanji, ki je stopala zadnja, so misli ušle skozi privlačnost Zemlje, tja v hladno neskončnost, prav do zvezd.

RED V VESOLJU, NERED MED LJUDMI

Kakšen red je v vesoljstvu! Svetovi se srečujejo na svoji poti, se oddaljujejo – kakor tudi ljudje v svojem početju... Kakšna natančna ura je vse to stvarstvo. ... Kaj je Zemlja v primerjavi z vesoljstvom in kaj je človek na njej... Od kod to potovanje in kje je končni cilj... konec... Vsaka stvar ima svoj začetek in konec. Kljub vsej natančnosti, gibanju in spreminjanju pa bi bil svet tako pust brez ljudi.

Vse je natančno urejeno, le človek, ki naj bi bil krona stvarstva, je tarča najrazličnejših spletov okoliščin. Cilj! Čemu vse to hrepenenje po sreči, miru in prijateljstvu, ko vendar človek ne bo nikoli popolnoma srečen? Ali je to hrepenenje po vseh dobrinah res nesmisel? Gotovo bi bil, če ne bi nekje bilo neko uresničenje. Ljubezen do sočloveka je le medel odsvit nečesa popolnega. Vse je le relativno, se ji je ponudil pomislek, vendar ta popolnost vesoljstva, vsi zakoni, ki izvirajo iz tega... Začetek je moral biti v absolutnem. Ali je tudi konec?

Koliko malikov si je človeštvo že postavilo v vsej svoji zgodovini! Razočaranje rodi vedno nove. Prijateljstvo je pot. Tanja je pomislila na Marinko in na Janeza in na vse prijatelje in v istem hipu je iz vsega srca hvalila nebo, da ji je dalo prijatelje. Vprašala se je, kaj sama naredi, da bi bilo prijateljstvo čim bolj pristno. Ali se dovolj žrtvuje za tisto pravo, ki je zvezano z žrtvami in samoodpovedjo? Tisto pravo prijateljstvo, ki ima na sebi nekaj božanskega, ki spodbuja tekmovanje v dobrem brez misli na hvalo? Žal ji je bilo ljudi, ki zaradi pomanjkanja prijateljstva propadejo v svojem čustvovanju. Človeštvo bi moralo biti naveza, v kateri bi drug drugega dvigali. Pomislila je, kako jo včasih žeja po planinah, da očisti in uredi svoje misli. Prav tako jo je žejalo po prijateljstvu, da uredi in oplemeniti svoje odnose do prijateljev in vseh ljudi.

Skoraj spotaknila se je Tanja ob smreko, ki je ležala čez pot. »Je še daleč do Triglavskih jezer?«

»Ne more biti več daleč,« je Janez potolažil Marinko.

»Pa ne, da ti je proti koncu poti zmanjkalo moči?«

»Nisem utrujena, ampak žejna. Če ne bi bila tako lena, bi že odprla nahrbtnik, pa se mi ga ne da. Komaj čakam čaj!«

»Jaz tudi,« se je oglasila Tanja, Janez pa si je zaželel steklenico piva.

»Glej, nekaj se sveti pred nami, gotovo bo koča!« Res se jim je pred očmi čedalje bolj risal obris koče.

Vstopili so v jedilnico. Pri mizi je bila skupina planincev in metali so karte.

»Dober večer!« so zadihano izdavili iz sebe vsi trije.

»Zares dober! Fantje, kaj nisem rekel, da bo nocoj še zabavno v koči!«

Pustili so karte in se zagledali v prišleke.

»Če se ne motim, po gojzaricah sklepam, je ena novinka v hribih. Danes bomo še zastonj pili.«

Marinki je bilo nerodno, ko so jo vsi gledali.

»Hej, dekle, za liter boš dala!«

»Zakaj pa ne, liter 'mlajka' boste pospravili.«

»Oho, Ribničani so med nami. To bo še zabavno!«

»Toliko smo mi trije Ribničani, kot si ti tisti izmed desetih Gorenjcev, ki so se stlačili v fička, ko je Ribničan vrgel vanj star dinar.«

»No, Ribničan, praviš, da nisi, ampak jezik imaš pa kot kakšen izmed njih. Oskrbnik, liter na mizo!« je zaklical blondinec z od sonca ožganim obrazom. »Dekleti, na sredino se usedita!«

Trojica se je najprej odžejala s čajem, pred njimi pa so že stali polni kozarci črnine.

Marinka ni strpela, ko je čakala večerjo; privlekla je razglednice, si prinesla štampiljko in žigosala kartice.

»Ti lahko kaj pomagam?« se je ponudil blondinec z ožganim obrazom.

»Ne, potem se boš podpisoval, če boš hotel.«

POT V UMITEM JUTRU

Oskrbnik je prinesel na mizo večerjo. »Odlično je!« je Janez tlesknil z jezikom.

»Doma mi nikoli ne tekne tako kot mi tukaj!«

»Seveda, če bi se doma tako preznojila, kot si se danes, bi ti tudi doma teknilo.«

Janez je spil svoj kozarec na mah, dekleti pa sta le počasi srebali. »Dekleti, tako se v hribih ne pije. Saj nima kosti in grize tudi ne!«

Fantje so bili že v rožicah. »Še en liter, oskrbnik!«

»Če nočeta piti, bosta pa mogoče peli.« Možakar zrelih let, ki so ga vsi iz njegove družbe klicali direktor, se je naslonil nazaj, razprl roke in objel svoja tovariša pri mizi. Začel je z baritonom. »Dekle, daj mi rož rdečih«. Nekaj časa je pel sam, potem je sunil svoja tovariša na vsaki strani pod rebra. Kot da bi se zbudila, sta poprijela. Tudi Marinka in Tanja sta se oglasili. Janez, ki ni imel posluha, a je kljub temu rad pel, pa je samo nekaj renčal.

Oj, Triglav moj dom... – Direktorju ni zmanjkalo pesmi.

»Kam ste namenjeni jutri, Ribničani?«

»Če bo vreme, bomo šli dopoldne na Tičarico, popoldne pa v Lepo Špičje.«

»Za jutri napovedujejo plohe,« je dejal Direktor.

»Dovolj bo za danes,« je dejal oskrbnik, ki je do tedaj nekaj pisal na šanku.

»Saj je že pol enajstih,« se je čudila Marinka. Kako je hitro minilo!

Planinci so začeli spravljati stvari v nahrbtnike. »Škoda, da nismo vsi na skupnih ležiščih, to bi bilo zabavno.« Direktor je pomežiknil Marinki. »Saj se bomo še mogoče jutri videli. Mi gremo v dolino in se nam ne mudi vstajati. Vi boste gotovo bolj zgodnji.«

Noseč nahrbtnike pred seboj so se odpravili po stopnicah. Janez je mimogrede odklenil vhodna vrata in pogledal za vremenom. Dobro kaže za sedaj, je mrmral sam sebi.

Jutro je bilo umito in si takega lahko zaželiš samo v sanjah. Nebo se je v neštetih kristalih zrcalilo na rosni travi. Stopali so počasi, le nekaj jih je zadrževalo, da so sempatja postali in se razgledovali okrog sebe. Kdo bi

lahko ostal ravnodušen: lepota. Preveč jo je bilo za oči. Z vsakim dihom je prihajala v dušo. Janez se je obrnil proti dekletoma, globoko zajel zrak in zavriskal. Stene so mu vrnile nešteto glasov, ki so se kot vzvalovana voda počasi umirjali. Vsi trije so bili srečni.

Lepota! Sreča! Ena in druga sta človeku potrebni kot vsakdanji kruh. Brez ene ali brez druge je človek kot orel s prestreljeno perutjo. V občudovanju lepote pa postane človek srečen kot otrok. Otroci so še edini, ki so srečni. Pa še ti se zavedo svoje sreče šele takrat, ko jih zapusti...

Ustavili so se. Marinka je splezala po skali do planike in poljubila njen cvet.

»Ne bom te trgala,« ji je govorila, da sta jo slišala Tanja in Janez, »le osrečuj svet, ki ga steza vodi mimo tebe!«

»Dekleti, sedaj pa samo še enkrat ho-ruk in bomo na vrhu!«

KRST NA VRHU GORE

Vrh! Hura, vrh! Nobeden ni čutil utrujenosti. Janez je odložil nahrbtnik.

»Marinka, če se ne motim, je Tičarica tvoj prvi dvatisočak. Zdaj je na vrsti krst. Marinka, nastavi zadnjo plat, da te s Tanjo krstiva.«

»Samo da ne bo prehudo!«

»Hudo sploh ne more biti, ker smo v koči pustili cepin. Včasih smo to delali z vrvjo.« Janez je naredil roko mrtvo in s hrbtno stranjo oplesknil po Marinkini zadnji plati.

»Au, to boli! Tanja, vsaj ti bodi prizanesljiva!«

»Boš pa za liter dala!«

»Obljubim!«

Ko je bilo krstnega obreda konec, so posedli in strmeli na svet pod seboj. Tanja si je zapela vetrovko in iztegnila roko: »Glejta, tisto tam bi bil lahko Snežnik, kar slutim ga, in Križno goro tudi.«

Jedli so čokolado in gledali sosednje vrhove. Prva se je dvignila Tanja: »A gremo?«

Vrnili so se v kočo. Marinka ni hotela biti dolžna in je hitro naročila steklenico vina. Vzeli so kozarce in steklenico in šli sedet na klop pri jezeru. »Škoda, da je onih pet že odšlo. Karte bi vrgli in kakšno bi rekli.« Janezu je bilo kar malo dolgčas po družbi.

Gladina jezera, ki je bila zjutraj mirna, je začela valoviti. Jugozahodnik je prekril nebo z oblaki. Sonce se je skrilo in postalo je hladno. Niso še dobro prišli v kočo, ko so padle prve kaplje. Malo pozneje je pričelo tako padati, da se je kar kadilo.

Nebo se ni hotelo zvedriti. Žal jim je bilo dneva, ki jim ga je kazalo prebiti v koči. Nekaj časa so gledali skozi okna v deževno nebo. Janez si je naročil steklenico piva in pomagal Marinki in Tanji, ki sta reševali križanko. Zmotil jih je ropot v veži. Vsa premočena sta stopila v jedilnico starejša možaka-lovca. Naročila sta si vinjak, tako nekako proti prehladu. Proti večeru se je dež le unesel. »Prekleto, da je morala biti ta nevihta! Jutri pa že šiht.«

Janez si ni dal miru in je dekleti spravil, da sta šli na sprehod proti jezeru Ledvička.

Zjutraj je bil Janez šele nasajen. Naredilo se je lepo jutro, kakršna so pač jutra v hribih po nevihti. Vračali so se v dolino, spremljalo pa jih je hrepenenje po lepoti in miru. Delček tega so nosili s seboj, da ga razdelijo med prijatelji tam doli.

STAR SPOMIN, KI ŠE VEDNO GREJE, NAJ NAPOSLED VENDARLE GRE MED LJUDI

ROMAN O KRSTU

MILENA OŽBOLT

Tale spomin je že star, a ker še vedno greje, naj kar gre med ljudi.

Začelo se je z odločitvijo, da gremo v Logarsko dolino in na Okrešelj, potem pa še kam.

»Končno gremo enkrat v prave hribe,« sem si mislila in modro molčala, kajti nedavna (ožuljena) izkušnja s Pohorja me je poučila, da se utegnejo zlasti začetnikom v hribih pripetiti tudi neprijetne reči.

Mimo slapa Rinka na Okrešelj je bil prijazen sprehod, počivališče pred Frischaufovim domom pa veličasten amfiteater, kjer se skalnati mogotci sklanjajo nad človečka pod njimi: predgorje Mrzle gore, Savinjsko sedlo, Rinke, Turska gora, Brana, Kamniško sedlo, Planjava, Ojstrica, Krofička – kakšne skale! Pa melišča, ruševje, balvani! Kot da je vse, kar sem doslej prehodila, navadna krtina; tu je vse drugače.

Dušan in Katja »skočita« pred večerjo še na Mrzlo goro, midva zelenca pa se podava proti Kamniškemu sedlu. Kmalu je grušča konec, začne se trda skala, z njo pa klini in jeklene vrvi. Če odmislim tistih nekaj klinov na Nanosu, se tokrat prvič zares srečujem z njimi. – Glasno se zahvalim tistim planinskim zaljubljencem, ki so jih zabili in vsekali stopinje v kamen, da se zdaj lahko tako brezskrbno in skoraj udobno vzpenjam proti robu.

Malo naprej se mi skoraj pred nosom – prvič v naravi – pojavi Zoisova zvončica in malone se razjokam od ganotja.

Že sva čez rob in pri koči. Tu je vse polno planincev in še prihajajo. V ušesa mi udari znana govorica: lej ga, Bločana! Pa ni čisto pravi Bločan, se izkaže, od Svetega Vida je, iz hribov, ki sva jih s Frančiško prehodili prejšnjo nedeljo. Od kod in kam, se vprašamo, nato pa srečno, srečno – in že se vračava, od koder sva prišla.

Ko se prikaževa izmed skal pod vrhom, dol na melišču zagledava dve pikici in ena vpije moje ime, potem ko se oglasim, pa v zamahu sklene roke in zakliče: »Hvala Bogu!« Od druge pikice pa prihaja: »Bravo! Bravo naši!« To sta seveda Erika in Irena. Še na misel nama ni prišlo, da bi ju lahko skrbelo za naju, onidve pa sta

skrivaj spremljali vsak najin gib in čakali, da sva se spet in spet pojavila izmed skalnih gmot... Objamemo se, ko smo skupaj; toplo mi je pri srcu in tudi malce nerodno. Irena se smehlja, tiho in mirno stopa na začetku kratke kolone proti koči, jaz pa premišljujem, med kakšne čudovite ljudi me je zaneslo.
V koči ni vode niti za zdravilo, zato izumimo umivanje od soli in sonca ožganih obrazov z mineralno vodo v kapljicah. Povečerjamo, že majčkeno v skrbeh dočakamo še Dušana in Katjo, ki jo primahata iz teme, potem pa se na ležiščih šalimo in smejemo; spati se nam ne mudi.

JUTRO

Zjutraj nas kakor v najboljšem hotelu čaka sveža, pravkar prinešena studenčnica, Dušan pa si v jutranjem hladu pred kočo na gorilniku vari polento, potem ko je še v temi »skočil« do prvega izvira.
Potem krenemo. Smer: Turski žleb, nato Rinke. Ne vemo natanko, kaj in kje je to; Dušan kaže nekam proti vrhu melišča med škrbine na zahodu. Cikcakamo po travi in pesku vedno višje. Veliko planincev gre isto pot, nekateri nas prehitevajo in izginjajo med skalne gmote. Še vedno mi ni jasno, kam pravzaprav gremo, ko oko odkrije prehod med škrbinami v skalah. Sopotniki pravijo, da je to Turski žleb. Nikogar ni videti v njem, čeprav je grušč, ki ga prekriva, čisto krotak. Ko pridemo blizu, se skale grozeče dvignejo navpično nad nas in Dušan ukaže: »Zdaj pa na kline!«
Malo pomišljam, nazadnje se vdam: on že ve. Lezemo po steni, malo navzgor, malo postrani. Zdi se mi hkrati grozljivo in imenitno, naravnost »nobel«. Dobro se držim, mislim na »tri oporne točke«, naredim tu in tam »špago« in se kar uspešno pomikam navzgor.
Neverjetno, na robu smo že. Pred nami se odpre nepredstavljiv skalnat svet, prostranstvo varljivega prostora, ograjeno z gorami, ki se zdijo čisto blizu in se njihovih razsežnosti zaveš šele, ko na njih zagledaš mravljinčjo postavo kakega človečka.

Večerna idila

ALEŠ TACER

Sonce nebesno
v dnevu pojema
in žarek umira
v ostenju gora.

Veter mogočen
na skalnih vrhovih
igrivo se spušča
v tišino brez dna.

Misel dotakne
se plaha obzorja;
iščem prehodov
in novih steza.

Med hojo najdemo tudi zaplato novega snega in se pridružimo Eriki, ki ga zajema v pest, se drgne z njim po obrazu in zanosno citira popevko »Kopalnico ima«.

BOTRA IN KRST

Potem Dušan objavi, da sva zdaj zrela za krst, tak, pravi, planinski. »Kapelmajster« je že znan, pravi Dušan, botra naj si pa le izbereva, da naju uvede v planinsko religijo. Pa o imenih naj razmisliva; če ju bo on izbral, bo dosti stalo... Nalašč je skrivnosten, malo nama brenka po živcih. Spogledujeva se in se v zadregi nasmihava. Jaz sem že slišala za te planinske krste, na Snežniku sem se enkrat tudi prav hinavsko izmuznila taki orgiji, ker se mi je zdela trapasta. Tokrat se mi zdi, da ne bo. Pa tudi prav odločno izjaviva, da mora biti kar se da slovesno.
Za botrinstvo zaprosiva Eriko in ona je za – pa saj se je že sinoči sama postavila v to vlogo, ko je skrbela za naju pod Kamniškim sedlom in se veselila najine vrnitve! Presneta Erika, čisto me je očarala; srkala sem njen prešerni smeh, njene domislice, toplino in radoživost. Le od kod jemlje!
Poleg Štajerske obiščemo še Koroško in Kranjsko Rinko. Ko se že drugič vzpnemo na Koroško (taka je komanda in nihče se ne sprašuje zakaj), se Dušan po malici odloči, da bodi to svečani trenutek, ki naj naju iz poganov naredi prava planinca.
Najprej naju hoče Dušan nažgati s pasom iz hlač, potem se milostno premisli. Katja in Irena, ki ju določi za ministrantki, svoje poslanstvo jemljeta zelo zares in naju čvrsto primeta v naročje, medtem ko nama na zadnjo plat ceremonialno nabijejo vsako črko najinih novih – planinskih – imen. (Resnici na ljubo: tepež je bil zgolj simboličen, pa tudi pri izbiri imen sva skrbno pretehtala število črk, saj so nama še pravi čas namignili, da vsaka črka pomeni batino).
Tako sva midva, planinska pogana, v ugledni družbi izkušenih gornikov krščena v prava planinca z imeni Ožo in Oža na Koroški Rinki, imenovani tudi Križ, nekega davnega septembrskega dne ob 12.30. Krščenca sva zelo ponosna, da naju je s tem planinska srenja vzela za svoja polnopravna člana. Trudila se bova biti zmeraj vredna te časti...

OGNJENI KRST

Je pa seveda vsakega slavja enkrat konec in treba se je vrniti v navadno življenje, ki nikakor ni praznik. Tako smo se počasi začeli spuščati po klinih in jeklenicah, ki so se pojavile takoj za bližnjim robom in izginjale nekje v navpičnih stenah. Globoko pod nami je videti Ledine, Češko kočo, Jezersko, na obzorju pa Skuto, Grintovec in Kočno.
Prizadevno sem lezla za drugimi in iskala stope, ne da bi mislila na globino pod sabo. Le pod kožo nekje sem na trenutke začutila nekaj kakor srh večnosti, oddaljene le za majhen korak... Saj je vse v redu: klini in vrvi so trdni, skala se ne kruši, Dušan zanesljivo vodi in tudi vsi drugi so videti mirni, pogumni in zbrani. In tudi meni vse funkcionira kot je prav, sramujem se le zaradi nekaterih nepotrebnih reči v nahrbtniku.

Včasih je slišati Dušanov glas: »Sem daj nogo!« Že se za trenutek zdi, da bo te čudne telovadbe konec, ko se izkaže, da nas čaka še ena runda, nič lažja od prejšnje. Telo se počasi začne upirati vedno novim »špagam«, tudi kolena nočejo vedno znova prostovoljno v pravi položaj.
»Pa ja ne bom omagala,« se za hip prestrašim in si takoj odločno prepovem:
»Samo tega ne!«
Ko bočno lezemo po steni, se mi zazdi, da tudi Katjine roke pred mano drhtijo.
»Tudi ona je utrujena; torej je normalno,« se potolažim.

Treba je naprej. Melišče prav počasi, počasi prihaja bližje... In končno! Stopili smo na ravna tla, roke se razbremenijo. Pri priči oživimo, steče pogovor, oddihujemo si. Ugotavljam, da sem med potjo naredila prav vse jogijske asane razen stoje na glavi. Greben mi raste, ko se ozrem v višave, iz katerih smo se pravkar spustili. Mejduš, ali je sploh res?!
Hoja po melišču mi gre bistveno bolje od nog kot klini in mimogrede smo preko; le še prijazen cik-cak, pa smo v koči.

ZAPIS ZA SPOMIN

Nekaj dni pozneje sem v dnevnik zapisala:
Bila sem v najboljši možni družbi. Čutim dolg do teh ljudi, saj so naju, zelenca, znali nevsiljivo voditi, da se nisva en sam trenutek zaradi svoje neizkušenosti počutila neumno; skrbeli so za naju in naju varovali, kot da sva *jim zrasla na srcu, sprejeli so naju, kot da smo od zmeraj* skupaj. To je bilo eno od mojih najveličastnejših planinskih doživetij doslej. Tudi krst sem vzela smrtno zares, saj se mi zdi velika reč pripadati tej vrsti ljudi, ki jih srečuješ na višinah, kjer so razdalje varljive: med hribi se zde navidez manjše kot so v resnici, med ljudmi pa so veliko krajše kot v dolinah.

RDEČI KLICAJ

Ko z oddaljenosti mnogih let prebiram te zapiske, moram priznati, da to ni bil ravno podvig, ki bi ga človek postavil začetniku za posnemanja vreden vzor, vsaj kar se naju tiče ne: že res, da sva imela dobro kondicijo, zato pa le zasilno opremo in veliko premalo visokogorskih izkušenj, da bi se smela brezskrbno podati na tako pot... Gore namreč niso naklonjene lahkomiselnežem.

SPOMIN NA GORO IN ROŽO, KI JE TLEL POD PEPELOM LET

COJZOVA ZVONČICA

† DUŠAN NOVAK

Šotor na Jami, štirje skavti pred petdesetimi leti. Toplo poletje, zadnje gimnazijske počitnice.
In obiski v taboru. Med njimi tudi Zlatolaska s sestro, na katero je zadnjo zimo vrgel oko naš prijatelj Zlate. Hočeta na Triglav. Tudi mi smo ga le naskakovali, vendar še ne dosegli. Zlatolaska je bila že študentka, oba sva bila navdušena naravoslovca. Poštudirala sva polha, ki nam je prejšnjo noč oplenil shrambo. Maščevali smo se mu z dobro pomerjenim strelom iz zračne puške. »Zverina je bila kak zakrknjen samec ali pa vdovec. Skrbne žene vsekakor ni imel. Kožuh je bil do skrajnosti zanemarjen in nihče si njegovega krzna ni želel imeti pred posteljo,« je takrat zapisal kronist.
Razporedili smo se tako, da ob našem osvajanju Triglava šotor ne bi stal prazen. Bil sem določen, da odrinem pred »glavnino«. Sedaj vem, da je bila to napačna odločitev, vendar kar je bilo, je bilo.
Pot mi je bila znana že izpred dveh let, ko smo se prvič povzpeli preko Komarče. Črno jezero, Bele stene in šopek cojzovih zvončic. Znamenite cvetlice naših Alp, ki smo jih dotlej spoznavali le v Seidlovih delih. Še več jih opazim višje v dolini.
V koči sem se vpisal v knjigo in dodal pripombo »cojzova zvončica«. Opozoriti jo moram, da bo na nadaljnji poti pozorna nanje.
V Planiki sem prenočil in se zgodaj zjutraj priključil skupini, ki je hitela na vrh Triglava uživat sončni vzhod.

Cojzova zvončica

Med njimi se mi je predstavil tudi **Dušan Mis**, študent medicine.
Bilo je veličastno: jasen razgled v zgodnje jutro, barve jutranjega svita in vtisi, ki bi jih moral deliti z nekom...
Vračal sem se preko Velega polja in Uskovnice. Tam pa so bili nageljni in še nageljni. Beli in rdeči ali rožnati slapovi z vsakega ganka in z vsakega okna! Tedaj je bilo še manj koč, kot jih je sedaj, pokrajina pa je izžarevala mnogo več duha in prisrčnosti kot dandanes.
Naslednjega dne se je vrnil Zlate, dekleti pa sta omagali in za en dan podaljšali bivanje na Uskovnici. Zaradi tega smo naslednje popoldne stražili s čolnom ob stezi med ribogojnico in Vorančkojco. Mene je doletela večerna dolžnost. Bilo je mirno, brez vetra. Tu in tam se je že dvigal dim izmed smrek, v dolino je že počasi legal mrak. Vrhovi so postajali vse bolj rdeči in na kraju so rdeli le še vršaci. Na jezero je legla rahla meglica.
Zleknjen v čolnu opazujem stezo pod Pršivcem.
Pri ribogojnici so Rupkovi že prižgali ogenj in pripravljajo večerjo. Od Sv. Duha se sliši, kako nekdo prebira kitaro. Tu in tam je zažarel taborni ogenj. Tudi naši na Jami so se spravili k večerji. Upam, da mi bodo kaj pustili...

Soči

VERONIKA VILTUŽNIK

V belih pečinah se reka rojeva,
med kamni utira si pot,
iz tisočev kapljic potoček ustvari,
lepoto oznanja povsod.

Ko gledam v tvoje smaragdno vodovje,
se v srcu rojeva mi stih,
kot slavček prepevala bi ti presladko,
lepota bila bi navdih.

Čez strme pečine pošiljaš ti vodo,
ustvarjaš prelesti slapov,
prelepa si, reka, iz biserov stotih –
postrvi so čar ti valov.

Že pesnik Gregorčič opeval je čare,
ki skrivaš skrivnostno jih v sebi,
kdo ne bi zagledal se v tvoje brzice,
omamljen hodil ob tebi.

Ko močne nevihte so nad gorami,
operejo lica skalovju,
se vode mogočne v teh strugah zberéjo,
v morjé oddrvijo v valovju.

Se v soncu in dežju lepo lesketaš,
z lepoto vsakega ganeš,
le človek lahko ti uniči vse to,
o, da le takšna ostaneš.

Fotografija iz spominske knjige: na Triglavu leta 1949.

Znočilo se je, deklet pa nisem opazil; nista se oglasili. Zaman sem čakal. Je pa bilo tako mirno, da bi bilo škoda z vesli prav glasno čofotati po vodi.
Prav počasi sem se vračal proti Jami. Ko sem zvlekel čoln na pristan, so bili že vsi zbrani, tudi dekleti, ki sta se mi odtihotapili mimo. Pavle je že razkazoval svoje glasbene sposobnosti, Zlate pa se je zopet petelinil okoli svoje izbranke.
Ker sta me pustili čakati, sem ju naslednjega dne prevrnil iz čolna. Za kazen!
Nato pa slovo: eni na avtobus, drugi s čolnom preko jezera in peš v Bistrico na vlak.

* * *

Minilo je več kot dvajset let. Življenje nas je razmetalo po svetu in v različne poklice.
Zadnji dnevi leta. Vse hiti, vse je nervozno. Utrujen od tega in naveličan življenjskih težav se vračam iz službe. Iz mesta se vsa obložena z vrečkami in zavitki bliža Zlatolaska. Kratek pogovor. Takrat, pred dvajsetimi in več leti, je opazila mojo pripombo v vpisni knjigi in se tega še vedno spominja, pravi. In to mi pove šele sedaj!
Kljub letom, ki so minila, pa je drobna iskra, ki je dolgo, predolgo ležala zakopana v pepelu let, znova zažarela in vzplamtela. Skromna cojzova zvončica je postala simbol dozorela, že 25-letne nove privrženosti.

* * *

P.S.: Zapis je namenjen obletnici smrti **Zlateta Erjavca** (1931–1997).

PREPADNE IZPOSTAVLJENE DOLOMITSKE FERATE ZA PLANINCE BREZ VRTOGLAVICE

CIVETTA IN MONTE PELMO

ALEKSANDER ČIČEROV

»V rokah je še občutek dolomitske skale in v očeh izpostavljenost poti.«

Iz Cortine d'Ampezzo smo lanskega 1. avgusta zavili proti jezeru Missurina, se napili ostrih obrisov Sorapisa in se začeli spuščati proti Vesu, kjer naj bi našli odcep proti Cibianu, ki nam bo odprl vrata v Civetto. Toda zgrešili smo odcep in nadaljevali proti Longaroneju, kjer smo vendarle zavili v pravo smer in se mimo kraja Fondo di Zoldo po gorski cesti pripeljali do kampa Pala Favera, ki je izhodišče za vzpon na Civetto. Kar verjeti ne moremo: spet smo v Dolomitih in letos nas čakata dve trdi preizkušnji. Na levi se v popoldanskih meglicah skriva 3220 metrov visok vrh Civette, na desni pa strmé iz vrtoglavih višin vrhovi Monte Pelma (3168 m). Na Civetto vodi nekaj prav zanimivih ferat, na Monte Pelmo pa pot, ki je sicer označena s pikicami, v resnici pa na ta mogočni vrh pripelje le Ballova polica, ki je bolj podobna tenki črti med nebom in zemljo. Polica je ključ do gore in zanjo je potrebno imeti čvrste roke in hladno glavo. O kakšni zavarovani plezalni poti tu ni ne duha ne sluha. Na ključnih mestih nad silnimi prepadi je nekaj klinov, ki obiskovalcu pomagajo premagati Passo dello Stemma in Passo del Gatto. Na teh mestih čutiš zrak okrog sebe in globino, ki sega do vznožja stene. Ne manjka niti drugih vrtoglavosti in hoje po prstih nad silnimi prepadi, toda ko zapustiš Ballovo polico, si se začel šele prav vzpenjati na vrh Monte Pelma.

Vstop v ferato aleškega ljudstva (Civetta)

LA CIVETTA (SPOGLEDLJIVKA)

Problem, ki ga že takoj na začetku sreča tisti, ki želi v Dolomite, je, da je zelo težko dobiti prave telefonske številke koč v tem delu Italije. Prav zato sem se odločil, da v prispevk o Brenti (glej PV št. 7–8/97) napišem nove telefonske številke koč za vse tiste, ki bi radi svoj prihod napovedali naprej, kar je glede na velik obisk še kako priporočljivo. Toda iz meni nerazumljivega razloga je ta podatek izpadel.

Ko sem po nekaj poizkusih vendarle prišel do telefona Koče Coldai pod mogočno Civetto, sem dobil tudi obvestilo, da se je mogoče z glavne ceste, ki pelje proti Passo Staulanza – ob cesti sta dve koči in kamp (Koča Pala Favera in Facera in Mt. Pelmo, kamp Pala Facera) – pripeljati še višje, skoraj na 1820 metrov, od tam pa je do koče še dobro uro hoda po ne prestrmi poti. Toda v kampu Pala Favera so nam povedali, da je nadaljevanje poti z avtomobili prepovedano in da morebitnega kršilca čaka huda kazen. Toda to ne pomeni, da ste obsojeni na dodatno hojo. Na voljo je sedežnica, ki vas popelje na bližnji vrh. Cena povratne vozovnice je 7500 Lit. Brez težav vas dostavijo na 1887 metrov, malo je potrebno še sestopiti, nato pa vas čaka slaba urica do Koče Coldai, ki stoji na pomolu 2132 metrov visoko.

Ker je Koča Coldai lahko dostopna, je zelo priporočljivo večje skupine prej napovedati. Mi smo to storili že v drugi polovici junija, potrdili pa dan pred prihodom. Ljubeznivo so nas sprejeli in nam odobrili popust pri prenočevanju in hrani. Priporočljivo je imeti seznam udeležencev in številke planinskih izkaznic.

Odložili smo nahrbtnike in se odpravili na bližnje sedlo (Forcello Coldai, 2190 m), s katerega je lep razgled, še posebno pa je privlačno jezero, ki leži nekaj deset metrov nižje in se imenuje Koldajsko jezero. Peš ga lahko obhodiš v nekaj minutah. Po kratkem sprehodu se vrnemo v kočo in povprašamo po vremenu. »Nič ni gotovo. Vreme gotovo bo,« pravi oskrbnik, »toda imeli smo že boljšega.« »To je spet dokaz,« pravi Bine, »da se na oskrbnike v kočah ne moreš več zanesti.« Zato raje opazujeva oblake in zračni pritisk. Vse kaže, da bomo imeli pravo vreme za vzpon po Ferati Aleškega ljudstva na vrh Civette, sestopili pa bomo po normalni poti. Utrujeni od doživetij utonemo v krepčilen spanec.

Ves čas zelo zračna polica

Na Monte Pelmo vodi Ballova polica

Močan veter ponoči tuli okoli koče, ki pod njegovimi naleti škripa in stoka kot utrujena starka.

Oskar Kelemina je maja 1986 v svoji knjigi preprostega naslova »Civetta« zapisal, da je Civetta »kraljica šeste stopnje« in »plezalna univerza«. Toda najprej se velja spoznati z njenim imenom.

Zakaj je Civetti ime Civetta? **Giovanni Angelini**, avtor knjige »Prispevki k zgodovini zoldajskih gora«, je na vprašanje »Ali morda veste, zakaj se ta gora imenuje Civetta – Spogledljivka?«, dobil preprost odgovor »Zato, ker očara«. Odgovor ni prišel iz ust kogar že bodi, ampak od **Emilija Comicija**, ki ima v alpinistični zgodovini Civette pomemben delež.

Civetta je bila prvič osvojena med letoma 1855 in 1867. Spet je bil lovec na gamse tisti, ki si je drznil tako visoko. To je bil **Simeone De Silvestro**, po domače Piovanel (morda bi mu lahko rekli kar Dežek). Leta 1867, v obdobju dveh mesecev, pa je Civetta doživela obisk dveh Angležev, in sicer **Francisca Foxa Tucketta**, ki sta ga vodila švicarska vodnika **Melchior** in **Jakob Anderegg**, temu pa je sledil še **Paul Grohmann**, ki ga je vodil nam že znani »Dežek«. Nerešena je ostala severovzhodna stena, ki s skoraj 1000 metri sega navpično v nebo. Potem pa se je začelo. Angleža **John Swinnerton Phillimore** in **Arthur Guy Raynor** sta 1895. leta z vodnikoma **Dimaijem** in **Siorpaesom** splezala na Malo Civetto. Leta 1905 zgrade Kočo Coldai. Potem splezajo Cimo delle Busazza, Torre di Valgrand, Torre Coldai in tako napej. Imena kot **Domenico Rudatis, Emil Solleder, Cassin, Ratti** in **Emilio Comici** ter **Leo Rittler** so Civetti vtisnili pečat »šeste stopnje«. Še veliko odličnih plezalcev si je tu nabiralo slavo in se kalilo.

PREPADI POD CIVETTO

Veter je skoraj ponehal, jutro je jasno in lepo. Pred nami je vzpon po Aleški plezalni poti. Njen natančen opis je mogoče najti na strani 54 pod zaporedno številko 106 v knjigi Oscarja Kelemine (2. izdaja, 1986). Opis je tak, kot bi bral opis plezalne smeri. Same plezalne poti je 870 metrov, sicer pa znaša višina v celoti preplezane smeri do vrha Civette 1800 metrov. Za plezalni del je predvidenih 3,5 ure, deli, ki niso zavarovani, imajo težavnostno stopnjo označeno z 2+.

Do vstopa v zavarovano plezalno pot (izraz ni natančen, ker so vmes pravi plezalni odstavki) je treba po poti, ki vodi od Koče Coldai proti Porta del Masare (2325 m). Pot se imenuje Tivanska pot in po njej je mogoče obhoditi celotno Civetto. Na Porta del Masare to pot zapustimo in nadaljujemo rahlo proti desni po poti, ki privede v vznožje raza, ki z desne pada na Porta del Masare in je že iz doline lepo viden.

Pred nami je že nekaj domačinov, ki kot zrele hruške vise na prvih varovalih. Plezalna pot pokaže zobe že takoj na začetku in ti zmeri pogum, da kasneje ne bi bilo odvečnih težav. Skala je izjemno dobra, varovala pa postavljena tako, da je pravi užitek plezati po njih. Varovani odseki se menjajo z odseki prostega plezanja, vse pa sili po zračnih policah in prehodih proti vrhu

Civette. Vreme je lepo, prehitevamo domačine in se veselimo novih odstavkov poti. Pogledi so vse širši, telo dobi občutek za gibanje v steni, roke brez strahu iščejo čvrste oprimke. Skoraj sami prihajamo na vrh. Betka, Marjan, Zdenka, Tone, Marta, Tone, Mitja, Biserka, Bine, Igor in Sandi, sami znani obrazi in večina med njimi je že šla skozi šolo zavarovanih plezalnih poti v Brenti.

Na vrhu smo. Slika za spomin, stisk roke, ki je še nekaj trenutkov prej trdo držala skalo, in dol moramo. Čaka nas še Via normale. Sprva se po grušču spuščamo navzdol ter sestopimo do Koče Maria Vittoria Torrani, ki ždi na 2984 metrih. Kratek počitek, nato nadaljujemo sestopanje. Pot poteka po širnih podih, ki pa so izredno nevarni zaradi drobnega kamenja, ki leži na gladkih ploščah. Varovala so ponekod strgana zaradi plazov, drugje pa napeljana po gladkih stenah, ki ne dopuščajo nobene napake. Ure beže kot minute. Po desetih urah in pol spet stojimo pred vrati Koče Coldai in občudujemo okoliške vrhove. Čez dolino nas že vabi naš naslednji cilj, Monte Pelmo.

(Doslej smo za osnovno orientacijo uporabili zemljevid 1:25000 Dolomiti di Zoldo, Cadorine e Agordine, št. 025.)

PLEZANJE NA MONTE PELMO

V nedeljskem jutru 3. avgusta 1997 se spuščamo proti Kampu Pala Favera. Odločimo se, da po telefonu rezerviramo prenočišče v Koči Venezia, ki je izhodišče za Monte Pelmo. Prijazna uslužbenka v Kampu Pala Favera nam sama rezervira prenočišče in zaželi varno pot.

V zgodnjem popoldnevu se odpravimo proti Koči Venezia. Takoj za Kočo Pelmo najdemo pot z oznako 474, ki nas bo ob potoku Bianc pripeljala na krožno pot okrog Pelma. Imenuje se Visoka dolomitska pot. To je v bistvu priključek na pot 472, ki obkroži Pelmo. Dvigamo se skozi borov gozd, ni prestrmo, vendar nam vročina in polni nahrbtniki jemljejo voljo do hitre hoje. Kmalu se gozd spremeni v ruševje in pod Pelmettom naletimo na krožno pot 472.

Kdor bo hodil tod okoli, bo lahko opazoval zanimive sledi dinozavrov v dolomitu zgornjega triasa, stare okrog 220 milijonov let. Pod Pelmettom je namreč dobro vidna skala s sledovi vsaj treh dinozavrov. Največje sledi naj bi pripadale prozauropodu. Lepi odtisi so lahko razlog za prijeten počitek pod ostenjem mogočnega Pelma. Najdišče je lahko dostopno iz Pala Favere po poti 474, ki te pripelje do stika s potjo 472. Tu se obrnemo levo in poiščemo pot, ki se na desni odcepi s te poti pod Pelmetto. Več o dinozavrih lahko preberete v knjižici »Sledi dinozavrov na skalah Monte Pelma«, ki jo najdete v bližnjih planinskih kočah.

Sedaj gre bolj po ravnem. Sonce je že visoko, vročina pa ne popusti. Srečujemo vedno več planincev. Toda očitno je, da se le sprehajajo okrog Pelma. Kočo Venezio (1946 m) dosežemo proti večeru. Oskrbnik, doma iz Mešter pri Trstu, je zelo neprijazen in kar nekaj časa mine, preden dobimo ležišča, ki smo jih rezervirali iz doline. Pregleda tudi planinske izkaznice in nam

Sestop s Civette po normalni poti

zaračuna polno ceno! Sobica je sicer lepa in postelje čiste, rjuhe, ki smo jih imeli s seboj, pa ne odračuna od cene. Pri vremenu pa vendarle ni brez posluha. Napove »kar dobro vreme« in po večerji kmalu zlezemo v postelje.

Jutro je res lepo. Toda Marjan toži nad bolečinami v želodcu. Ostal bo v koči, pozneje pa se dobimo v dolini.

Pelmo boste zaman iskali v opisih ferat. Nanj ne vodi nobena plezalna zavarovana pot. Ključ do njega je t. i. Ballova polica (po **Johnu Ballu**, prvem predsedniku angleškega alpskega društva, ki je odkril prehod).

Sprva se pot na 3168 metrov visoki vrh prijazno vije med ruševjem. Postaja pa vedno bolj strma in kmalu smo pod steno. Vstop ni posebej označen. Po policah, ki se dvigujejo proti levi, nabiramo višino. Kmalu smo na Ballovi polici, ki vodi nad silno globino. Polica je ponekod široka, ponekod pa prav ozka, le tistim iz Brente ni nikjer podobna.

Kmalu nas preseneti s prehodom, ki mu slikovito pravijo »Passo dello Stemma«. Šele iz doline sem prav razumel, zakaj táko ime. Če ga gledaš od spodaj, je ta prehod – ali bolje skala – podobna grbu. V trenutku moraš telo izpostaviti siloviti globini in preplezati mesto, ki pa ima res dobre oprimke. Seveda tu ni nobenega varovala, ki bi mu zaupal svojo usodo. Polica sledi ves čas robovom in stebrom Pelma, spleza v temne grape, po katerih polzi voda, pa spet ven na sonce in nad še

Ongrčki na vrhu Civette
Foto: Aleksander Čičerov

globljimi brezni. Kmalu smo pri drugi zadregi. Pravijo ji »Passo del Gatto« ali Mačji prehod. Tu so za spremembo zabiti trije klini, ki pa jih mora vsaka naveza uporabiti, kot ve in zna. Odločimo se za vrvno ograjo in kmalu smo čez. Potem sledi še nekaj mest, kjer se naredimo prav lahke ali pa majhne in zmagujemo taka mesta. Polica nas izpusti na nekem stebru, kjer se pokaže vhod v ogromen amfiteater, ki nas po skoraj petih urah pripelje na vrh Monte Pelma. Pot od Ballove police naprej je predvsem naporna, možnost zdrsa na ploščah, posutih z drobnim kamenjem, pa res velika. Preden stopimo na vrh, nas ustavi še kratko plezalno mesto, potem pa skoraj po ravnem dosežemo sončen in s križem okrašen vrh gore.

Srečamo le nekaj planincev, še nekaj pa na povratku.

GORI STA NAM POKAZALI SVOJE SKRIVNOSTI

Vreme drži, toda dejstvo, da bomo morali še enkrat čez Ballovo polico, nas sili, da kmalu zapustimo vrh. Kjer je varno, sestopamo po meliščih. Kmalu smo pri vstopu v polico. Vemo, da nazaj ne bo nič lažje. Utrujenost nam leze v telo in koncentracija popušča. Počasi spet zlezemo na police in premagujemo težka mesta, toda stena ne popusti do vznožja. Občutek, ko stojimo pod steno, je veličasten. Premagali smo strah in gora nam je pokazala svoje skrivnosti.

Sestop do kampa Pala Favera je skupaj z vzponom trajal več kot trinajst ur. Oddahnili smo se šele pri Marjanu, ki nas je čakal na parkirišču.

Zaradi utrujenosti se odločimo, da prespimo v eni od koč na sedlu. Toda ena ima le sobo s šestimi posteljami, v drugi pa očitno nismo dobrodošli, ker nismo »Tedeschi«. Spet romava z Igorjem k prijazni uslužbenki Kampa in jo poprosiva, če lahko telefonira na Passa Staulanza, če imajo v Koči na sedlu še kaj prostega. Dobimo sobo in se pod noč zapeljemo do koče.

Počasi sprejemamo dejstvo, da smo v dveh dneh zmogli dve veliki turi na dva zahtevna tritisočaka, na katera vodijo izjemno lepe, drzne napol plezalne poti.

Pot do doma nas je vodila skozi Cortino in mimo Toblacha ter Celovca skozi Karavanke na Jesenice.

Drugo leto pa na svidenje v feratah Tofane! Takrat bomo uporabili karto št. 03 (Cortina D'Ampezzo e Dolomiti Ampezzane).

Nepopisna lepota gora

ALEŠ TACER

Ječite
pozimi
uklenjene v led
in burja
ledena
je vaš
sogovornik.

Žarite
poleti
lepoto v svet,
v naročje
se vaše
zateka rad
gornik.

Ne more
čas letni
odvzeti vam
čara;
lahko ga le
človek,
ki vas ne
mara.

MOJE POTI SPOMINOV

DVE JESENI MED KOGLOM IN SKUTO

MILAN VOŠANK

Iz Konca v Kamniški Bistrici me pot vodi po starih neoznačenih poteh čez Hudi graben in Gamsov skret pod Kogel. Danes sem ves lahek in hiter. Smučarske palice, majhen nahrbtnik, lahno obuvalo... Tako silno me vabi in privlači svetloba tam visoko zgoraj na grebenih! Ta svetloba, ujeta v modrino neba, belih skal, rjavih *trav in zelenega rušja nad zadnjimi rumeno oranžnimi* viharniki. In tako silno me zaobjema vsa ta tihotna samota med gorami. Ta jesenski spokoj oktobrske barvitosti, letni čas, ki ga vsako leto znova rad doživljam in me zapolnjuje z neko slovesno otožnostjo, s tistim pričakovanjem poslavljanja, umiranja...
To je zame čas, ko moram spet sam v gore. Na znane, odmaknjene poti, tiste, ki jih imam najrajši. Tiste, ki jih imenujem že kar moje poti spominov.

NEMIR NA GREBENU KOGLA

*Pod južno steno Kogla, ko se oprimem prvih skal, mo*ram zastati. Pogled mi popotuje tja do pritajenih pritlehnih jutranjih meglic po dolini Bistrice, pa se že hitro vrača nazaj na sončne stene, grebene in vrhove. Iščem po znanih plezalnih smereh po skalah Kogla. Slike spominjanja kakor v filmu hite skozme, dokler se ne ustavijo. Ta zgodba, saj je tako blizu, komajda minula, le teh nekaj let je vmes...
Tudi tedaj sem bil sam, tudi takrat je bil oktober in lep jesenski dan – kakor današnji – me je spremljal na poti iz Konca pod Kogel. Naprej sem hotel le preko strmih skal. Čutil sem v sebi toliko veselja in toliko moči, premagal sem strah in sproščeno zaplezal v Virensovo smer. Telo, utrjeno od številnih vzponov, me je ubogalo; iskal sem najlepše prehode, vajeno preizkušal oprimke in se zanesljivo dvigoval nad prepadno globino. In v meni se je ob teh lepih, ta dan tako tihih gorah naokrog, ob tem srhljivem miru, ob vseh teh barvah poznega oktobra in sinje modrem nebu prebujalo čustvo. Še danes kot da ga zaznavam. Tisto globoko v gorniku zatajeno prijetno čustvo je to, da so ti gore tokrat naklonjene.
Zgoraj na grebenu Kogla nisem mogel obmirovati. Takoj sem spešil čez sončne trate proti Skuti in zaplezal še v strmi Južni raz.
Ta dan nisem potreboval soplezalca, vrvi, klinov, vponk; nič nisem potreboval, le plezalke na nogah ter moč uigranih rok in vajenih gibov telesa, združenih s srcem in dušo v skupno iskanje poti po steni. V igro na gori, ta čudoviti ples strasti. Bil sem kakor gol: le gora in jaz... in samota.
Počasi sem plezal po zračnem razu, previdno tipal po skali višje in višje, ker tu ni smelo biti napake, v meni pa je igrala glasba tihe sreče. Čutil sem, kako se mi v prsih in v glavi prebuja vihar, kako mi hočejo zarohneti čustva, da bi kar poletel. Toda krotil sem to vzburjenje v sebi, dokler nisem izplezal iznad globin na varne grušče pod vrhom Skute.
In tedaj: prepustil sem se toku, da me je svobodno odnesel, pustil, da je glasba v meni zaigrala na vso moč in na ves glas, začutil v sebi pretok tiste energije, tisto omotico na poti k višku doživetja v igri. Do orgazma. Da sem zakričal in zavriskal med samotne gore... in pijano odtaval proti vrhu Skute.

FANTAZIJSKE IZPOSTAVLJENOSTI

Te vznesene pijanosti, tega dne iz te prve jesenske zgodbe, pač ne bom mogel pozabiti. Tu je, živa in z *mano, vsake slike posebej se spominjam, ko se po str*mi, poševno zarezani skalnati polici povzpnem na greben Kogla ter hitim naprej po zapuščeni dolini pod Skuto in Štruco. Ko je zgoraj Južni raz, spet sončen, drzno lep in kot vedno nadvse mikaven v svoji strmi izpostavljenosti. Kolikokrat sem ga že preplezal! In ko je zgoraj ob boku raza še zanimiva, hudo navpična smer Čez plošče.
In spet spomini. Kar v troje, z Igorjem in Bogdanom v navezi, smo se je lotili po nevihtni noči na preklemano vroč avgustovski dan. Pa sosednji zajetni trebuhi Štruce! Tam sva z Janezom drugače trepetala: v mrzlem majskem vetru in divji zračnosti v smeri Treh svedrovcev. Fantazijska izpostavljenost!
Ampak ostajam pri svoji pripovedi, pri zgodbi dveh jeseni, ko se po robu Velikih podov po vse bolj strmem polzečem grušču vzpenjam proti Škrbini. Tiste jeseni – kako sem bil sanjsko uplezan! Sezono lepih vzponov sem zaokrožil v navezi z Rokom po gorah čez zahodno mejo. V stebrih Viša in stolpih Civette sva plezala v toplem septembru same stare klasične dolge težavne smeri. Ko sem se na jesen spet vrnil v svojo ljubljansko podstrešno čumnato, da le zaključim študij za učitelja, ki se mi je že dolgo in vztrajno iztekal, sem bil zato – saj se ni čuditi – še naprej od vseh vandranj po domačih in še višjih alpskih gorah raztresen in nemiren. Le stežka sem se privajal na zbrano učenje, zato pa ob popoldnevih pogosto tekel pod Šmarno goro, v Turnc, in prosto, brez predaha, uro ali dve plezal gor in dol. Dokler ni nastopilo deževje in potem – potem pa tisti prelestno lepi jesenski dnevi v gorah. Eno samo milo sonce in ene same palete barv.
Tedaj sem vedel: nekaj moram v velikih stenah postoriti še sam! Pa kako so se mi doživljaji ravno tiste dni nenavadno prepletali! Res, ko se danes spominjam, sem bil po svoje že kar usodno na nehoteni preizkušnji.

DRUŠČINA IZ RIA

Vsa zgodba je tesno povezana z mojim tedanjim študentskim in še bolj slikarskim kolegom, boemom Hu-

ljom. Nekega večera me je skrivnostno povabil v svojo družbo. Odšli smo na ljubljanski grad, kjer je Huljo na osamljeni klopci v zavetju dreves in daleč od grajskih luči privlekel na plan usnjeni mošnjiček s svojim bogastvom: droban, dišeč tobak, ki smo ga nevajeno polagali na tenek bel papir, medtem ko je kolega med prsti zdrobil drobne črne kroglice mamila, menda hašiš ali marihuano, kdo bi vedel, in nam jih za priokus natrosil po tobaku. Vse skupaj smo nato nerodno zvili v tenke cigarete in prižgali. Kar počenjal sem vse to, kakor drugi, od katerih so bili najbrž nekateri tem užitkom že kar krepko vdani. Saj danes ne vem zakaj, ampak tako nerazumljivo čudno, kot že zasvojeno, me je mikajoče vleklo zraven k vsemu temu početju.

Sedaj je naša družba, ha, razen Hulja, pravzaprav zame sami nezaupljivi čudaški neznanci, stopila v krog in cigarete so obredno zakrožile med nami. Prijemali smo jih med dlani, potegnili rahlo pekoč dim, ga vdahnili, malo zadržali in izdahnili. In jaz? Spet sem kar *počenjal vse to, predvsem iz velike radovednosti najbrž*, kaj vendar bo. Toda z mano se ni zgodilo nič. Ne po prvem, ne po drugem, tretjem dimu. Ni bilo nobenega – tako pričakovanega – povzdignjenja čustev.

Proti polnoči smo se ustavili v moji podstrešni čumnati, kjer sem družbo gostil z vinom. Pri široko odprtem oknu smo zakajanje nadaljevali. Toda z mano – spet ni bilo nič! Nekateri so postajali veselo razigrani, drugi otožni in tihi, tretji so se le neumno smehljali, le jaz, »revež«, sem topo zrl predse in vztrajno srkal sladko krašno črnino. Dokler nisem razočaran in nejevoljen vse razen svojega boema Hulja, ki preostanek noči itak ni imel kje preždeti, pogumno pognal čez prag. Ob prvi svetlobi sem bil prijetno zaspan in utrujen. Bolj menda od vina kakor od tobaka in mamil. Le moja čustva, ta so ostala hladna.

Ta dan sem že opoldne tekel proti Šmarni gori, v skale Turnca, svojemu pravemu življenju naproti. Moral sem se krepko pokesati pred sabo in pred svojim Bogom. Čez dva dni je bila sobota, poljubil sem drago deklico ter se odpeljal v Kamniško Bistrico. Kogel in Skuta sta bakreno sijala v zadnjem soncu tam visoko zgoraj. Kako nezlagano lepo je bilo!

Vrh Škrbine krenem desno čez ovalna pobočja Štruce proti Skuti. Sem od severnih grebenov pihlja nekolikanj hladnejša sapa, ampak vseeno je v zakotjih še naprej tako prijetno jesensko gorko in dobrovoljno. Odprejo se mi novi razgledi po zaporednih vrhovih Grintovcev od vzhoda do zahoda, od Kočne do Ojstrice, ter globoko spodaj še na zeleno Jezersko, vedno lepo v svojem raju med gorami. Prav sem gor se nekje s tistih planin slišijo utišani zvonovi kravjih in ovčjih čred. Zadaj pa so osamljeni Storžič in sončne Karavanke. Od ostrorobe Košute mi išče pogled tja preko daljnega Obirja na naše koroške vršace. Čez Olševo in Peco in komajda še sluteno Uršljo goro popotujem preko Raduhe noter do prikrite Logarske doline ter se ob Okrešlju vračam nazaj na vrhove svojih Grintovcev.

Vrh Skute me pričaka kot dober star znanec. Poiščem zavetje, se prepustim času in mislim ter se zazrem proti daljnim zameglenim južnim obzorjem z drobno piramido komaj zaznavnega notranjskega Snežnika.

TIHOTNA SAMOTA MED GORAMI

Danes prepletam zgodbi dveh jeseni, sedanjo in tisto, čeprav je le teh nekaj let vmes. Tisti prvi plezalski dodajam še drugo poglavje o preizkušnji, kjer mi je za konec kar nekako moralo spet prinesti na pot kolega Hulja. Bilo je le malo zatem, ko so se čez noč iztekli ti prelestno lepi jesenski dnevi sonca in barv. Nastopil je deževen, meglen in mrzel november. S Huljom sva se srečala v ljubljanski gostilni Rio. Ves reven, izpraznjen in izžet je sam samcat sedel za mizo v kotu. Dal sem za žganje in pivo in mu govoril o svojih lepih trenutkih v gorah, tam zgoraj v prisojnih stenah Kogla in Skute, ko sta mi pela duša in srce. Huljo me je le odsotno poslušal in ne vem, če me je sploh zmogel razumeti. Nekaj je potihem govoril o dvojni sreči, nazadnje pa topo zazrt v prazne steklenice pred seboj povsem umolknil. Prihajali so hribovski prijatelji, prisedel sem k njim in razživeli smo se v dolgih pogovorih o gorah in ženskah, ko so resnične zgodbe alpinistov tu za gostilniško mizo postajale še vse drugačnejše. Počasi smo praznili gajbo pira izpod mize, tam pri oknih so ubrano zapeli, bilo je res tako veselo, da sem, kot ponavadi ob takih trenutkih, poiskal blok in svinčnik pri natakarici ter portretiral dva, tri prijatelje.

Članki za objavo

V planinskih društvih vse bolj prihajajo do spoznanja, da je o pomembnih društvenih dogodkih vredno obveščati najširše slovensko planinsko občinstvo, o čemer priča vse več prispevkov o društveni dejavnosti, ki jih dobivamo v uredništvo Planinskega vestnika. To pot se je spet zgodilo, da je takih prispevkov več, kot jih lahko objavimo v eni številki. Opravičujemo se zato tistim, katerih vesti nismo mogli objaviti v tej številki — objavljene bodo v prihodnji.

Že večkrat smo sodelavce prosili, naj nam za rubrike Odmevi, Iz planinske literature in Društvene novice ne pošiljajo dolgih člankov, ampak največ 45 vrstic, napisanih s primernim razmakom med vrsticami (30 vrst na stran!). Ker dobivamo za te rubrike nekatere prav dolge članke, ne moremo objaviti drugih vesti. Zato vnovič prosimo dopisnike, naj upoštevajo to prošnjo, sicer bomo brez poprejšnjega obvestila dolge članke, ki bi bili brez škode za vsebino lahko krajši, na ustrezno dolžino skrajšali v uredništvu.

Vnovič tudi prosimo, da nam pošiljate v objavo izključno na pisalni stroj napisan ali računalniško natiskan prispevek, ki je seveda lahko tudi na disketi. Prav tako prosimo, da predvsem daljše članke ilustrirate z ustreznimi fotografijami. Na roke napisanih prispevkov ne bomo objavljali.

Uredništvo PV

In proti polnoči: le še v hrbet sem videl Huljo, kako je sključeno odhajal v dež in črno noč. Nikdar več se nisva srečala. Kasneje sem slišal od poznavalcev ljubljanskih razmer, da je našel drugo, boljšo pot in upajoče verjel.
S takšnim gostilniškim zaključkom se je iztekla moja prva jesenska zgodba. In še drugo zgodbo končujem, ko počasi sestopam po strmi zavarovani poti na Male pode, proti bivaku. Še vedno me silno zaobjema vsa ta tihotna samota med gorami. Saj res, kakor v prvi zgodbi tudi danes nisem srečal popotnikov. Le drobne postave sem zaznal s Skute na vrhu Grintovca in slišal vriske nekje od Brane ali Jermanovih vrat. Toda saj pravzaprav sploh nisem sam. Z mano so zgodbe, so moje poti spominov. Z mano je ta jesenski spokoj oktobrske barvitosti. V meni je mir, ki bi ga rad vsaj nekaj ohranil in odnesel čez bregove v dolino, med svoje, v običajen vsakdan.
Dolgi, svetli prameni zahodnega sonca padajo proti dolini Kamniške Bistrice, ko še vedno, kakor zgodaj zjutraj, ves lahak in hiter sestopam čez Peske proti Žmavcarjem med prve najvztrajnejše barvite viharne macesne.

POUČNA LJUBEZENSKA ZGODBA, KI SE JE KONČALA NA PLANINAH

VEGETARIJANSKI KROŽNIK

MARKO L.

Marč je svoje srce že zdavnaj poklonil goram, v zadnjem času pa si ga je košček, pravzaprav kar zajeten kos, prisvojila lepa Sabina iz sosednje pisarne. Po nekaterih znamenjih je upravičeno domneval, da mu tudi ona vrača simpatije. Po svoje se mu je to zdelo čudno, saj je za njo norela vsaj polovica moških v podjetju.
Močno si je želel združiti oba kosa svojega srca in obe ljubezni, zato se je ojunačil in po dveh zmenkih povabil Sabino, da bi šla za vikend z njim v gore. Pristala je, čeprav ni bila planinka. Planinarjenje je sedaj »in«, vsi hodijo v gore, bo pa že zmogla tudi ona!
Marč je izbral ne pretežko turo: prvi dan kake štiri ure zmerne hoje, nato prenočevanje v koči in naslednji dan za povratek kake tri ure. Želel ji je pokazati nekaj lepot, ki so bile izven uhojenih poti, marsikaj pa si je obetal tudi od prenočevanja v koči, če ne bo prehude gneče. Sicer pa tudi nič hudega, samo da bo z njo, da jo bo navdušil nad lepotami, ki jih je do sedaj videval osamljen.
Ko je zjutraj ustavil avto pred njenim blokom, ga je že čakala. Kljub zgodnji uri je bila fantastična. Pri nogah ji je stal velik (nov) nahrbtnik. Ko je kavalirsko izstopil in ga spravil v prtljažnik, se je malce zaskrbljeno vprašal, kako bo nosila tako težo.
Po kratki vožnji sta parkirala avto in se napotila v hrib. Sabina je nekaj časa kar lepo hodila, nato pa se je ustavila, češ da ji je vroče. Slekla je srajco in dolge hlače in se spet zagrizla v hrib. Marč, ki je hodil za njo, si ni mogel kaj, da ne bi občudoval lepe zadnjice, ki mu je migala pred nosom in pri vsakem koraku silila iz visoko spodrezanih hlač.
Bolj ko se je pot vlekla, bolj je stokala pod težo nahrbtnika. Po dobri uri hoje se je je Marč usmilil in ji odvzel težak nahrbtnik. Nekako je že doma računal na to in zase vzel le najnujnejše. Tako je brez težav zmogel oba nahrbtnika. Sproščena izpod teže se je spet zagnala v stezo.
Sonce je že kar pripekalo in slekla je še majico ter ostala samo v modrcu in tistih tesnih kratkih hlačah. Čeprav je Marč užival ta lepi razgled, jo je svaril, naj tako oblečena – ali bolje slečena – ne hodi v gore. Zatrjevala je, da že ve, kaj dela in da mora gorsko porjaveti.
Postajalo je še bolj vroče in pričela je spraševati, kdaj bo konec hoje. Ker je videl, da peša, se je na bližnji planini ustavil, da pojesta kislo mleko. Ni ga marala. Iz nahrbtnika je pojedla le jabolko in krenila sta dalje. Ker je bila v bližini živina, so ju pričele obletavati muhe in brenclji in njena gladka koža je postajala vse bolj podobna kraterjem na lunini površini, gole noge pa si je odrgnila na ruševju, ki je rastlo ravno tam, kjer je hodila ona.
Kar naprej se je ustavljala in se ogledovala, obleči pa se ni hotela. Šele ko sta srečala nekaj planincev in je Marč opazil njihove poglede, je spoznal zakaj. Godilo ji je, da so jo kar požirali z očmi. Obadi in muhe pa, kot da bi tudi videli vso to lepoto, so se pohotno pasli po ravnem hrbtu in njegovem bolj zaobljenem nadaljevanju proti nogam.
Nergala je čedalje bolj pogosto. Nič ni pomagalo, da ji je kazal posebno zanimive gore in razglede, posebno lepe in redke rože. Tudi svizec je ni zanimal.
»Saj so lepe rože, le tako majhne so, da bi jih moral gledati s povečevalom. Ne rečem, če bi bile velike kot vrtnice!« je sitno zajezikala. Ko pa je še stopila v skoraj svež kravjek, je bila že na robu solzá. Takale tura je res kaj drugega kot varna vadba v studiu za fitnes!
Šele ko sta zavila okrog velike skale in se je pred njima odprl pogled na kristalno zeleno jezero, je spet postala boljše volje:
»Dobro, da sem vzela s seboj kopalke in kopalno brisačo!«
Povedal ji je, da se v jezeru ni dovoljeno kopati zaradi onesnaževanja, pa se je namrdnila: »Tako onesnaženo pa tudi ni videti!« je rekla.
Pojasnil ji je, da ne bi jezero onesnažilo nje, temveč ona jezersko vodo, pa ji spet ni bilo všeč in ji ni šlo v račun.

V koči sta se zmenila za sobo, odložila nahrbtnika in nekaj popila. Ko je pričela iz nahrbtnika vleči kopalke in velikansko frotirko za plažo, je opazil, kaj vse je moral nositi. Poleg vseh drugih po njegovem nepotrebnih stvari je opazil še velik »neseser« za toaletne potrebščine, ki je tehtal vsaj tri kile.

Šla sta za jezero, kjer se je spravila v tesne kopalke, se vlegla na brisačo in ga prosila, naj jo namaže. Toda bilo je prepozno, višinsko sonce se je že med hojo dodobra sprehodilo po njeni žametni koži in škoda je bila že narejena. Pokazale so se opekline, pa tudi žulj na peti je govoril zgodbo o novih čevljih. Ko jo je mazal, je počasi plahnela njegova slaba volja, pa ne za dolgo. Po vsej sili je hotela iti plavat, pa je bila na srečo voda premrzla.

Povabil jo je na sprehod. Hotel ji je pokazati nekaj prelepih planik, za katere je vedel, pa ni hotela nikamor. Pražila se je na soncu, dokler ni zdrknilo proti zahodu in je postalo strupeno mrzlo. Izkazalo se je, da za topel pulover v njenem nahrbtniku ni bilo prostora, zato je v sili nase navlekla tri majice, Marč pa ji je posodil svojo vetrovko. Moral je priznati, da je bila v vseh teh oblačilih še vedno videti opojna.

Sklenila sta, da bosta večerjala v koči. On je naročil joto, ona pa je zavihala nos in rekla, da tega že ne bo jedla. Suvereno je naročila vegetarijanski krožnik, kot bi sedela v boljši restavraciji v dolini. Natakarico je skoraj zadela kap od začudenja. Marč je že dolgo hodil v hribe z različnimi družbami, počeli so različne vragolije, marsikaj je doživel, tako nerodno kot v tem trenutku pa mu ni bilo dotlej še nikoli.

Preden sta se odpravila spat, je ona okupirala majhno umivalnico pred straniščem. Lepo po pravilih si je odstranila make up in si najmanj tri minute prizadevno drgnila zobe. Zgroženo ga je pogledala, ko je rekel, da bi v planinah umivanje zob lahko za kako minuto skrajšala. Med razčesavanjem las je glasno bentila, da bi v koči lahko bil vsaj tuš s toplo vodo, če že sob s kopalnicami nimajo. Nič je ni motilo, da se je pred vrati umivalnice nabrala skoraj tako dolga vrsta čakajočih, kot je tista na vrh Triglava ob lepem vremenu. Kljub dokajšnjemu udobju sobe se je celo noč premetavala in stokala zaradi sončnih opeklin.

Marč je sklenil, da z njo ne bo več hodil v gore, pa tudi kam drugam ne, saj si brez planin življenja ni mogel predstavljati. Drugič bo raje vzel s seboj Špelo. Niti pol tako lepa ni, vendar dobro ve, kakšen človek sodi na gorske poti in kaj sodi v planinčev nahrbtnik.

STRAŠNO DOŽIVETJE OB PRVEM VISOKOGORSKEM VZPONU

MOJA PRVA GORA JE BILA TRIGLAV

FRIDA BIZILJ

Petdeset let je minilo od takrat. Bila sem še zelo mlada in s hojo po hribih in gorah nisem imela še nikakršnih izkušenj. Tudi nobene predstave nisem imela o njih.

Jesen je bila čudovita, ko se je priroda kazala v živobarvnih odtenkih. Prijatelji v službi so me povabili s seboj na Triglav in odločila sem se kar na hitro, da grem. Bili smo štirje fantje in tri dekleta. V soboto po končanem delovnem času smo se z vlakom odpeljali iz Ljubljane do Mojstrane, od tu pa pešačili v Vrata. Popoldan se je prevešal v somrak in okoliške gore so se vijoličasto barvale. Vznemirjeno sem stopala novemu doživetju naproti, saj sem se prvič znašla med visokimi gorami. Bila sem med njimi prav majhna, a zelo korajžna.

Noč nas je zatekla, ko smo se vzpenjali po Tominškovi poti. Hodili smo v gosjem redu tesno drug za drugim in z eno samo baterijo iskali markacije. Nekajkrat smo zašli, a sedem parov mladih oči je vedno našlo pravo smer. Čim višje smo se vzpenjali, tem bolj so žarele zvezde, obrisi gorskih vrhov pa so se skrivnostno svetlikali in noč je bila polna tihe lepote.

Ob tretji uri ponoči smo utrujeni, a zelo veseli končno le prispeli do planinskega doma. Koča je bila polna planincev, zato smo polegli, kjer je pač kdo našel prostor. Sama sem se zleknila na klop v jedilnici in zaspala, vendar ne za dolgo. Ob šesti uri zjutraj smo že stali pred kočo in uživali lepoto ob pogledu na Triglav. Za mene je bilo to nekaj novega, veličastnega, in s strahom sem zrla to mogočno goro. Od jutranje zarje, ko je bilo sonce tik za obzorjem, je rdeče žarela, a ko je sonce vzšlo, je bil vrh Triglava škrlatno in rožnato obarvan; zdelo se mi je, da se utaplja v temnomodrem nebu.

Plezali smo proti Malemu Triglavu. Pazljivo smo stopali po skalah in klinih, se oprijemali jeklenic; vse se mi je zdelo tako enostavno, preprosto in varno.

A med našo enakomerno hojo se je nenadoma vmešal neobičajen zvok. Prihajal je s poti visoko nad nami. Prožili so se drobni kamni, se valili po strmini, za njimi pa veliko grušča – in zatem smo zaslišali še zamolkle udarce. Nedaleč od naše poti je po strmem skalovitem svetu odskakovalo človeško telo. To nas je prikovalo na mestu in še danes se tega živo spominjam. Tedaj sem si močno zaželela, naj se zgodi čudež, da bi se padajoče telo ustavilo, a, žal, to ni bilo mogoče. Svet je bil prestrm in poln velikih skal in kazalo je, kot bi se hotele otresti telesa. Odrevenela sem, vse moči so mi odtekle. Kot ostali sem se tudi sama sesedla na pot in vsi smo strmeli v ta grozni prizor. Čeprav sem bila v družbi prijateljev, sem se naenkrat počutila tako osamljeno in negotovo, kot da bi me neka nevidna sila rada odnesla za padajočim planincem. Vse se je sicer bliskovito odvijalo, vendar so sekunde postajale večnost, preden so zamolkli udarci utihnili in se je telo ustavilo na dnu prepada.

Prepadeni in drhtečih nog smo brez besed nadaljevali pot do vrha.

Vsa lepota se je razblinila, nobenih čustev ni bilo v meni, ko sem prvič stala ob Aljaževem stolpu na vrhu Triglava. Želela sem si le nazaj v dolino, stran od divjega gorskega sveta.
Po vrnitvi smo v koči zvedeli, da se je planinec ponesrečil na pobočju Malega Triglava, ker se je spotaknil na odvezani vezalki svojega gojzarja in zaradi tega omahnil po strmini.
Vrnila sem se domov telesno in duhovno ubita – vsega je bilo preveč za en dan in pol in eno noč. Ta dogodek me je zaznamoval kar za nekaj časa. Sklenila sem, da me gore nikdar več ne bodo videle.
A življenje gre naprej, preteči mora nekaj časa, da te lepote prirode zopet pritegnejo in ti odprejo oči, če je le kaj lepote tudi v tebi. Tako je bilo tudi z menoj. Moj bodoči mož me je začel voditi v gore in zopet sem začela gledati lepote gorá z odprtimi očmi. Vzljubila sem jih, posebno še visokogorje. Kje vse sem potem še hodila v mladih, zrelih in sedanjih letih! Vse, kar sem doslej videla in doživela v gorah, mi bo ostalo za vedno globoko v spominu. Čeprav se bližam že sedemdesetim letom, me gore še vedno vabijo. Bolj ko so visoke, raje se vzpenjam nanje, kjer tonem v hrepenenju in sanjah svetlobe in senc gora.
Nikoli ne nehamo hrepeneti po tem, česar nimamo.

RAZISKOVALNI IZLETI OKOLI MOGOČNEGA SLAPA

BOKA IZ TREH ZORNIH KOTOV

MARJA BENEDEJČIČ

Večkrat smo si že ogledovali slap Boka iz doline in občudovali mogočen padec vode čez strme skale. Ko sta bila otroka še zelo majhna, smo se nekoč celo povzpeli na vzpetinico, od koder je pogled še lepši in veličastnejši in otroka kar nista mogla razumeti, kam vse ta voda izgine. Zgoraj namreč voda kar pada in pada čez skale, spodaj pa je struga suha; sicer je zelo široka, vode pa ni nikjer. To so bila naša prva raziskovanja, ki pa so pustila v naših srcih željo po vračanju.

* * *

Tako smo se nekaj let kasneje odločili, da pogledamo, od kje prihaja vsa ta voda. Po pripovedovanju prijateljev sem si ta izvir predstavljala kot bruhajoč ognjenik in želeli smo se prepričati, če je res tako. Tako smo si za neko nedeljsko potepanje izbrali stezico, ki se začenja ob robu struge skozi gozd, se povzpne visoko nad dolino in pripelje do samega izvira Boke. Toda tisti dan nam vreme ni bilo naklonjeno. Na sredi poti nas je ustavil dež. Počasi je začenjal opozarjati na svojo mokroto in ko smo sprevideli, da ni nadležna samo mokra obleka, ampak so tudi mokre in spolzke skale lahko zelo nevarne, smo se obrnili. Zadovoljiti smo se morali samo s posnetkom: spredaj dve mokri glavi v anoraku, zadaj slap, ki ostaja izziv za drugič.
To pot smo kmalu ponovili, tokrat v lepem sončnem vremenu. Žeja je bila sicer hujša, toda skale so bile suhe in dosti bolj varne. Precej previdnosti je potrebno na tej poti. Visoke previsne stene spodaj ne dopuščajo zdrsov. Je pa trud poplačan, ko prideš na cilj.
Izvir sam je res nekaj posebnega. Voda bruha iz podzemlja, se v širokem toku zaleti čez skale, potem pa kmalu izginja za robom. Koliko energije skriva v sebi to mogočno bučanje! Številne penaste brzice smo hoteli ujeti na filmski trak, pa te slika potem ponavadi razočara, ker je na njej ujet en sam trenutek. Tu pa se prepletajo trenutki in vsak je drugačen. Seveda moramo splezati okrog in okrog izvira, kolikor se da, da si ga

Slap Boka: iz kakšnega drugega zornega kota je videti še mnogo mogočnejši in večji.

ogledamo iz vseh zornih kotov. Takrat je bila pomlad in iz podzemlja so drle ogromne količine vode. Toplo sonce je tanjšalo snežne odeje po hribih.

* * *

Drugič smo se odločili za raziskovanje tega slapa v zgodnjem sušnem poletju, po sušni pomladi in zimi z zelo malo snega. Tako je bil slap izredno ozek, komaj za tretjino običajne širine. Ubrali smo jo naravnost po strugi z namenom, da pridemo do samega vznožja slapa. Kadar je slap glede vode običajne širine in količine, to ni možno, ker te oprha že dosti prej, preden prideš

do njega, da si moker do kože in te mine nadaljevanje poti. Tokrat pa je bila pot zelo prijetna. Voda nam ni delala težav, vroče pa tudi ni bilo – se le čuti bližina vode, tudi če jo je malo.
Bolj ko smo se dvigali, večje skale so bile v strugi in potrebno je bilo že malo plezalskih sposobnosti. Ponekod se je bilo treba spustiti tudi malo nazaj in poiskati lažji prehod. Tu in tam je žuborela voda izpod skal, pa potem zopet poniknila. Tako smo se vzpenjali, malo poplezali, preskakovali manjše skale, se razgledovali po okoliških previsnih stenah in vedno bližje smo bili bučanju slapa. Zelo smo se mu lahko približali.
Ob mogočni glasbi prelivajoče se vode smo si privoščili malico, ki je seveda obvezen sestavni del vsakega izleta. V zraku je bilo čutiti drobne kapljice, ki skupaj z mogočnim bučanjem slapa ustvarjajo posebno vzdušje. Globoko pod nami je bila dolina in z razgledom smo bili več kot zadovoljni.

* * *

Naše zadnje raziskovanje je bila planina Pri Boki visoko nad dolino in levo od slapa, če gledamo s ceste. Za to čudovito potepanje smo izbrali toplo pomladno popoldne. Da je bilo res toplo, nas je takoj na začetku poti opozoril zelen kuščar, ki se je grel na skali. Kar nekaj časa sva ga lahko opazovali s Tino, saj ga tako blizu nisva še nikoli videli. Kuščar pa nama je tudi pustil to veselje in se dolgo ni premaknil. Ko se mu je le zazdelo, da je že predolgo na razstavi, je švignil med skalovjem in travo in nama izginil izpred oči.
Pot do planine, na katero smo se namenili, se vzpenja po gozdu in kar nekajkrat nudi lep pogled na slap, ki je bil tokrat spet obilnejši. Višje ko si, bolj se približuješ višini slapu in prav na planini je slap pod tabo. Še pred malico si je bilo treba prav z roba planine ogledati to čudo narave. Ponuja se ti pogled na sam izvir in na prelivanje vode čez skalno pečino. Tudi sama planina je čudovita. Vse polno trobentic, ki so podobne avrikljem, je cvetelo na njej v tistem toplem pomladnem dnevu. In tišina in zrak, ki ga zajameš globoko v pljuča in si skušaš zapomniti njegov vonj.
Vse to bogastvo ponesemo s seboj v dolino vsak v svojem srcu za lažji in lepši vsakdan.

NA SREDOZEMSKEM OTOKU KIPI PROTI NEBU SKORAJ DVA KILOMETRA IN POL VISOKA GORA

PO BREZPOTJIH KRETE

TONE CEPEC

Morje me ni nikoli posebej privlačilo; pač nisem ljubitelj poležavanja na plaži v veliki vročini in ne maram nekoristnega zapravljanja časa. Ni mi mar za posezonsko zagorelo barvo, po kateri mnogi ugotavljajo, kje si preživel dopust.
Zato sem ob ponudbi, da preživim dopust na Kreti, sprva gledal nanjo z ne preveč velikim zanimanjem. Dopust je namreč organiziralo PD Ruše in vanj vključilo tudi vzpon na najvišji vrh otoka, na Ido (2456 m). Ker je nadmorska višina kar spoštljiva, sem se odločil, da grem – pa bo, kar bo.
Po pristanku na letališču v Iraklionu smo se v poznih večernih urah z avtobusom odpeljali do hotela »Heliotrope« v zalivu Malie. Teden dni prijetnega druženja je tam preživelo vseh 62 udeležencev, kolikor nas je odšlo na pot. Seveda niso vsi »rinili« v kretsko skalovje, a 34 planinskih zanesenjakov je bila kar zadostna številka. Misli nas, zagretih hribolazcev, so bile seveda takoj pri tem, kako priti na najvišji vrh Krete in vsaj za en dan pobegniti hudemu vročinskemu valu, ki je zajel grške otoke. Stalna dnevna temperatura preko 40 stopinj Celzija se tudi ponoči ni nikdar spustila pod 28 stopinj.
Franček, vodja odprave, je takoj po nastanitvi v hotelu odšel iskat čimbolj natančen zemljevid in je z vodičko Marino uredil tudi prevoz. Že tretji dan po prihodu na otok smo se ob petih zjutraj z avtobusom odpeljali 80 kilometrov proti zahodu, v notranjost otoka, tik pod greben pogorja Ide. Za vzpon smo izkoristili zgodnje jutranje ure, ko še ni tako vroče. Seveda je bilo sestavni

Po brezpotjih Krete

del naše planinske opreme tudi široko pokrivalo za zaščito pred vročim soncem.
S prevala smo se kar instinktivno in z opazovanjem terena podali po brezpotjih proti vrhu, ki smo ga ves čas slutili v ozadju hribov. Dobro nam je koristila tudi moja specialna ura s kompasom in višinomerom.
Hoja po pusti otoški pokrajini je bila zame res pusta, za nekatere pa prav romantična, eksotična. Polno je nizkega rastlinja, bodic in ostric listov, vse je podobno kaktusom. Marsikdo je to začutil tudi na lastni koži.
Precej časa smo hodili po položni dolini. Pri iskanju poti so nam bili v pomoč gorski pastirji, ki so na pobočjih čuvali velike črede ovac. Z govorico, ki je bila bolj podobna kričanju, so nam z rokami mahali v pravo smer. Ko smo zaslutili, da gremo že preveč časa po terenu, kjer ne pridobivamo niti enega višinskega me-

tra, smo se prav tako po brezotju razlezli po grebenu strmo navzgor in na srečo naleteli na pastirsko stezo, ki je vodila proti glavnemu vrhu Ide. Potem pa ni bilo več dvoma, da tega dne ne bi prišli na vrh. Še bolj smo bili veseli, ko smo v tej grški vročini naleteli na velike zaplate snega, na katerih smo našli srečne trenutke za delno ohladitev razgretih teles.
Po štirih urah smo prišli na glavni vrh. Pozvončkljali smo ob kamniti kapelici in zatem debelo uro uživali ob razgledu po modrem Sredozemlju. Po skupinskem fotografiranju smo sestopili po markirani stezi in takoj ugotovili, da za vzpon ni tako zanimiva kot je bila naša, »prvenstvena«. Tudi ob povratku smo prečkali nekaj snežišč in se povaljali po njih.

Pot, ki je bila za mnoge udeležence precej naporna, smo vsi končali pri taverni v Nidi, kjer nas je čakal avtobus in seveda vrček hladnega piva. Presenečeni gostilničar verjetno še dolgo ne bo imel takšnega obiska in mu seveda ni zameriti, ker je ceno piva med našim obiskom znatno povišal.
Ko je avtobus pozno popoldne rezal ovinke proti severni obali Krete, je za nami v poletni sopari kar hitro izginilo pogorje Ide. Nikdar ne bomo pozabili, kako nas je zgodaj zjutraj istega dne v škrlatnem sijaju pozdravljal njen najvišji vrh **Psiloritis**, visok 2456 metrov, tretja najvišja točka Sredozemlja, s katerega se pravkar vračamo.

NAJBOLJ GRAPAST PRISTOP NA KRIMŠČEK

POTI, KI JIH NI PREHODIL ŠE NIHČE

DARIO CORTESE

Zgodnje, sivo poletno jutro. Grapa, ki mi že dolgo ni dala miru, je naravnost pred mano. Zarezuje se navpik v pobočje nad Brezovico pri Borovnici in daje slutiti prvobitno divjino. Še v nekoliko zaspanem jutranjem razpoloženju se sprehodim mimo spečih vaških hiš in kmalu stopim naravnost v strugo: tukaj sem, sedaj se ne ločiva več!
Takoj steče najin pogovor. Majhna voda nežno, vendar vztrajno in z neznansko močjo – ne imenuje se kar tako Šumik – šumi svojo pripoved, h kateri priteguje in jo lepša jutranje oglašanje strmin nad strugo. Vedno drugačno skalovje, navpik postavljen gozd: to je domovanje skrivnostne lepote, ki navdaja z navdušenjem in spoštljivim čudenjem. Objemam skale in te pomagajo navkreber, občasno poprimem za korenine in šope trave, ki vse po vrsti zdržijo, kot zanalašč zame. Grapa je kljub divjini, ki jo kaže od daleč, prav prijazna in hoja skoznjo ne prehudo našpičena.
Skozi z vedno večjo življenjsko močjo utripajoč jutranji svet razširjam občutke največjega zadovoljstva in se pomenkujem s svojo novo prijateljico. Kot ponavadi v takih skrivnih delih narave se mi nekoliko uspe izogniti razlagalnemu razumu, ki spet odstopi mesto neposrednemu stiku z naravo okoli mene: skale, pripovedujte v družbi vetra in nikoli tihih dreves! Toda saj to se stalno dogaja, naj je kdo zraven ali ne. Življenjski utrip sveta se ne ozira na nas, vedno je tak, v svojem toku časa, kjer so spremembe edina stalnica.
Višje, vedno višje se motovilim po gladkih ploščah, ki jih perejo le hudourniške vode. Tu pričakujem strme *težave. Toda vnaprejšnja predvidevanja se tako kot* vedno izkažejo za nepomembna. Kako bo, kaj bi, če, ali bo, ne vem kako in drugi besedni približki negotovosti se kot že tolikokrat izkažejo za motoviljenje stran od bistva. Če se prepustim praživljenju v podobi samotnega gozda, me to omreži, da lahko stopim v neznane

Vodne sledi v nedrjih pod Plivišo

Foto: Dario Cortese

razsežnosti. Nikoli ne vem, kaj me čaka za naslednjim ovinkom in kakšno presenečenje mi pripravlja narava. Če sem pozoren, so presenečenja lahko le dobre narave.
Hodil boš, kjer še nisi bil, videl, kar se je zdelo skrito, in doživel, česar še nisi izkusil, me spreleti pod vrhom Krimščka. Vedno v gibanju, v drugem in drugačnem

okolju. Ni pomembno kje, saj je največji izziv življenja vedno tu, jasen kot na dlani, le da ponavadi z največjo vztrajnostjo meriš in tiščiš mimo bistva skozi zapore in težave, ki ne zrastejo nikjer drugje kot na lastnem razmišljajočem in presojajočem zeljniku.

Krimšček, hvala ti za tole darilo! Lepšega in bolj prijaznega opozorila na neustavljivi tok časa si ne bi mogel želeti. Sem vse, kar je. Ne morem videti lastnega konca, ne začetka. Popolni obseg še nikoli ni bil bližje, še nikoli bolj stvaren. V topli jutranji svetlobi Krimščkovega gozda oblikujem neskončnost in jo shranim globoko v sebi. Od sedaj bo vedno tu, naj se bom tega zavedal ali ne.

V stvarnost – ali iz nje – me prestavi močno oglašanje vrtačastega gozda, ki vabi v še neprehojeno pot k novim in drugačnim podobam narave, novim doživetjem naproti. To so kraji, v katere redkokdaj zaide človeška noga in ko se skozi gozd zmotovilim do njegovega roba, lahko le obstanem in obsedim. Kakšno čudovito bivališče! Ne vem, morda ljudi, morda vilinskih gozdnih bitij, saj ni pomembno. Tukaj je na vso moč doma življenje, oglaša se na svoj tih, komaj zaznaven način in z lepoto veže nase. Na razglednem gozdnem robu visoko nad dolino se zdi, da je uravnavo kdove kdaj naredila človeška ali kaka druga roka. Travnik v redkem gozdu je pravljičen. Vse, kar je tukaj in zdaj, je le velika pripoved popolnega obsega življenjske lepote. Ne morem se ločiti od nje. Toda saj se nimam od česa ločevati: vedno je z menoj, enostavno in tako preprosto. Saj so vse stvari, ki se zdijo najbolj zapletene, v osnovi najbolj preproste. V tem leži njihova največja moč. Nič ne stanejo, vedno in vsakomur so na dosegu roke, koraka ali misli – morda so zato tako težko dosegljive.

Ej, tale gozd se zdi res čudežen. Ne – res je čudežen. Zdaj še na zemljevid, ki ga potegnem iz nahrbtnika, gledam drugače in pogled mi le potrdi to, kar že vnaprej vem – namesto po robu nad dolino grem raje vanjo in se spustim v njeno razbrazdano nedrje, ki ga mršijo vodni tokovi grap. Kaj bo, kako bo, zakaj ne in kako če, me ne zanima. Vem le, da bo.

Vsekakor je. Marsikaj. Celo prastara pot, ki se kmalu izgubi neznanokam. Sicer pa so hude strmine prijazne strmine. Izbiram si svojo pot, ki je ni prehodil še nihče in je nihče tudi ne bo, kajti tu je vsaka pot enkratna. Pogledujem v prepade, s hvaležnostjo objemam drevje in kar naprej strmim v srebrnosive vodne tokove. Občutek in užitek bivanja na tem svetu, v vseh svetovih, tukaj, zdaj in vedno, je magičen. Niti ko primotovilim iz grapastih strmin na bolj uravnan svet, ne pojenja.

Nato se srečam z makadamsko cesto in z nekoliko presenečenimi očmi zagledam stražarja – dolina Prušnice je pod vojaško oblastjo in načeloma nedostopna – vendar vse to ne spremeni razpoloženja. Skozi sončno zgodnje dopoldne odtopotam po cesti proti izhodišču, kjer se začenja druga pot.

In tako kar naprej. Nič ni končno, nič določeno.

V Halozah

SLAVICA ŠTIRN

Pripeka
in žge.

Grozdi
vabljivo,

močno
dišijo.

Gozd me
objame.

S poljubi
potne

srage
posrka.

odmevi

Preimenovanje koče na Blegošu

Pod tem naslovom je **g. Milan Gombač**, Nušičeva 2b, Celje, v PV št. 7–8, letnik 1998, str. 347 in 348, napisal, kaj misli o pohodu na Blegoš in preimenovanju koče. V zapisu je več netočnosti, pa tudi vsebina me je spodbudila, da dam nekaj pojasnil.

Če g. Milan Gombač že vrsto let vodi planince na planinski pohod na Blegoš, bi moral vedeti, da je organizator pohoda PD Gorenja vas, soorganizator pa v zadnjih letih PD Škofja Loka. Letos je bil pohod 9. in 10. maja in v veliko veselje ob izredno lepem vremenu z največjo udeležbo doslej. Pred leti so bili organizatorji pohoda še PD Sovodenj in PD Žiri skupaj s PD Gorenja vas ali posamično, odvisno od dogovora za posamezno leto. Datum je določen na 2. nedeljo v maju, po vsebini pa kot spominski pohod ob dnevu zmage. To vsebino je mogoče zaslediti vsako leto v sicer kratkem kulturnem programu, pa tudi v besedah vsakoletnega slavnostnega govornika. Razumljivo je, da je spominski opredelitvi pohoda vsakokrat dodana predvsem aktualna planinska vsebina. Tega se bo organizator držal tudi v prihodnje. Osebno sem prepričan, da je tako tudi prav.

PD Škofja Loka je s sklepom, sprejetim na občnem zboru 18. 3. 1993, preimenovalo Kočo Škofjeloškega odreda na Blegošu v Kočo na Blegošu in Dom Borisa Ziherla na Lubniku v Dom na Lubniku. Pred sprejetjem tega sklepa smo o preimenovanju obširno razpravljali na več sejah UO in tudi na delnih občnih zborih po posameznih dejavnostih PD. Nismo sprejeli predlogov nekaterih zanesenjakov dnevne politike za preimenovanje koče in doma. Odločili smo se preudarno za imena po vrhovih Blegoša in Lubnika, kjer sta lokaciji koče in doma.

Tako je poimenovanje najbolj razumljivo, kratko in usklajeno tudi s planinskimi kartami in vodniki. Razloge za preimenovanje Koče na Blegošu in Doma na Lubniku smo obrazložili tudi območni organizaciji Zveze borcev Škofja Loka in menimo, da je bilo z razumevanjem sprejeto. Istočasno smo ugotovili, da bo v notranjosti koče na Blegošu ostalo vse nespremenjeno in grafikam s partizansko motiviko slikarja domačina in lovca **Iveta Šubica** dodan kronološki zapis Škofjeloškega odreda. Tega borec odreda še ni napisal in sem ga na to zadolžitev osebno spomnil letos ob pohodu. Tudi sam se je prepričal, da držimo besedo. Kot predsednik PD bom dogovorjeno realiziral.

Pisec za članek ni imel dobrih informacij. PD je pisno obrazložila razloge za preimenovanje takratnemu odboru ZB v Škofji Loki. Nismo se sklicevali na PZS, da bi njej naprtili odgovornost preimenovanja. Upoštevali pa smo priporočilo, naj imajo planinski objekti imena zgodovinsko zaslužnih planincev ali geografska in druga imena, ki so v planinstvu trajno uveljavljena.

PD Škofja Loka bo spominski pohod na Blegoš podpiralo tudi v prihodnje kot soorganizator skupaj s PD Gorenja vas ali pa kot organizator, če bi morebiti PD Gorenja vas od tega odstopilo. Dan zmage je za nas še vedno velika vrednota, saj bi se naši lepi planinski kraji brez njega gotovo drugače pisali. Naše PD je tudi organizator tradicionalnega pohoda Po poti Cankarjevega bataljona s Pasje ravni v Dražgoše. Letos je bil že devetnajstič. Kljub težavnosti (dvodnevni, nočni, v zimskih razmerah) se tega pohoda udeleži najpogosteje od 150 do 200 planincev. Udeležba potrjuje, da smo tudi ta pohod planinci sprejeli za svojega in ga ne bomo darovali dnevni politiki ali zlobno razmišljajočim Gombačem (če bo morda PZS pričela podpirati pohode po poteh domobrancev). Vsako leto se planinci PD Škofja Loka udeležujemo tudi marčevskega spominskega pohoda na Porezen, pa pohoda Od Litije do Čateža in še vrste drugih, s katerimi obujamo zgodovinske in kulturne vrednote našega naroda.

G. Gombač, za naše pohode naj vas ne skrbi, dostojno bomo gospodarili tudi z blegoško kočo in Domom na Lubniku, da bodo planinci in drugi občani radi prihajali k nam.

Predsednik PD Škofja Loka
Jože Stanonik

Kocbek ni bil Franc!

Najprej z začudenjem in nato z ogorčenjem sem ugotavljala, da so od sredine letošnjega julija že na štirih predvsem planinskih prireditvah mojega starega očeta **Frana Kocbeka** predstavljali za Franca in mu tako spremenili rojstno ime. Tako sama osebno kot moji domači želimo, naj njegovo ime ostane takšno, kot je bilo vse doslej in naj se slejkoprej piše Fran Kocbek.

Ko so na njegovi rojstni hiši v Ločkem vrhu v Slovenskih goricah leta 1978 odkrivali spominsko ploščo, sem bila osebno prisotna. Tisti, ki so poskrbeli za to tablo, so dali nanjo vklesati naslednji napis: »V tej hiši se je rodil Fran Kocbek, pionir slovenskega planinstva.«

Naj ostane še naprej tako.

Sem planinka že od svojega petega leta starosti – moja mama, ki je njega dni hodila po gorah s svojim očetom Franom Kocbekom, me je začela voditi po gorskem svetu. Z občudovanjem in spoštovanjem sem vedno govorila o svojem starem očetu Franu, letos pa so njegovo krstno ime naenkrat začeli pisati kot Franc, pri čemer je posebno dosleden **Edi Mavrič**, ki se celo podpisuje s »Savinjčan«. Protest proti temu sem poslala med drugim predsedniku Planinske zveze Slovenije **g. Andreju Brvarju** in v tem pismu navedla, da je tako na tabli na Kocbekovi rojstni hiši kot še v nekaterih drugih dokumentih kot njegovo krstno ime zapisano Fran. Ne vem, zakaj bi mu morali zdaj, leta 1998, spreminjati ime; če bi bila moja mati in hčerka Frana Kocbeka še živa, bi skupaj z menoj protestirala proti takšni samovolji nekaterih.

Zato tudi po tej poti zahtevam, da ne spreminjate imena mojega starega očeta; naj bo še naprej Fran, kot je bil doslej.

Planinka in vnukinja
Pavla Karče

Spregledani planinski fotograf

V PV 7-8/98 je bil objavljen zanimiv članek **Uroša Podovšovnika** Razvoj naše planinske fotografije. Menim, da bi ga bilo treba nekoliko dopolniti, kajti že pred 2. svetovno vojno je najvišja fotografska priznanja za planinsko fotografijo v takratni Jugoslaviji pobiral tudi **Jože Kovačič** iz Maribora. PD Maribor Matica mu je leta 1994 izdalo fotomonografijo Prek pohorskih frat in savinjskih vrhov, o kateri je bil objavljen zapis tudi v PV. Ker Uroš Podovšovnik Jožeta Kovačiča najbrž ne pozna, bi mu prav rad poslal nekaj gradiva o njem, morda fotokopije njegovih biografskih podatkov iz fotomonografije in glasilo PD MM Markacija 1, kjer je o Jožetu Kovačiču napisanega nekaj več.

V monografiji Od pohorskih frat do savinjskih vrhov je 131 črno-belih fotografij, razdeljenih v tri dele: Pohorje, Od Uršlje gore do Pece in Olševe ter Savinjske Alpe. Na njih so slikovito prikazani tamkajšnji gorski svet in tudi tamkaj živeči ljudje. Najstarejši posnetki so še iz časa pred drugo svetovno vojno in so ohranili spomin na nekdanje posebnosti te pokrajine, na stare kmetije, planšarije, studence, znamenja, čebelnjake. Zvrstijo se motivi, ki prikazujejo ta svet v vseh letnih časih...

Jože Kovačič, rojen leta 1912, katerega prvi učitelj je bil **Ivan Šumljak**, poznejši oče slovenske planinske transverzale, se je v prave gore prvič odpravil po končanem četrtem razredu klasične gimnazije, star 15 let, ko je po Savinjskih Alpah pripešačil do Kranja in se od tod namenil še na Triglav, leta 1931 pa se je včlanil v Turistovski klub Skala ter je odtlej vsako poletje plezal in pozimi smučal, vedno pa je imel poleg vse druge planinske opreme v

nahrbtniku tudi fotografski aparat. Leta 1939 se je včlanil v Mariborsko podružnico SPD in ostal član tega društva vse do svoje smrti.

Srečko Pungartnik

Pogovor gluhih

*»...Na poti k **spoznanju** se mora (bojevnik, op. av.) spopasti s štirimi sovražniki:*
*To, česar se nauči, ni nikdar tisto, kar si je zamišljal in predstavljal, da bo, zato se ga poloti **strah**. Ko ga premaga, lahko sprevidi naslednje korake k učenju, začuti bistrino duha, ki odganja strah, a lahko tudi **zaslepljuje**. Če se tej zna upreti, je resnično močen. **Moč** pa postane tvoj sovražnik, če se ji prepustiš, postaneš muhast, okruten človek. Pride pa čas, ko človeka začne zapuščati bistrina duha in moč, nastopi četrti sovražnik – **starost**, ki jo mora premagati...«*
***Dr. Carlos Castaneda**, Smisel in spoznanje, 1971*

Ne vem, s katerimi sovražniki se trenutno spopada gospod **Klinar**, iz zajedljivosti njegovih prispevkov v pismih bralcev pa bi sklepal, da sta to **zaslepljenje** ali pa **moč**. Zato ne preseneča naslov njegovega članka »Pogovor gluhih« v PV 7-8/98 kot odgovor mojemu razmišljanju o imenoslovju Primorskih gora v PV 4/98. Vsekakor prepuščam oceno bralcem, kdo je za pogovor gluhih. Z g. Klinarjem v njegovem zajedljivem tonu tako kot tudi doslej ne mislim polemizirati, rad pa bi pojasnil bralcem PV nekaj navrženih resnic in polresnic v njegovem prispevku na moje razmišljanje o dilemi Prisojnik ali Prisank:

1. Sklicevanje na kartografske ustanove s turističnim zemljevidom Kranjske Gore – turistična karta občine je neresno. Najnovejši uradni kartografski izdelek Geodetskega zavoda Slovenije, tj. Topografska karta RS v merilu 1:50.000 iz leta 1996 (list Triglav), je na srečo še vedno obdržal ime Prisojnik. Enako ime je po zagotovilu Geodetske uprave RS še vedno tudi v Državni topografski karti v merilu 1:25.000 (list 041 Kranjska Gora). Ta list bo šel v tisk v jeseni 1998.

2. Državna komisija za standardizacijo imen je po besedah predsednika komisije **dr. Milana Orožna** zares nekoč obravnavala problematiko imena Prisojnik-Prisank. Po dolgotrajni razpravi je res prevladalo stališče jezikoslovcev v komisiji za ime Prisank. Vendar predsednik komisije poudarja, da je komisija le svetovalno telo, pristojne za preimenovanja pa so občine. Pri vseh preimenovanjih in poimenovanjih namreč smiselno velja Pravilnik o določanju imen naselij in ulic ter o označevanju naselij, ulic in stavb (Uradni list SRS, št. 11/80 in Uradni list RS, št. 58/92). Ker je Prisojnik mejna gora, bi torej o preimenovanju morala odločati občinska sveta občine Kranjska Gora in Bovec. To se po mojih informacijah še ni zgodilo.

3. V demokraciji in pluralizmu idej ima lahko vsak ne glede na mnenje stroke ali odločitve politike svoje mnenje in ga lahko v skladu z ustavo tudi svobodno izrazi, če s tem ne škodi drugim. Še bolj pomembno je mnenje javnosti, zato je v omenjenem pravilniku v postopku preimenovanja celo predpisano mnenje krajevne skupnosti, ki ga mora pripraviti na podlagi javne obravnave ali vsaj zbora krajanov, v spornih primerih pa lahko celo razpiše referendum. V tem primeru sem prepričan, da moje mnenje ne bi bilo mnenje »gluhega posameznika«, ampak mnenje (primorske) javnosti. Pred objavo svojega razmišljanja sem se namreč posvetoval s številnimi Primorci (tudi strokovnjaki) in tudi z nekaterimi domačini – Trentarji.

4. Glede virov mi gospod Klinar (ki so mu očitno ljubši jezikoslovni viri) pač ne more predpisovati, katere lahko uporabljam pri svojem razmišljanju. Osebno nekoliko poznam geografske in zgodovinske vire, in med sedmimi uporabljenimi viri *»so nekateri zelo zanesljivi, ki še vedno predstavljajo temelj imenoslovja za območje Julijskih Alp«* (pod besedo **nekateri** sem imel v mislih **Melika, Rutarja** in **Tumo**, pod **zanesljive** pa predvsem dejstvo, da so imena proučevali takrat, ko so se uporabljala med domačini še dokaj nepopačena ledinska imena). V prispevku si ne domišljam, da je moje razmišljanje celovito, saj sem na koncu poudaril, da »bi rad dilemo osvetlil še z ene strani«.

5. Klinarjevo pikolovstvo (ki se odraža predvsem na tujih prispevkih, do svojih je nekoliko bolj prizanesljiv!) pa je odkrilo tudi mojo netaktnost. V prispodobi mi je ušel izraz *»nekateri (neprimorski) zeljniki«*. Čeprav nisem mislil s tem nikogar osebno, še manj pa kogarkoli osebno žaliti, se vsem bralcem iskreno opravičujem.

6. In nazadnje, če gospodu Klinarju ni povšeči, da je *»Goethe španciral po dolini Soški«*, se bo pač moral spraviti na Goethejevega biografa nemškega rodu **Richarda Friedenthala,** na prevajalca **Franja Smerduja**, ali pa kar na Državno založbo Slovenije, ki je leta 1971 izdala knjigo Goethe – Življenje in čas (glej stran 311). Samo zato, ker sem v svojem prispevku (glej PV 11/91) citiral odstavek iz omenjene knjige, sem mi zares *»še danes ne zdi vredno tega preklicati«*, kot od mene zahteva gospod Klinar. Celo odgovoriti se mi pred leti ni zdelo vredno, kar gospoda Klinarja očitno še danes močno žre.

Edo Kozorog

iz planinske literature

Vodnik po Zahodnih Julijcih

***Andrej Mašera**, Zahodne Julijske Alpe, planinski vodnik. Izdala Sidarta, Ljubljana 1998*

Sidarta si dela ime. Na polici ima razvrščenih toliko svojih odličnih knjig, da je v slovenski javnosti docela nespregledljiva – zlasti njen vodniški del. Zdaj je količino odličnosti povečal tudi najnovejši Mašerov vodnik. In tudi Mašera si dela ime. Ta vodnik je namreč njegov drugi. Prvi, prav tako pri Sidarti, je znani in pohvaljeni 50 zavarovanih plezalnih poti (Ljubljana,

1996). Oba kažeta, da je na delu zrel razumnik.

Naj mi bo dovoljeno, da iz najnovejšega vodnika najprej nekaj prepišem, in sicer z zadnje platnice: »Zahodne Julijske Alpe so razkošno lepe gore. V njihovo arhitektonsko popolnost so vgrajene divjina, veličastnost in sončna romantika. V neizprosni strogosti se pno pobočja in stene iz dolin naravnost k vrhovom. – V vodniku je opisanih 50 izbranih ciljev, ki po težavnosti segajo od prijetnih nedeljskih izletov do zahtevnih *ferrat*. Opisanih je tudi nekaj lažjih plezalnih vzponov...«

Pogled med platnice razkrije, da je to udarno, a trezno pisana knjiga. Vse iz prve roke. »Napisal jo je pravi mož, ki je dober poznavalec in obenem velik ljubitelj teh gora.« (**Tine Mihelič**, Spremna beseda, str. 9) In vendar je to zelo čustvena knjiga: »... to prelepo gorstvo ... me je prevzelo in me priklenilo nase s silno močjo, da se vedno znova vračam, z ljubeznijo in spoštovanjem, srečen in človeško dopolnjen«. (Uvod, str. 10) Te besede so brez dvoma med najtočnejšimi, kar jih je kdaj goreča duša namenila goram: »človeško dopolnjen«! Človeška toplina vre tudi iz posvetila: »Knjigo namenjam blagemu spominu na pokojnega očeta, ki mi je privzgojil ljubezen do gorá in me tako obogatil za celo življenje.«

Beseda doživetja lije tudi iz Spremne besede Tineta Miheliča: »Povejte mi, osvajalci Glocknerja in Mont Blanca, koliko vas je stopilo na Visoko Belo špico? Ali pa številni *trekerji*, ki poznate svet od Tibeta do Patagonije, ali ste zavili kdaj v Dunjo in se pretreseni zazrli v veličastje Montaža, v podobo, ki zasenči Matterhorn?« (str. 8) Tisti, »ki zasenči Matterhorn«, je na straneh 140–141, in bil bi smrtni greh, če po toliki hvali njegove slike ne bi bilo v knjigi. In če to reče alpinist, ki ima zemeljsko oblo v mezincu in po splošni ljudski veri v glavi trezno presojo in mu je tuje egonacionalistično zanesenjaštvo in pretiravanje, se na njegovo oceno pač lahko zanesemo. Kaj smo šli torej gledat v Zermatt? Trs, ki ga veter maje? In ne vemo, da imamo take reči, »ki zasenčijo« Zermatt, domala na hišnem pragu?

Pri eni dražbi pa bo Tine nemara za kak cvenk popustil: »Slovenski gorniki smo začeli odkrivati Zahodne Julijske Alpe šele pred kakimi tridesetimi leti.« (str. 8). Tine se bo gotovo spomnil, da sta si pred znatno več kot tridesetimi leti dala opravka okoli Viša in Montaža **Mira Marko** in **Edo Deržaj**, potem **France Avčin**, ki je ves sveže ocvrt od vročih doživetij prižarel poročat **Kugyju** o svojem navdušenju in hvalil Zahodne Julijce čez vse presežnike. (Tedaj je Kugy izmomljal tiste znamenite besede o Triglavu, ki da ga Zahodni Julijci le ne dosegajo: »Triglav ni gora, Triglav je kraljestvo...«) ... če že **Tume** in domačih vodnikov iz začetne dobe ne moremo šteti za »odkrivateljsko« slovensko gorništvo. (A zakaj ne? Tuma je brez dvoma marsikaj sistematično odkri(va)l, glej samo njegovo Imenoslovje in zemljevid Beneška Slovenija.) Omeniti bi kazalo tudi **Potočnika**.

Vodnika ne bom podrobneje opisoval, lahko ga samo priporočim in potem se bo vsakemu lastniku sam predstavil. Narejen je po shemi Sidartinih (žepnih) vodnikov, za njegov uspeh je poleg avtorja odgovornih kar nekaj imen, za risbe recimo **Danilo Cedilnik-Den** in **Anton Rojc**, za fotografije – vse po vrsti so odlične, ne manjka niti stenskih prizorov, recimo »Passo Oitzinger« na str. 139, založnik zna skrbeti za »publicity« – kar enajst avtorjev, za lektoriranje **Ines Božič**. Vestno opravljeno! Ne razumem, da mnogi ljudje ne razumejo, in to ne samo kak mariborski ocopatani in ohlačkani transverzalni dirkač, marveč tudi osivobradeni univerzitetni profesorji, kako jezikovne kljuke in štrclji spotikajo užitek na poti skozi lepote besedila (ki mu potem seveda odteče lepota kot kri zaklanemu prašiču). Z buldožerjem obdelujejo nežno cvetje sloga, nad umetniško besedo velikih mojstrov pa zamahnejo kot lisica nad previsoko visečim grozdjem, ki da je tako in tako kislo. Zraven ne znajo niti toliko slovenščine, kolikor smo je nekoč premogli na mali maturi – in to jih nikakor ne kvalificira ne za pisce ne za zanesljive ocenjevalce ne za založnike. (Žal nekateri kar dobro vedrijo celo v PV, ki bi moral biti elitna, reprezentančna in enosmerno vzgojna revija, in ne nekakšen novinarski omnibus, prepihan na vse strani, za enodnevniško rabo in pozabo.) *Le style c'est l'homme même!* In to vsakršen stil.

– Oprostite mi ta obvoz, na moč mi greni življenje in bi raje videl, da bi zanj ne bilo razloga.

Naj se vrnem k našemu vodniku! Glede lektoriranja bi si želel, da bi se izognil kakemu germanizmu. (»Minila so še mnoga leta, preden sem našel pot v to prelepo gorstvo...«: *najti pot – den Weg finden*; isto velja za vse prepogosti *nahajati se – sich befinden*. Zmeraj sem bil mnenja, da bi vsi naši slavisti morali znati nemško, da bi se bolje ovedli mere, do katere naj prevajajo nemške idiome, in da bi se sploh zavedali nemškega počela.) Neukrotljivi jezikovni zmaj so (ne)določne oblike pridevnikov, vendar je to predolga zgodba, da bi jo tu razčesaval. Morda kdaj drugič, za pekočo grenkobo buldožerskih sovražnikov slovenščine in spodobne sporočilnosti.

Pomanjkljivosti vodnik pravzaprav nima. Prilegel bi se abecedni imenski seznam in na str. 12 (verjetno) tudi razdelek *Lahko / Nezahtevno brezpotje*. In pri vseh razdelkih *(Nezahtevna označena pot... Zahtevno brezpotje... I. stopnja... itd.)* eksemplarične ture iz vodnika in primerjalne od drugod. Nekje bi želel videti natančno črto ločnico med Vzhodnimi in Zahodnimi Julijskimi Alpami (vse preradi mislijo naši ljudje, da so že v Zahodnih, ko pri Ratečah prestopijo državno mejo) in – zasebno gledano – še kak vzponček, ki ga ravno poznam in mi je toplo ob spominu, recimo pot Carlo Puppis (sicer omenjena na straneh 73 in 77, a ne popisana kot vzpon) in Visoka polica (tudi samo bežno, seveda ljubeče, omenjena na istih straneh in 78), nemara greben Prestreljenik–Visoki Kanin, pa severni žleb Hude police, pa... Seveda o teh in takih pogojnikih ne kaže razpravljati.

Vodnik je izbirni, drži se svojega načrta petdesetih vzponov, znotraj tega okvira opisuje najbolj izbrane cilje, in tako in tako ne misli biti popoln. K enciklopedični popolnosti teži Mlheličev vodnik Julijske Alpe (6. izdaja, PZS, Ljubljana, 1998).

Doživljajsko in razumniško zrela Mašerova knjiga nam po malem sprašuje vest. »... leta 1902 ... je bila Kugyjeva smer v severni steni Montaža bržkone najzahtevnejši *vzpon v Julijskih Alpah.*« (str. 136) Saj res! Zakaj pa tega nikoli ne poudarimo? Se tega sploh domislimo? Zakaj raje odmahnemo nad težavnostmi Kugyjevih vzponov, češ, »tiste trojke«, in se zmrdujemo nad »gospodom, ki se je od prvovrstnih vodnikov dal zvleči čez slovite stene«? Kot da je bil stoodstotno varno zavit v mehko vato in bi ga ne moglo nič zadeti. V resnici je bil močan in pogumen plezalec, res pa nikoli *premier de cordée.* Kako smo krivični! Edini Slovenec, ki je dal Kugyju polno alpinistično priznanje in ga vztrajno nazival »Stari mojster«, je bil po vsej priliki samo France Avčin. Morda še Potočnik. (Za vešče pisanje so ga seveda hvalili mnogi, in ga še hvalijo! Še danes je prvo pero Julijskih Alp.)

In zdaj, ko bom zaprl in odložil to knjigo, ali postajam ljubosumen? Lipnik, zadnji, petdeseti vzpon v knjigi, ali nisem vse to, poleg toliko drugega v Zahodnih Julijskih Alpah, že davno videl, se načudil – in molčal? Zdaj je moral priti nekdo drug, da je izpovedal čudesa: »... s pobočja in z vrha smo priča naravnost osupljivemu pogledu na Montaž. Prizor je prava podoba iz pravljice, ki ji v Julijcih ne najdemo para. Mogočna Montaževa postava kipi v nebo skoraj 2000 metrov visoko nad vznožjem... Prizor, ki po lepoti in veličastju prav v ničemer ne zaostaja za znano podobo Matterhorna ali Monte Agner v Dolomitih. Že samo zaradi tega bi Lipnik lahko postal prvovrsten gorniški cilj!« (str. 155)

Ne, nisem ljubosumen. Pomirjen sem. Vreden pisec, »ni nas zapustil sirot«.

Stanko Klinar

Pot k očetu

Knjiga »Pot k očetu«, ki ima podnaslov »Po sledeh Nejca Zaplotnika na Himalajo« in ki jo je sredi poletja izdala Ljubljanska založba Kmečki glas, je sicer gorniška, vendar bi jo bilo komajda mogoče uvrstiti v katero od kategorij te literature: niti ni vodnik, niti potopis, niti filozofsko razmišljanje, niti zgodovinsko ali spominsko delo s tega področja. Večinoma jo je sicer pisal gornik z dušo in telesom **Željko Kozinc**, literarna duša, nagnjena k odkrivanju skritih podrobnosti pod površino tistega, kar je vsakomur vidno, ki pa nikakor ni obremenjen s kakršnimikoli planinskimi omejitvami: gore so zanj le zanimiv okvir, v katerega je tokrat postavil resnično zgodbo o romanju na himalajski grob alpinista **Nejca Zaplotnika**.

Pravzaprav je Pot k očetu knjiga kar štirih avtorjev: celotno zgodbo in okvir zanjo je pripravil Željko Kozinc, fotografsko jo je izdatno in odlično opremil mojster predvsem reporterske fotografije **Joco Žnidaršič**, kronološko je stvari postavil na svoje mesto alpinist **Viki Grošelj**, ki je svojega plezalskega tovariša Nejca Zaplotnika položil v njegov grob in nanj postavil križ, ki stoji še zdaj, pokojnega odličnega alpinista pa še z enega zornega kota prikazuje doslej še neobjavljeno njegovo besedilo »Peter Simsen«, očitno del komaj začetega daljšega besedila, ki ga je Nejc pisal še nekaj dni pred svojo smrtjo pod osemtisočakom Manaslujem.

Viki Grošelj je bil na teh manaslujskih poteh najmanj trikrat: v odpravi skupaj z Nejcem Zaplotnikom, ko se je 24. aprila 1983 zgodila nesreča – je plaz serakov ter pod seboj pokopal slovenskega alpinista in njegovega hrvaškega kolega **Anteja Bučana**, skoraj natančno leto dni pozneje, ko je s **Stipetom Božičem** priplezal na vrh te gore, in predlansko pozno jesen, ko je Nejčevo družino, ženo Mojco in tri sinove, ter še nekaj njihovih spremljevalcev peljal na Nejčev grob na bočni moreni pod ledenikom, ki se steka z Manasluja v jezero Tul Nagi na nadmorski višini nekoliko nad 4000 metrov. Bil je edini iz skupine predlanskih himalajskih popotnikov, ki je vedel, kje je grob, na katerega je ob Nejčevi smrti obljubil peljati njegovo družino, brž ko bodo sinovi dorasli tej težavni poti.

O tej poti pripoveduje knjiga Pot k očetu, čeprav je ne opisuje; o ljudeh ob njej, čeprav jih – razen fotografsko – ne portretira, o subtropski in visokogorski pokrajini, čeprav o njej skorajda ni geografskega podatka. Čeprav se sicer čuti, da bi avtor rad pripovedoval o deželi, v kateri je bil tokrat prvič, se hkrati vidi, da je pred odhodom v Himalajo prebral precej del o državi z najvišjimi gorami na svetu in tudi o alpinističnih odpravah na tamkajšnje meje med nebom in zemljo in ni ponavljal napak nekaterih, ki skupaj s seboj tudi svojim bralcem odkrivajo že zdavnaj odkrito. Kar je videl in kar se mu je zdelo vredno povedati, je zavil v svoja razmišljanja, ki se berejo kot zanimivo odkrivanje skrivnostnega sveta nam tako daljne dežele. Nad tem branjem se zanesljivo ne bodo dolgočasili niti tisti gorniški knjižni molji, ki so prebrali vse, kar je doslej izšlo s tega področja v slovenskem jeziku.

Kakšno polovico knjige zavzemajo fotografije Joca Žnidaršiča (vmes je nekaj Grošljevih, ki so z njegovih prejšnjih potovanj pod Manaslu in nanj). Fotografski mojster je z očesom izkušenega iskalca nenavadnega in lepega pripravil zanimiv presek te poti Zaplotnikove družine k očetu od Katmanduja do Nejčevega groba na robni moreni manaslujskega ledenika, pravzaprav vsa zanimiva srečanja majhne »odprave« po trekinških in odpravarskih poteh proti Anapurnam in Manasluju. Bralec, ki bo listal po tej knjigi, bo začutil neizmerno željo po takšni poti; če že ne visoko pod gore, pa vsaj okoli njih.

To je vsekakor drugačna knjiga o podhimalajskih in himalajskih vtisih, kot smo jih vajeni v Sloveniji, saj niso niti besedila, niti fotografije samo opis videnih subjektov in objektov, ampak daje skoraj vsaka stran v knjigi dovolj priložnosti za bralčevo premišljevanje.

Marjan Raztresen

SQ – Stritar Quality

***Urška** in **Andrej Stritar,** Z otroki v gore, Družinski izleti, izdala Sidarta, Ljubljana 1998, 200 strani naminiznega (ne žepnega) formata.*

Naj spregovori **Marjan Raztresen**: »*Z otroki v gore* je planinski vodnik po nezahtevnih gorskih poteh, ki jih zmorejo tudi otroci, in hkrati prijetno čtivo o predelih, ki jih opisuje. V vodniku sta zakonca Stritar opisala 77 izletov po Sloveniji, večinoma na hribovske, gorske ali celo visokogorske razgledne točke, bodisi na vrhove bodisi do planinskih postojank, cerkvá ali gorskih kmetij, poleg tega pa prikupno nanizala še vrsto praktičnih nasvetov, pa tudi pripovedk, zgodb in pesmic, s katerimi bodo starši otrokom popestrili že sicer zanimive strme poti. (Op. S. K.: Stvar ni čisto tako oblazinjena, ni samo pravljica za lahko noč, nazadnje nas pripelje na vrh Triglava, svoje lovke pa širi po vsej Sloveniji razen Prekmurja.) Takšne knjige doslej Slovenci nismo imeli.« (Delo, Književni listi, 30. julija 1998, str. 54. Zadnji stavek je treba razumeti v pohvalnem pomenu.)

Na Raztresenov stvarni očrt moj zasebni odziv: To je knjiga spominov. Ali nismo tudi mi vodili svojih otrok v hribe, jim nismo s pravljicami pihali na dušo na dolgem pohodu, jim nismo nosili smuči na Vršič, na predvečer pomagali zavezati nahrbtnika, jih napol krmežljave v ranem jutru posadili v avto in jim z roko pokrili oči, češ, kar malo še podremuckajte, ali nismo v Tamarju izštamfali miniskakalnice, ki je nesla dva ali tri metre, ali se niso na maminih ali očetovih ramah pregugali čez ključavniške planjave pod Golico ali na Pristavi, in na sankah, nagačeni s cunjami kot slamnati mož in stlačeni v mehko ovčjo vrečo prekomentirali ali prespali vleke v Rovte in na Ravne ali čez Trebiže na Peč, jih nismo navezovali na kočljivih mestih, nismo bredli z njimi po potoku in z njimi metali kamenja v vodo, jih nismo čakali ob mravljinčji transverzali in z njimi šteli mravljinčji promet, ki leto in dan teče v obe smeri po nujnih opravkih, mar nismo splašili divjega petelina, da se je skoraj pobil v gostem vejevju, in bliskoma videli lisice, ki je švistnila čez jaso, čukali z veverico in otrdeli od grozovitega srnjakovega laježa, ali nismo nabrali dežnikaric in jih nosili nad glavo, kot narekuje ime, ali nismo posadili na glavo Kekčevega klobuka in se slikali na vrhu Triglava? Hvala avtorjema za družinski album! Moj čas se je medtem premaknil, piščanci so se izlegli, prazne razbite ostanke lupin sem pometel na gnoj. Ostalo je spoznanje: Danes, ko tako živčno iščemo smisel življenja, ko hlastamo za užitki in si kličemo *carpe diem*! in od hlastanja zijamo kot riba na suhem, prikrajšani in nepotešeni – glejte, tu je polnost življenja, tu je smisel, tu je glavni dobitek! Hvala Urški in Andreju za časovni stroj, ki me je za hip potegnil nazaj in ožaril večerno nebo z romantiko, ki je zašla! Iluzije, sanjarije, hrepenenja – edina trdna resničnost kratkega človeškega veka.

* * *

Kdor si želi fizikalne predstavitve te knjige, ki seveda ni niti najmanj moj družinski album (je pa domala album nekaterih znancev) ne časovni stroj, marveč je knjiga velike ljubezni in popolnega posluha za otroke in njihov način planinstva – ah, dajmo si dopovedati, da otroci nimajo veliko smisla za velike stvari, neskončno pa jih zabavajo majhne, spotne (če oče pelje svojega petletnega pobiča po Slovenski smeri na Triglav, je to očetova uveljavitev, ne otrokov užitek) – bo našel vse potrebno v Raztresenovem spisu, še bolj pa v knjigi sami, ki naj si jo kupi v zanesljivem zaupanju v založbo in avtorja, ki se ne morejo izneveriti svojemu ugledu. Gotovo pa se bo še kdo potrudil s fizikalno nazornostjo, upam, da kar tu, v PV. Da se le ne bo zapletel v take zanke, kot se je PV 7-8/1998, ki na strani 301 méni: »Otroci imajo bistveno skromnejše rezerve energije kot odrasli«, takoj na naslednji strani pa pravi: »Otroci zmorejo bistveno več, kot si predstavljamo.« Ali pa spet jaz ničesar ne razumem, pa četudi obe izjavi prisegata na »bistveno«? Takih v lase si skakajočih izjav na uvodnih (»pripravljalnih«, »vzgojnih«) straneh vodnika *Z otroki v gore* nisem zasačil. Tam prihaja vse iz osebnega naravnega spoznanja, po Polonijevem naročilu iz Hamleta: »*To thine own self be true, and it must follow, as the night the day, thou canst not then be false to any man.*« (»Sam sebi bodi zvest, in to naj ti sledi naravno kakor dnevu noč, ne moreš se potem, izneveriti nikomur.«)

K sami izdelavi knjige bi imel nekaj tretjerazrednih pripomb ali predlogov [malo preveč je povprečnih, nežargonskih nenabritih germanizmov: *nahajati se, podati se* (na pot), str. 29; avtorstvo pri zgodbah je nedosledno navedeno, tudi napačno: **Kelemina** *ni in ne more biti avtor* besedila o Divjih babah na str. 153 (zakaj ne, je na dlani, ko preberemo zgodbo in se zavemo, da je Kelemina svojo knjigo izdal leta 1930, ko je bilo nemogoče vedeti to, o čemer piše zgodba v naši knjigi; seveda lahko preberemo tudi Keleminovo zgodbo o Divjih babah in vidimo, da nima z našo nobene zveze); vse slike naj bi imele pripise; Osolnik naj bi začeli pisati Osovnik, kot je že na smerni tablici v Sori; in trikrat zapisana »zvončnica« na strani 39 naj bo *zvončica*, da ne bodo šli **Tonetu Wrabru** preveč lasje pokonci – glej njegovo knjigo Sto znamenitih rastlin na Slovenskem], toda o njih izčrpneje kdaj drugič ali drugje. Tega sočnega in živahnega vodnika v njegovem osnovnem namenu ne kazijo.

Zanimiv je zametek neke obstranske epidemije: v 4. izdaji vodnika po Karavankah (1997) je na 6. strani Opozorilo, ki namiguje, kako da se je avtor potrudil, itd., da pa kljub temu ne avtor ne založba ne moreta prevzeti odgovornosti za morebitno nesrečo; itd. Zdaj si kar po vrsti avtorji vodnikov in njihova založba s tem ali takim »Opozorilom« umivajo (umivamo) roke, vendar v trdnem upanju, da bodo vodniki vodili samo k dobremu, in se ne bo treba nikomur pogovarjati o odgovornosti. S tem v zvezi me Urškin in Andrejev vodnik spominja stare resnice: za nesreče otrok so krivi izključno odrasli!

Stanko Klinar

Stene Kraškega roba

Ni običajno, da bi neko krajevno turistično društvo vabilo v svoj kraj tako nenavadno »ciljno skupino« turistov kot so plezalci. Letošnjo pomlad se je menda prvič pri nas zgodilo prav to: Turistično društvo Osp je v 2000 izvodih izdalo plezalni vodnik »Stene Kraškega roba«, za katerega je gradivo pripravil »**Silvo Karo** s prijatelji plezalci«, kot piše v impresumu, risbe sten in plezalnih smeri v njih pa je narisala **Alma Karo**.

V vodniku so natančno, v besedi in sliki, s točnimi opisi in zgodovino prvih plezanj, z dostopi in težavnostmi, z dolžinami in sestopi ter seveda z imeni, ki jih imajo posamezne smeri, predstavljene naslednje stene Kraškega roba: Osp nad vasjo, Babna, Velika stena, Mišja peč in Črni kal. V njih je predstavljenih in opisanih več kot 200 smeri, od tega samo v Mišji peči 90. Še več bi jih bilo, vendar je v nekaterih predelih plezanje iz naravovarstvenih vzrokov prepovedano, ta območja pa so na preglednih načrtih seveda natančno označena.

Knjižica ima skupaj z reklamami in praznimi stranmi za osebne zabeležke komaj 30 strani. Vendar bi jih imela še bistveno manj, če več strani ne bi zapolnila navodila o obnašanju v teh plezališčih, predvsem še naravovarstveni red, pod katerim sta podpisana Planinska zveza Slovenije in **Igor Maher,** in osnovna pravila v plezališčih, nekakšen bonton športnih plezalcev, katerega avtor je najverjetneje *Silvo Karo*.

Občasno beremo o nesporazumih in celo sporih med športnimi plezalci in domačini predvsem na Kraškem robu, ki pa so nekoliko izmišljeni, če natančno preberemo uvodni prispevek v tej knjižici, ki ga je podpisal predsednik Turističnega društva Osp **Darko Deško**.

»Dobrodošli v stenah Kraškega roba,« piše predstavnik založnika, »ponujamo vam naše stene! Sprejmite jih kot izziv, da v njih preverite svoje moči in znanje. Z vami se bomo veselili vaših uspehov in vam bili ob strani tudi takrat, ko vam ne bo uspelo. Vzpone načrtujte varno in ne precenjujte svojih moči, tako da boste še dolgo naši stalni gostje.« In v tem slogu dalje vse do povabila, naj bi plezalci poleg »svojih« smeri v teh stenah spoznali še druge zanimivosti v steni in kraju, tudi še druge lepote in znamenitosti, tudi refošk, malvazijo in vse drugo, kar rodi tamkajšnja narava.

M. R.

S Poklona do Toplice

Večletna raziskovalna dejavnost **Vlada Klemšeta**, našega goriškega zamejskega planinca in slovenskega planinskega organizatorja, klenega in vedrega moža, novinarja in graditelja vabljenic na pestrih slovenskih zamejskih cestah, se je že pred štirimi leti izrazila v knjigi Krajevna, ledinska in vodna imena v Števerjanu v založbi SPD Gorica.

Letos smo prav na dan sv. Valentina, to je 14. februarja, bili v Štmavru priče predstavitve druge avtorjeve knjige te zvrsti. Knjigo je izdalo Kulturno društvo »Sabotin« iz Štmavra v sodelovanju z Rajonskim svetom za Pevmo, Oslavje in Štmaver. Zakaj prav na ta dan? Morda tudi zato, ke je ime Sabotin nastalo iz sv. Valentina, po katerem se je imenovala cerkev na vzhodnem vrhu Sabotina.

Tokrat se je Klemše posvetil Sabotinu in krajem v njegovem južnem zavetju, tako da je prikazal nastanek, razvoj in obstoj krajevnih, ledinskih, vodnih in drugih imen v Štmavru, Pevmi in na Oslavju, na tem prijaznem gričevnatem delu jugovzhodnih Brd, ki ga je zgodovina zaznamovala kot stičišče dveh kultur, slovanske in romanske, in kot splet dveh govoric – slovenske in furlanske.

Že sam naslov knjige S Poklona do Toplice vsebuje dve izmed 250 na terenu zbranih imen, ki ju malokdo pozna in s katerimi se je večina obiskovalcev Sabotina in okolice prvič seznanila. Poklon je namreč ledinsko ime vrha Sabotina, ustrezno njegovi razgledni moči, Toplica pa vodno ime enega izmed virov Grojnice, potoka, ki se izliva v Sočo na njenem desnem bregu med Pevmo in Podgoro. Tako je to delo pomembno tudi za slovensko planinstvo.

Knjiga je zanimiva, ker vsebuje primerjavo imen iz terezijanskega, jožefinskega in franciscejskega katastra, prvega iz let 1751–1752, drugega iz let 1785–1789 in tretjega iz leta 1811 in za njim. To je plod trdega dela v goriškem pokrajinskem arhivu. S terensko raziskavo, ki si je ni moči predstaviti brez uspešnega sodelovanja 20 domačinov, in z arhivskimi podatki je zaobjel obdobje 250 let, obdobje, ki je prineslo veliko gospodarskih, kmetijskih, etnoloških in drugih sprememb. Iz katastrskih podatkov o posesti, izrabi tal, vrsti kulture in načina obdelave je moč razbrati, *kakšna je bila gospodarska in* družbena podoba teh krajev pred 200 in več leti. Tedaj ni prevladovalo vinogradništvo kot dandanes, bila je mnogo bolj razvita živinoreja, vodni mlini in lesene hiše niso bile redkost. Te spremembe dokumentirajo tudi objavljene fotografije in drugo slikovno gradivo.

In še nekaj je treba omeniti. Iz katastrov je moč razbrati številne priimke, ki so še danes živi med slovenskimi potomci tedanjih kolonov in svobodnih kmetov.

Sestavni del knjige je zemljevid, na katerem so zabeležena vsa zbrana imena. Nastal je v sodelovanju med Geodetskim zavodom Slovenije in Slovenskim raziskovalnim inštitutom – SLORI in predstavlja del širšega načrta o krajevnih, ledinskih, vodnih in drugih imenih na tistem delu Goriške pokrajine, ki ga naseljujemo Slovenci. Gre za zemljevid Goriško ozemlje, ki ga pripravljata SLORI in Narodna in študijska knjižnica iz Trsta.

S tem delom je avtor rešil marsikaj, kar ustnemu izročilu uhaja, in s podatki dokazal slovensko prisotnost in bogato kulturno dediščino na tem delu slovenskega prostora.

Knjigo je Klemše predstavil tudi v novogoriški knjižnici. Spodbudno bi bilo, da bi jo s pomočjo bralcev PV predstavil tudi v katerem izmed osrednjih slovenskih mest.

Rajko Slokar

Vodnik po Pirenejih

Pireneji, mejno pogorje med Francijo in Španijo, so zaradi ogromnih globoko vrezanih dolin in kanjonov v zelo velikem obsegu ohranili svojo prvobitnost. To je nasploh gorski svet velikih nasprotij: romantično blage planine so nad divjimi prepadi sotesk, s pisanim cvetjem porasle visoke planote so ob ostrih konicah gorskih vrhov, sredozemsko rastlinje v vznožju gora se spogleduje s snežnimi poljanami na visokih vrhovih.

O tem pogorju je v založbi Bruckmann v Münchnu izšla knjiga **Günterja** in **Luise Auferbauer**, ki sta ji avtorja dala naslov Pireneji in podnaslov Pustolovščina treking. Gre za 256 strani debelo knjigo s 123 barvnimi fotografijami in 30 zemljevidi, ki stane 49.80 mark.

V knjigi so predstavljene poti preko tega pogorja od Atlantika do Sredozemskega morja, razdeljene na 30 enodnevnih do štiridnevnih planinskih tur, deloma po dolgih popotniških poteh GR 7, GR 10 in GR 11 oziroma po glavni poti preko Pirenejev. Vsaka od teh tur je natančno opisana, tudi z višinskimi razlikami in časi, potrebnimi za hojo, navedeni so tudi najpomembnejši podatki o zemljevidih, ki bi popotniku koristili na poti, o začetnih postajah posameznih etap ter o možnostih za prenočevanje in za prehrano med potjo. Uvodni sprehod skozi zgodovino, kulturo, pokrajino, rastlinski in živalski svet zaokrožuje predstavitev, številne barvne fotografije pa dobesedno zbujajo željo po potovanju po tej pokrajini.

Ta vodnik je daleč od tega, da bi dal popoln pregled nad popotniškimi ali celo planinskimi cilji v Pirenejih, je pa prikupen vodič po tej lepi pokrajini, ki ga je gorskim popotnikom mogoče priporočati.

Ogledalo iz Vojnika

V občini Vojnik pri Celju občasno izdajajo glasilo Ogledalo, iz katerega se vidi, da je planinstvo del življenja v tej občini.

Lanskega marca je bil v glasilu objavljen program dela domačega planinskega društva, v njem pa je videti, da je izredno priljubljena izletniška točka Šentjungert, grič na obrobju Savinjske doline. To med drugim potrjujejo tamkajšnje vpisne knjige, tudi prva iz leta 1882. Na Šentjungert je med drugim zahajal tudi **Fran Kocbek**, ko je bil še učitelj v Žalcu. V drugo vpisno knjigo se je 21. junija 1931 vpisal tudi vojniški odbor Krekove družine, 4. julija 1937 pa člani vojniškega društva kmečkih fantov in deklet.

V eni od naslednjih številk glasila je predstavljen planinski krožek v OŠ Dobrna, o katerem sta nadrobno pisali mentorici **Terezija Audič** in **Olga Vaukner** in med drugim opisali pohode v šolskem letu 1996/97 in omenili alpsko šolo v naravi, ki jo vsako leto organizirajo za učence četrtih razredov ter šteje med inovativne projekte na področju vzgoje in izobraževanja v Sloveniji.

Prav škoda je, da ta šola ni podrobneje predstavljena, še posebno zato, ker so jo kot inovacijski projekt predstavili na sejmu Dnevi slovenskega izobraževanja sredi letošnjega marca v ljubljanskem Cankarjevem domu. V prospektu, ki so ga izdali ob tej priložnosti, so odgovori na vprašnaja, kdo, kje in zakaj sodeluje v tej šoli, in tudi ugotovitev, da si gorništvo ali planinstvo zasluži mesto v sistemu slovenske vzgoje in izobraževanja, alpska šola pa je že tak projekt.

V lanski 12. številki vojniškega Ogledala je objavljen razpis za predloge programov, ki naj bi jih sofinancirali, med katerimi ni planinskih programov, v letošnji marčni številki pa so predstavljene planinske poti na območju občine Vransko. V tem pregledu je med drugim ugotovljeno, da se je z razcvetom planinstva povečalo tudi število planinskih poti. Nato so v sestavku podrobno predstavljene poti Vojnik–Šentjungert in Vojnik–Kladnart–Stolpnik ter Črešnjice–Stolpnik, opisane pa so tudi poti na Paški Kozjak. V isti številki so občani Vranskega v svojem glasilu dobili tudi program izletov za leto 1998, kar pomeni, da vojniški planinci znajo sokrajanom predstaviti svoje delo.

Franc Ježovnik

društvene novice

90 let Frischaufovega doma na Okrešlju

Slovesno odprtje Frischaufovega doma na Okrešlju je bilo 2. avgusta 1908. leta, torej natanko na isti dan v letu kot letošnje praznovanje tega za Kamniško-Savinjske Alpe in razvoj slovenskega planinstva tako pomembnega dogodka. Takratni kronist je zapisal, da se je na odprtju zbralo preko sto najodličnejših gostov, pozdravne besede pa so

Predsednika Brvar in Stepišnik podpisujeta pogodbo: po 46 letih je Frischaufov dom na Okrešlju ponovno v lasti PD Celje.

pripadle načelniku Savinjske podružnice Slovenskega planinskega društva **Franu Kocbeku**. Leto prej je snežni plaz uničil nemško planinsko kočo na Okrešlju. Savinjska podružnica je v soglasju z osrednjim odborom SPD sklenila zgraditi moderno turistično planinsko zavetišče ter jo poimenovati »Frischaufov dom« – v čast in zahvalo graškemu profesorju, prvemu pohodniku po prostranih Savinjskih Alpah.

Tako se je tudi zgodilo. Frischaufov dom je bil ob odprtju impozantna zgradba, zgrajena iz macesnovih debel, do tretjine pa zidana. Iz teh zametkov in korenin, je letos dejal slavnostni govornik **Edi Stepišnik**, predsednik PD Celje, se razraščajo

90-letnico Frischaufove koče na Okrešlju so počastili številni ljubitelji gora, med njimi (z leve) Jože Melanšek, predsednik PD Velenje, Martin Aubreht, predsednik meddruštvenega odbora planinskih društev, Jože Kodre, podpredsednik PD Celje, Edi Stepišnik, predsednik PD Celje, Francka Breznik iz Luč, Andrej Brvar, predsednik PZS, in Adi Vidmajer, podpredsednik PZS.

Foto: Ciril Sem

veje in debla drevesa planinske organizacije, množice ljubiteljev lepote narave in miru, ki postaja vse bolj pomemben in odmeven glas družbe. Ni torej nikakršno naključje, da se je na Okrešlju zbrala pisana množica gornikov. Številni so se razlezli po skalnih ostenjih mogočnih vršacev, veliko je bilo tistih, ki so v preteklih letih in desetletjih utrjevali poti celjske planinske organizacije. Med njimi častni predsednik **Adi Vrečer**, predsednik je bil polnih devet let, pa njegov zvesti sodelavec **Zoran Tratnik** in gotovo še kdo, ki je bil v pisani množici spregledan. Brez dvoma pa zasluži posebno pozornost petinosemdesetletna **Francka Breznik** iz Luč. Čila in dobrega razpoloženja je prišla, tako kot davnega leta 1935, ko je v koči prevzela mesto kuharice. Eno leto je bila na Korošici, vmes je bila tudi vojna, sicer pa je Francka skrbela za lačne trebuhe hribolazcev vse do leta 1964. Dobro se spominja, kako je vsako leto prihajal v goste mariborski škof **dr. Maksimiljan Držečnik**; nič izbirčen ni bil, prav prijetno in rad se je pogovarjal, se spominja Francka Breznik. Samo na pohodno palico oprta, sicer pa čila in razposajena se je udeležila proslave na Okrešlju. In vesela, da je tudi sedanji rod planincev ni pozabil. Seveda je bilo tistikrat vse drugače, se poglobi v spomine in se zazre preko grape v mogočno steno Ojstrice. Vse so morali znositi na ramenih, ampak to so bile malenkosti, ki so plemenitile človeka. Vse je tako blizu in vendar tako daleč, dopolni Francka Breznik, žalostna, kadar so v dom prinesli ponesrečenca. Tembolj, ker v planine hodijo samo dobri ljudje...

Poleg nepreštete množice so skupaj s celjskimi planinci praznovali tudi predsednik in podpredsednik PZS **Andrej Brvar** in **Adi Vidmajer**, neutrudni **Martin Aubreht** v imenu Meddruštvenega odbora savinjskih planinskih društev, številni predsedniki oziroma predstavniki društev iz Zgornje in Spodnje Savinjske doline, Koroške, Zasavja in Šaleške doline. Pozdravno pismo – zaradi obveznosti se proslave ni mogel udeležiti – je poslal tudi predsednik države **Milan Kučan**. Številne spodbudne besede so izrekli govorniki; iz sleherne je bilo čutiti pripadnost slovenstvu, ki je še posebej močna in izrazita prav med prostranimi gorami. Na mladih se svet obrača, je med drugim dejal predsednik Edi Stepišnik, njihove roke in volja bodo v veliko pomoč tudi v prihodnje. Še posebej, ker se na Okrešlju pripravljajo na prvo fazo ekološke sanacije s poudarkom na prečiščevanju odpadnih voda.

Tudi zato je bila proslava 90-letnice Frischaufove koče lepa priložnost za podpis listine o formalnem prenosu lastništva koče s PZS na PD Celje, ki je doslej dom le upravljalo. Leta 1952 je okoli 430 hektarjev veliko zemljišče, ki je danes naravni park, prešlo v last Planinske zveze Slovenije. Dejanje dobre volje, s katerim sta predsednika Andrej Brvar in Edi Stepišnik dokazala, da je potrebno delovati predvsem v korist planincev in ohranjati planinsko prijateljstvo. Ni namreč pomembno, od koga sta bila bolj Kocbek in Frischauf – slediti je treba njuni poti!

Edi Mavrič – Savinjčan

Ruški vrh na Kreti

Ruški planinci smo nekaj letošnjih junijskih dni preživeli na plažah in v hribih grškega otoka Krete. Tudi praznik slovenske državnosti 25. junij nas je zatekel na Kreti in marsikomu je postalo hladno pri srcu, ker ni mogel sodelovati na 3., tradicionalnem pohodu Ruše—Ruška koča, ki ga je društvo vpeljalo prav za ta praznični dan. Vedeli pa smo, da je ostala doma prava ekipa, ki bo pohod odlično organizacijsko izpeljala, in res je bilo tako. Mi, ki smo bili daleč od domačega prazničnega dogajanja, pa smo v istem času prav tako opravili enako dolg pohod, in sicer na »hribčke« za hotelom Heliotrope.

Jutro – čeprav v Grčiji navadnega delovnega dne – je bilo za nas res praznično. Ob nepopisnem razgledu smo poskakovali s skale na skalo, se neopazno dvigali med trnjem vedno višje in po brezpotjih prilezli na zelo markanten brezimni vrh nad zalivom Malie. Luna še ni povsem zašla, ko smo obstali nad prepadno steno skalnatega vrha, se za lepše fotografije nastavili žametnim jutranjim žarkom in od srca zapeli

nekaj ponarodelih slovenskih pesmic. Domovini za praznik! Višinomer Tonetove najmodernejše ure na oznojeni levi roki je pokazal višino 235 metrov nad morjem in ko smo med skalami se-

Ruški vrh na Kreti

Foto: Franček Hribernik

stopili na položno stezico, smo soglasno sklenili, naj se otoški brezimni vrh odslej imenuje Ruški vrh.

Tedaj so se zbudili vsi hišni čuvaji ob hišah v dolini in nas z odmevajočim laježem pospremili do hotela na zaslužen zajtrk in na žganje, s katerim smo razkužili tudi rano na Tonicinih licih, ki jo je dobila na grškem prazničnem pohodu.

Franček Hribernik

Cvetje s Snežnika za Boža Škerla

Na preminulega planinskega prijatelja **Boža Škerla** vežejo prijetni spomini tudi planince iz Ilirske Bistrice. Zaradi njegove dolgoletne predsedniške funkcije planinskih zvez Hrvaške in Jugoslavije so se bistriški planinci s pokojnim Božom Škerlom pogosto srečevali na mnogih planinskih vrhovih po vsej nekdanji skupni državi in se dodobra sprijateljili. Pokojni Božo Škerl je bil tudi velik občudovalec Snežnika in njegov obiskovalec. Sredi sedemdesetih let je bil na povabilo bistriških planincev kar dva dni gost na Snežniku z delegacijo slovenske in hrvaške planinske zveze. Obiskal je tudi Vilharjevo kočo v Črnem dolu in izrazil priznanje domačim tabornikom, ki so opuščeni stari planinski koči vdahnili novo življenje. Spodbudil je tudi bistriške planince pri tedaj nameravani razširitvi skromne koče na Snežniku.

Dolgoletnemu prijatelju Snežnika so zato bistriški planinci namenili šopek svežega planinskega cvetja z vrha Snežnika in ga sredi julija ob obisku trsatskega pokopališča nad Reko položili na prijateljev grob.

Vojko Čeligoj

Ob 50. jubileju Koče na planini Razor

Tolminski planinci so po končani drugi svetovni vojni sledili valu ustanavljanja novih podružnic tedanjega Planinskega društva Slovenije. Veliko let pritajena želja po svobodnem udejstvovanju v domačih gorah, ki so bile z italijansko zasedbo po prvi svetovni vojni Primorcem na silo iztrgane, in bogata planinska tradicija sta prispevala svoje. Od ustanovitve Soške podružnice SPD leta 1896 naprej preko ilegalnega planinskega kluba Krpelj namreč žar planinstva na Tolminskem ni pojenjal. V času težko pričakovane in zaslužene priključitve Primorske k matični domovini, torej v obdobju cone A in B, so v Tolminu ustanovili podružnico na novih temeljih (26. 1. 1948).

Kmalu po ustanovnem občnem zboru je upravni odbor podružnice na pobudo nekdanjega krpljevca in predsednika podružnice **Janeza Vidmarja**, gospodarja **Karla Martelanca** in njegovega namestnika **Rajka Šavlija** sprejel sklep, da bodo bivšo italijansko vojaško stavbo na planini Razor usposobili za potrebe planincev. Stekla je akcija zbiranja gradbenega materiala od vsepovsod in prevoz na mesto gradbišča. Zaradi pomanjkanja ustreznih materialov in današnjih prevoznih sredstev je bil to pravi podvig. Pri gradnji je bil deloma uporabljen tudi les kočice »Piave«, ki so jo med obema vojnama malo pod današnjo postojanko zgradili Italijani (točneje njihov CAI). Leta 1948 je bila koča obnovljena in slovesno odprta.

Nemirni investicijski duh pa je med člani planinskega društva tlel naprej, saj so že kmalu ugotovili, da je koča za naraščajoče potrebe premajhna. Sledile so priprave na razširitev. Društvo si je v tem času nakopalo številne gospodarske obveznosti na širšem teritoriju Tolminske, zato so že začeta dela na planini Razor začasno zastala. Po letu 1957 pa so se aktivnosti znova stopnjevale in tako je bila razširjena postojanka 30. julija 1961 ob udeležbi številnih obiskovalcev iz vse Slovenije slovesno odprta. Odboru društva je takrat predsedoval **Janko Fili**, gradbeni odsek pa je v času gradnje vodil **Hinko Uršič**. Koča je dobila velik prostor za skupna ležišča na podstrešju, štiri sobe v prvem nadstropju, prostorno jedilnico v pritličju in času primerno kuhinjo z novim štedilnikom. V prizidku je bilo dovolj prostora za shrambo, pralnico s straniščem in sobo za oskrbnika.

Potres, ki je leta 1976 prizadel Posočje, ni prizanesel niti planinskim objektom. Naslednje leto je upravni odbor PD Tolmin pod vodstvom **Rudija Raucha** sprejel odločitev o popotresni sanaciji in razširitvi koče. Operativne obveznosti je kot vodja gradbenega odbora sprejel najprej **Mitja Šavli**. Po letu 1982 je prišlo do sprememb v upravnem odboru društva. Predsednik PD je postal **Žarko Rovšček**, vodja gradbenega odbora pa **Vinko Pagon**. Glavna naloga osveženega upravnega odbora je bila čimprej dokončati investicijska dela, ki so zaradi velikih naporov že hromila ostale dejavnosti društva. Ob svečani otvoritvi obnovljene koče 22. julija 1984 je številne obiskovalce presenetil podatek, da so tolminski planinci v času obnove učinkovito oplemenitili razpoložljiva finančna sredstva z 11.000 urami prostovoljnega dela.

S tem pa seveda investicij ni bilo konec. Vsa naslednja leta do letos smo priča številnim izboljšavam in

preureditvam v koči. Nekatera je vodil neumorni društveni veteran **Vlado Šorli**, kasneje pa večletni in sedanji vodja gospodarskega odseka **Jože Mežnar**.

Slavju ob 50-letnici koče na planini Razor 19. julija 1998 je prisostvovalo kakih 300 planincev. **Milena Brešan**, predsednica PD Tolmin, je v priložnostnem nagovoru opozorila prisotne na mejnike v razvoju postojanke, ki je že večkrat prejela visoko priznanje v akciji »Iščemo najprijetnejše planinsko domovanje«. Jubilej pa je minil tudi v znamenju novega delovnega uspeha. Več kot tri milijone tolarjev vredna investicija je omogočila, da električni agregat na tekoče gorivo, potencialna nevarnost za vodozbirno območje rečice Zadlaščice, odhaja v zasluženi pokoj. Nadomeščajo ga ekološko veliko bolj sprejemljive fotoelektrične celice. Kot alternativni vir energije pridno napajajo vse porabnike in že kažejo spodbudne rezultate.

Le kam ste odvihrali, stari znanci: Vidmar in Fili, pa Uršič in Šavli? Upravičeno bi si lahko delili skupno veselje ob tem jubileju.

Žarko Rovšček

Pet let PD Blagovica

V soboto, 8. avgusta letos, je planinsko društvo Blagovica na Golčaju (690 m) organiziralo prireditev ob svoji peti obletnici. Vreme je bilo prekrasno, zato se je precej ljudi odločilo, da bo dan preživelo v družbi blagovških planincev. Ob deseti uri je bil organiziran pohod iz Blagovice na Golčaj, pridružili pa so se nam tudi moravški pohodniki, ki so imeli pohod iz Moravč na Golčaj.

Društvo je ob tej priložnosti razvilo svoj prapor. Slišali smo nekaj besed o nastanku in zgodovini društva, ki so ga na pobudo nekaj krajanov KS Blagovica ustanovili leta 1993. Glavni pobudnik je bil **Miro Podbelšek**. Na sestanku so se dogovorili o funkcijah in tako je postal predsednik **Viktor Us**, ki vsa ta leta svojo nalogo uspešno izpolnjuje. Planinsko društvo Blagovica je dobilo svojo sobo v prostorih KS Blagovica. Poskrbeli so za lepšo okolico in pred tem poslopjem postavili kozolček z zemljevidom KS Blagovica in oglasno desko, ki obvešča ljudi, kaj se dogaja v planinskem društvu Blagovica.

V teh petih letih so štirje člani opravili markacijski tečaj in sedaj strokovno markirajo 60 kilometrov planinskih poti v naši okolici. Skozi naše kraje potekata že dve planinski poti, Domžalska pot spominov in Evropska pešpot E6, sedaj pa smo dobili še Rokovnjaško planinsko pot – otvoritev je bila na dan prireditve. Najbolj zaslužen član našega društva za izpeljavo te poti je Miro Podbelšek, ki je kot markacist pot tudi trasiral, opisal potek, izdelal osnutek dnevnika ter ga v celoti sestavil. Dolga je 55 km in ima 11 kontrolnih točk. Najvišji vrh poti (in tudi občine) je Špilk (957 m). Na njem je društvo postavilo bivak, ki je hkrati simbol poti. Upamo, da bo nudil varno zavetje mnogim pohodnikom. Pot ni časovno omejena, lahko jo prehodite v več etapah, pač po svojih močeh. Ob odprtju poti je planinsko društvo Blagovica izdalo planinski dnevnik, ki ga po prehojeni poti pošljete društvu, v spomin pa boste dobili značko. Dnevnik lahko kupite v gostišču Urankar na Limbarski gori, pri **Ivanu Balohu** na Dolinah, v gostišču Kekec pod Šilkom, v trgovini Domino v Lukovici, v pisarni Planinskega društva Ljubljana-Matica na Miklošičevi v Ljubljani in v gostilni Žohar v Blagovici.

Leta 1998 je **Bojan Pustotnik** opravil tečaj za vodnika A kategorije. Tesneje se je povezal z osnovno šolo v Blagovici in začel v gore voditi tudi učence od prvega do četrtega razreda. Letos bo na šoli organiziran planinski krožek, ki ga bo vodil Bojan.

Vsako leto društvo organizira pohode v neznano. Udeleži se jih največ planincev in tudi ljudi, ki niso člani planinskega društva. Na pohodu v neznano so organizirane zabavne igre in tekmovanja v najrazličnejših športnih panogah. Prav tako vsako leto društvo organizira očiščevalno akcijo: čistimo planinske poti, hkrati pa markacisti popravljajo markacije. Po petih letih ima naše društvo 132 članov.

Irena Vadjunec

100 let planinske koče na Menini planini

Na slovesnosti pri Planinskem domu na Menini planini, mogočni gori, poraščeni z iglastim gozdom, ki je že nekaj let popularna zaradi polemik v zvezi s postavitvijo vojaških in civilnih radarjev, so pred kratkim obeležili stoletnico prve planinske koče. Največ zaslug za to dejanje, ki je pomenilo velik dogodek za takratno planinstvo v Sloveniji in v Savinjski dolini, je imel učitelj in prosvetlitelj, zagnan ljubitelj planin **Fran Kocbek**. Njega so se ob tej priložnosti spomnili na razstavi o planinstvu, kviz tekmovanju, Kocbekovem literarnem večeru, v brošuri »Šepetanja stoletnih viharnikov« **Edija Mavriča-Savinjčana** ter na slavnosti pri domu na Menini planini.

Ob tem dogodku so se planinci spet zavzeli za zaščito Menine pred radarsko tehnologijo, dan pa so še polepšali s pesmijo, godbo na pihala ter družabnim srečanjem.

Andrej Brvar, predsednik Planinske zveze Slovenije, je ob tem dejal:

»Planinci uživajo ugled med ljudmi ne le zato, ker je planinstvo zakoreninjeno v glavah Slovencev, temveč tudi zato, ker skrbno čuvamo naravo in gorski svet.

Vam, planincem gornjegrajskim, je bila že od nekdaj zaupana Menina planina ter od pred sto leti planinska koča. Za oboje ste dobro skrbeli. Takšno lepoto in vrednote kaže ohranjati tudi v prihodnje, pri čemer vas podpiramo tudi pri Planinski zvezi Slovenije, pač po svojih zmožnostih. Združitev sil okrog takega projekta, kot je očuvanje Menine planine,« (najbrž je imel v mislih nasprotovanje proti postavitvi radarjev na Menini planini) »je nujno in predstavlja bistvo organiziranosti planincev.

Če bomo ohranili gorski svet neokrnjen, bodo ljudje radi zahajali v gore, saj je asfalta in betona dovolj že v dolini.«

Martin Aubreht-Tinko, predsednik MDO za Celjsko-Kozjansko območje, pa je med daljšim slavnost-

Srečno, planinski dom na Menini planini, še naslednjih sto let!

nim nagovorom povedal: »Dom na Menini planini, ki je bil odprt leta 1959 in katerega upravitelj je PD Gornji Grad, je bil vseskozi odlično oskrbovan in vzdrževan. Zasluge za to imajo posamezniki in seveda večinsko članstvo tega društva.
Kocbekov večer, planinski kviz mladih planincev, planinska razstava, izdaja brošure Šepetanja stoletnih viharnikov ter slovesnost ob 100-letnici koče na Menini so le še ena potrditev trdega dela in zavzemanja za ohranjanje znanja in naravnih lepot. Tu na Menini smo zbrani ljudje dobrih src. Saj vemo, izlet v gore, v mir in razvedrilo se začne na domačem pragu, da bi se vsak vesel in poln nove energije vračal domov. Zato je prav, da planince, kot so v Gornjem Gradu in okolici, pohvalimo in se jim zahvalimo za vsestransko skrb. Ob 100-letnici koče pa jim gredo iskrene čestitke.«

Jože Miklavc

31. srečanje planincev Pošte in Telekoma Slovenije

Enaintrideseto, že tradicionalno srečanje planincev Pošte in Telekoma Slovenije, ali natančneje rečeno planinskih društev obeh danes samostojnih velikih družb v Ljubljani, Mariboru in Celju ter njihovih številnih planinskih skupin, je za nami. Velik izziv in naporna naloga še predvsem za planinsko skupino v Kranju, ki že vrsto let uspešno in tvorno deluje v okviru matičnega Planinskega društva Pošte in Telekoma Ljubljana. Lahko bi rekli, da se je kranjska planinska skupina v sodelovanju z matičnim ljubljanskim planinskim društvom v organizaciji srečanja pri Planinskem domu na Gospincu pod vrhom 1853 metrov visokega Krvavca dobro izkazala, saj so bili udeleženci srečanja v nedeljo, 21. junija, zadovoljni, ker so doživeli lep in nepozaben dan pod vrhovi Kamniških Alp.

Številni planinci in ljubitelji gora so na prireditveni prostor ob Planinskem domu na Gospincu na nadmorski višini 1491 metrov sončne in vroče junijske nedelje prišli z več strani. Največ se nas je s posebnimi avtobusi pripeljalo iz Cerkelj pri Kranju in naprej do zaselka Ambrož na nadmorski višini 1088 metrov s skromno cerkvico istoimenskega svetnika. Z osebnimi avtomobili in celo kombiji pa je šlo še višje prav do prireditvenega prostora ob Planinskem domu na Gospincu.
Večina planincev in planink se je od Ambroža – deloma po cesti in deloma po gozdnih stezah in prek senožeti – odpravila navzgor do doma peš, kar je za dobrega hodca vsaj uro in pol hoda. Kljub izredno vročemu dnevu so se našli tudi taki, ki so se v strmine zagrizli že v dolini, največ ob spodnji postaji gondolske žičnice, pa iz Kamniške Bistrice in menda celo iz Kokre. Morda si je kdo izbral še kakšno drugo težavnejšo pot. Na koncu lahko rečemo, da nas je tako ali drugače na prireditveni prostor prišlo več kot tristopetdeset. To število pa je za organizatorja gotovo velik uspeh.
Vsak, ki je prispel do doma, pa naj je prisopel upehan po strmih stezah ali pa se je pripeljal z avtomobilom in morda celo z žičnico, je bil deležen posebne dobrodošlice: velikega kosa kruha, debelo namazanega z gorenjsko »zasko« in še požirka izredno dobrega sadjevca.

Srečevali smo se stari prijatelji, planinci, znanci s številnih preteklih planinskih tur in tudi naključni znanci. A kaj kmalu smo vsi postali eno, velika družina planinskih prijateljev in vsi smo za nekaj ur pozabili na številne tegobe vsakdanjega življenja.
Poskočni zvoki in ples folklorne skupine Ozare s Primskovega pri Kranju so razigrano druščino opozorili, da se pričenja »uradni del« prireditve. A tokrat – kar zasluži vso pohvalo organizatorjem – ni bilo dolgih in napornih govorov, ampak samo kratki, a toliko bolj iskreni pozdravi in nagovori.
Uvodoma je spregovorila mlada predsednica kranjske planinske skupine pri PD PT Ljubljana **Štefka Poštrak** – le topel pozdrav vsem navzočim in nekaj besed ob srečanju, katerega organizacijo je v velikem delu nosila prav njihova planinska skupina.
Seveda je spregovoril tudi predsednik Planinskega društva Pošte in Telekoma Ljubljana **Anton Krauthaker**, ki je v svojem kratkem nagovoru naglasil predvsem pomen takšnih in podobnih planinskih srečanj, ki združujejo vse ljubitelje gora med seboj. To je še posebno pomembno danes, ko sta Pošta Slovenije in Telekom Slovenije samostojni družbi, planinstvo, planinska društva in ne nazadnje tudi planinska srečanja pa delavce in delavke obeh velikih sistemov še vedno družijo v veliko celoto.
Med drugim je še pohvalil izredno delavnost in tvornost planinskih društev Pošte in Telekoma, še zlasti pa je izpostavil aktivnost Planinske skupine Kranj kot dela PD PT Ljubljana, ki jo vodi sicer zelo mlada predsednica, vendar pa je skupina vse bolj ustvarjalna. Je pa tudi kranjska planinska skupina ena od najstarejših, ki deluje v okviru Pla-

ninskega društva Pošte in Telekoma Ljubljana, saj je doživela visok jubilej, 40. obletnico svojega delovanja.
Ob tej priložnosti je predsednik Anton Krauthaker v imenu matičnega planinskega društva izročil kranjski planinski skupini jubilejno darilo – lepo pokrajinsko sliko.
Potem so se zvrstili še drugi govorniki – predstavniki planinskih društev in obeh velikih družb Pošte in Telekoma Slovenije. Navzočim je nekaj toplih besed in pohvalo izrekel predsednik uprave Telekoma Slovenije **Peter Tevž**, v imenu direktorja Pošte Slovenije pa jih je pozdravila svetovalka direktorja **Fani Mihevc**.
In spet so se oglasili zvoki godal ob plesu folklorne skupine Ozare s Primskovega pri Kranju, ki nam je poleg izvirnih gorenjskih narodnih noš prikazala tudi star tolkalni instrument. S tem je bil uradni del srečanja pri kraju, ne pa tudi srečanje, saj se je planinska zabava šele pričela.
Staro in mlado se je zavrtelo ob zvokih poskočnih melodij in morda kar prekmalu odnehalo le zato, ker je bilo strašno vroče in soparno.
Dan se je pričel nagibati proti večeru in treba je bilo misliti na vrnitev, večinoma peš in le nekaj »najbolj utrujenih« s kombijem do Ambroža. Tam so nas že čakali avtobusi. Ko smo si v bližnji restavraciji nekoliko poplaknili izsušena grla, smo se naložili v vozila in se napotili v dolino. Vsi smo si bili ob koncu edini, da smo tudi ob 31. srečanju planincev Pošte in Telekoma Slovenije preživeli lep in nepozaben dan.

Rado Radešček

»Hvala, ker smo prijatelji!«

S temi pomenljivimi besedami je gornjegrajski dekan in lučki župnik **Jože Gračnar** tisto letošnjo avgustovsko nedeljo popoldne sredi skalnih previsov v naročju grintovških vršacev ob kapelici slovanskih apostolov Cirila in Metoda na Molički planini sklenil slavnostni shod planincev. Tri tisoč in čez se jih je zbralo, da počastijo zgodovinska

Delno obnovljena Kocbekova koča (postavljena leta 1894) na Molički planini, v ozadju kapelica sv. Cirila in Metoda.

Foto: Ciril Sem

gorniška dejanja, ki zaslužijo pozornost in premislek, saj so državotvorno zarisala pot slovenskemu narodu vse do trenutka, ko smo zmogli zgodovinsko pot okronati z življenjem v samostojni Sloveniji.
Številni znani in zaslužni obrazi slovenskega političnega in kulturnega življenja so se utopili v pričujočo množico, katera je kot mravlje zapolnila gorsko razsežnost okoli kapelice in delno obnovljene Kocbekove koče. Slovesnost dogodka ne dopušča ločevati posameznikov – vsem je bila enovita 165. obletnica prvega prihoda blaženega škofa **Antona Martina Slomška** v Solčavo, 150. obletnica programa zedinjene Slovenije, 104. obletnice narodnega shoda in otvoritve prve slovenske koče v Savinjskih planinah na Molički planini ter 100. obletnica blagoslovitve kapele sv. Cirila in Metoda. Prav svetniška brata Cirila in Metoda je poleg svetniškega škofa Slomška v mašnem nagovoru posebej izpostavil mariborski škof **dr. Franc Kramberger**. Njihovo življenje in delo nam mora biti zgled in pot mukotrpnega in nikoli dokončanega procesa utrjevanja medsebojne sloge in vzajemnosti, ki more v polnosti priti do izraza prav v samostojni državi Sloveniji, je zbranim dejal škof Kramberger. Lep dokaz je delno obnovljena koča, katero je davnega leta 1894 postavil **Fran Kocbek**, mož, ki ni podlegal številnim pritiskom – njegovo poslanstvo je bilo v razdajanju. Temu zgledu sledijo Občina in Župnija Luče, Gorniški klub Savinjske doline – Luče in še posebej prizadevni člani Pašniške skupnosti Ravne in Podvežak. Prav slednjim se velja zahvaliti, da ima Kocbekova koča lepo obnovljeno streho, njihova želja pa je prihodnje leto blagosloviti in predati planinskim potrebam popolnoma obnovljeno kočo. Tega dolgá se zavedajo; v spomin vsem Kocbekom preteklih desetletij in vsem, ki danes premagujejo poti planinskih razsežnosti.
Prav vse je bilo to nedeljo naklonjeno hvaležnemu spominu: orjaške glave starodavne, le trdno stojte, se je Slomšku ob obisku Solčave leta 1833 vzneseno porodilo v duši. Kot da je slutil množice slovenskih hribolazcev, ki jim gore pomenijo način življenja. Drugega Slovenec ne pozna kakor trdo in kamnito pot ter pošten in dobrohoten pozdrav mimoidočemu. Več kot simbolika in vendar manj kot potrebuje življenje. Dan življenja na Molički planini – žlahten prizvok so mu dajali Kamniški koledniki, igralec **Tone Kuntner** in pevci iz Luč – lahko postane žlahtnejši del novejše zgodovine slovenskega naroda. Prvemu koraku morajo slediti dejanja, podkrepljena v resnični povezanosti vseh. Tudi različno mislečih. Brez velikih besed – te naj ostanejo v oblasti kronistov in zapisovalcem državotvornih dejanj.

Edi Mavrič – Savinjčan

PD Škofja Loka v lastnih prostorih

V letu 1997 je Planinsko društvo Škofja Loka slavilo 90-letnico ustanovitve podružnice SPD za škofjeloški okraj. V teh letih je zgradilo kočo na Lubniku, jo povečalo in na pogorišču 1. maja 1943. leta požgane koče zgradilo novo, ki je bila predana planincem v uporabo v maju 1952. Na Blegošu smo zgradili kočo pred 21 leti in jo že čez pet let še za enkrat povečali. Oba objekta ob dobrem gospodarjenju z njima solidno služita svojemu namenu – planincem in občanom, ki obiščejo Lubnik in Blegoš.
V vseh teh letih pa PD ni našlo možnosti – morda smo bili premalo odločni in vztrajni – zagotoviti si prostor za društveno dejavnost. Upravni odbori, komisije in drugi odbori PD so se sestajali v stanovanjih planinskih funkcionarjev, po gostinskih objektih in nekaj let v Turističnem društvu, ki je za nas planince imelo razumevanje. V letu 1990 smo postali najemniki pisarniškega prostora v izmeri 31 m², ki je bil last občine. Objekt, kjer smo domovali, je v denacionalizacijskem postopku prešel v last Cerkve. Pogodba za nedoločen čas se je spremenila v enoletno uporabo prostora, izmera je bila povečana, pa tudi najemnina. Z ukrepi novega lastnika nam je bilo povedano, da naj si iščemo drugo rešitev. Po mnogih povpraševanjih in preračunavanjih zasoljenih najemnin se je UO PD odločil z lastnimi prihranki in bančnim kreditom odkupiti 41 m² (dve pisarni) v novo zgrajenem objektu nad Avtobusno postajo v Škofji Loki.
22. junija 1998 je bil za PD zelo pomemben dan. Vselili smo se v nove društvene prostore na čudoviti lokaciji ob selški Sori na Avtobusni postaji, kjer je izhodišče mnogim planincem, ki so prišli užit lepote našega prostora. Člani UO, najbolj vneti delavci na naših dveh planinskih postojankah in tajnik PZS smo bili ta dan med najbolj srečnimi. Ustvarili smo si dobre pogoje za delo vseh dejavnosti PD in širjenje duha planinstva med našimi občani.
Dobite nas na naslovu Kapucinski trg 13, 4220 Škofja Loka, št. telefona in faksa 064/620-667; naša tajnica **Lidija Langerholc** je zaposlena s polnim delovnim časom in se vam bo oglasila vsak dan med 7. in 13. uro, ob ponedeljkih in sredah pa tudi od 16. do 18. ure.

Jože Stanonik

Polhograjsko PD Blagajana gradi svoj dom

Planinsko društvo Blagajana iz Polhovega Gradca si naklonjenosti ljudi ni pridobilo le z vsakomesečnimi izleti, ki potekajo že tretje leto. Na letošnjem februarskem občnem zboru se je zgodilo, da je gospa **Ana Koprivec** planinskemu društvu podarila parcelo na Setnici (Ravniku). Podpis darilne pogodbe med njo in predsednikom društva **Stanetom Dvanajščakom** je bil pospremljen z velikim aplavzom. Društvo namerava na Ravniku zgraditi planinski dom, da bi imeli polhograjski planinci svoj kotiček, kjer bi se zbirali, namenjen pa bi bil tudi vzgoji mladih planincev in organiziranju poučnih in drugih predavanj o planinstvu.
Prva dela že tečejo. Tako je PD Blagajana letos organiziralo že več delovnih akcij. Na Starem Gradu so posekali smreke, ki jih je napadel lubadar, jih dali razžagati in zvoziti na parcelo. Tako so pridobili nekaj lesa za dom. Pripravljene imajo tudi opornike in nekaj strešne opeke, ki jo je prijazno podaril domačin. Vse delo opravljajo člani in drugi domačini sami s prostovoljnim delom. Pomagajo si z lastnimi traktorji in drugimi stroji, samo da ni treba segati v ne zajetno društveno blagajno.
Delovne akcije tudi letos dopolnjujejo izleti. Na tradicionalnem januarskem nočnem pohodu na Grmado je bilo v kristalno jasni mesečni noči planincev kot še nikoli. Uradno vpisanih je bilo 489. Kolone planincev so se vile iz Medvod, s Katarine in Črnega Vrha. Predvidevajo, da je bilo to noč ob kresu na Gontah okoli 700 pohodnikov. Med njimi je bil tudi predsednik države **Milan Kučan**. Februarja so bili bliže doma. Obiskali so Katarino in Belo, daljši marčevski dnevi pa so jih že zvabili na Soriško planino. Slapovi v Peklu pri Borovnici so bili še bolj divji kot ponavadi, saj jih je deževno aprilsko vreme pošteno napojilo z vodo. Krim je blizu, a marsikdo je bil na njem prvič. Letošnjega maja je bilo na njem srečanje planincev Notranjske, ki so se ga udeležili tudi naši člani. Konec maja pa je deset članov našega društva z enim gostom v dveh dneh prehodilo celotno Polhograjsko planinsko pot. Malce so bili utrujeni, a toliko bolj veseli, ko so jih v Gabršah ob sklenitvi poti pričakali drugi planinci s planinskim golažem in okusno šaro. – Junija so bili na Begunjščici. Prijazen oskrbnik Roblekovega doma jih je bil vesel, ko so iz 45 minut od doma oddaljene skladovnice drv naložili vsak svoje poleno (nekateri tudi dva) in ga prinesli h koči. Do konca leta načrtujejo še izlete na Triglav, Pohorje, izlet v neznano in še kam.

Ob pohodu na Krim so ob povratku obiskali še Tehnični muzej v Bistri pri Vrhniki. Marsikdo se tudi še dobro spominja lanskega izleta v neznano, ko so šli na Boč in si spotoma ogledali cerkev v Olimju, kjer je naš prvi slovenski svetnik (za zdaj še neuradno) **Anton Martin Slomšek** pel novo mašo. To je bilo tudi eno od vprašanj za ugotovitev kraja, kam gremo. Tam smo si ogledali tudi slovito prvo lekarno v Sloveniji (in tretjo v Evropi). Zgovorni pater, ki nam jo je razkazoval, se je moral kar potruditi, da je dobro odgovarjal na naša iskriva vprašanja. – Kadar so izleti organizirani z avtobusom, se tudi iz ust vodnika sliši kaj zanimivega iz naše kulture, zgodovine ali z drugih področij človekovega delovanja. Na razstavah v Pograjski graščini redno sodeluje tudi planinsko društvo s svojim kotičkom. Na razstavah dežurajo tudi njegovi člani.
Lepo je, da so nekatere članice našega društva pomagale pri čiščenju novega gasilskega doma, preden so ga maja blagoslovili. Člani planinskega društva so pri tem očistili opaž po opravljenih fasadnih delih.
Dela je veliko in upati je, da ga bodo naši planinci s takim veseljem, vztrajnostjo, skupno pomočjo in delavnostjo, kot so jo pokazali do zdaj, zmogli in še okrepili sodelovanje s krajem in med seboj.

Ob tej priložnosti se Planinsko društvo Blagajana tudi javno zahvaljuje gospe Ani Koprivec za izkazano zaupanje ob podaritvi parcele.

Milka Bokal

Telefon na Ledinah

Visokogorska planinska postojanka na Ledinah pod Ravensko Kočno je od letošnjega 23. avgusta po zaslugi matičnega planinskega društva Kranj ter s pomočjo firme Mobitel in zasebne firme Pleskarstvo Bakovnik z Visokega pri Kranju telefonsko povezana z dolino. Zveza je to poletno sezono sicer še poskusno obratovala, vendar je delovala brezhibno. Da so vzpostavili to telefonsko zvezo, za katero se je PD Kranj trudilo že dve desetletji, odkar

Pogled z Ledin, v ozadju Kočni, spodaj Kranjska Kočna

Foto: Franc Ekar

je bila zgrajena Kranjska koča na Ledinah, je bilo treba postaviti ustrezne pretvornike, saj stoji koča pod severnimi ostenji Grintovcev, ki veljajo za »senco« na področju telefonskih zvez v Sloveniji. Tako je zdaj mogoče na Ledine telefonirati, telefonska številka pa je 0609/643-423.

Majhna zamera PD Kranj gre ob tem na naslov Podkomisije za zveze pri Gorski reševalni službi Slovenije in Uprave Republike Slovenije za zaščito in reševanje, ki sta bili doslej večkrat naprošeni, naj bi naposled vzpostavili takšno zvezo, po kateri bi ob nesreči takoj obvestili dolino. Prav tako doslej gorski obiskovalci niso imeli možnosti, da bi se iz doline neposredno pozanimali v koči glede vremena in zasedenosti. PD Kranj upa, da bo ta poziv naletel na razumevanje: naj ne bo skoraj vse prepuščeno planinskim društvom, ki upravljajo s planinskimi postojankami ali ki so lastniki teh objektov.

Tečaj vodnikov za B kategorijo

V skladu z letnim razpisom akcij smo v okviru Mladinske komisije pri PZS od 2. do 5. 7. 1998 organizirali in izvedli tečaj in izpit vodnikov za prehod iz A v B kategorijo, ki je bil v Kranjski koči na Ledinah in v okolici. To je bil že tretji tak samostojno organiziran tečaj za B kategorijo v okviru MK.

Tečaja in izpita se je udeležilo 17 prijavljenih vodnikov iz devetih planinskih društev. Vsi udeleženci so tečaj uspešno opravili.

Novi vodniki B kategorije – za vodenje težjih kopnih tur – so postali **Husein Djuherič, Jože Jerman, Bojan Koledník, Dušan Komac, Gašper Koren, Uroš Lešnik, Franc Maršnjak, Aleš Mohorčič, Natalija Marovt, Anton Ožbold, Tomaž Polak, Jože Sedevčič, Milan Sergaš, Borut Stanko, Primož Trop, Anton Žižek** in **Anton Žižmond**.

Za uspešno in kvalitetno izvedbo tečaja so poskrbeli inštruktorji **Tone Golnar** (vodja tečaja), **Stane Jablanšček** (tehnični vodja), **Rudi Ambrož, Dragica Baloh** in **Janko Mihev**.

Tečajnikom se zahvaljujem za disciplinirano in marljivo delo, s čimer so dokazali, da se zavedajo odgovornosti, ki jih čaka pri bodočem vodniškem delu, osebju koče za dobro namestitev, hrano in postrežbo, PD Kranj za brezplačen čaj in brezplačen prevoz prtljage, **Barbari Toplek** za dobro sodelovanje in pripravo gradiva, ter seveda vsem inštruktorjem za odlično pripravljenost in kvalitetno podajanje snovi, s čimer so prav vsi pripomogli k uspešnemu poteku in zaključku tečaja.

Vodja tečaja
Tone Golnar

Novi vodniki PZS

V treh izmenah je bil od letošnjega 6. julija do 9. avgusta v Vzgojno izobraževalnem centru Bavšica pri Bovcu v organizaciji Odbora za vzgojo in izobraževanje Mladinske komisije pri PZS tečaj za vodnike kategorije A. Udeležilo se ga je 65 tečajnic in tečajnikov.

V 1. izmeni so postali pripravniki za vodnike kategorije A **Miranda Božič, Andrej Furlan, Simon Gorjup, Asta Gregorič, Borut Strosar** in **Tina Ušaj** iz Nove Gorice, **Tomaž Fabčič** iz Podnanosa, **Urša Godec** iz Ljubljane, **Tina Grabnar** iz Senovega, **Urška Jamšek** iz Moravč, **Matevž Jurše** iz Ruš, **Tomaž Kastelic** in **Tomaž Kozamernik** iz Tržiča, **Boštjan Merčun** iz Črnuč, **Natalija Vahčič** iz Brežic ter **Anže Vogelnik** in **Klemen Zupanc** iz Kranja. Vodja tečaja je bila **Katja Godec**, tehnični vodja **Klemen Medja**, zdravnik **Janez Toplišek**, inštruktorji pa **Borut Peršolja, Sandi Kelnerič** in **Jože Rožič**.

V 2. izmeni so postali pripravniki za vodnike kategorije A **Andrej Bandelj** iz Sežane, **Kristjan Baša** in **Metka Mašera** iz Nove Gorice, **Igor Bohorč, Janez Jurjevec** in **Mateja Kalič** iz PD PT Ljubljana, **Silvo Brezovnik** iz Radelj ob Dravi, **Aleksander Car** in **Matjaž Mišič** iz Loškega potoka, **Damjan Jerina** iz PD Rašica, **Boštjan Kavčič** iz Tolmina, **Sebastjan Kosec** iz PD Jeglič iz Ljubljane, **Matej Krnec** iz Litije, **Lucija Lavbič** iz Žalca, **Andra Leskovec** iz Idrije, **Vesna Lotrič, Irena Madon** in **Mitja Peternel** iz Dovja-Mojstrane, **Peter Mikša** iz PD Boč v Kostrivnici, **Alenka Orešnik, Katarina Sluga** in **Mateja Vertelj** iz PD Ljubljana Matica, **Peter Šilak** s Ptuja, **Jure Štrukelj** z Vrhnike in **Urška Vidmar** iz Medvod. Vodja izmene je bila **Katja Godec**, tehnični vodja **Stane Jablanšček**, zdravnik **Robert Blumauer**, inštruktorji pa **Simona Miklavc, Aleš Bagari, Sandi Kelnerič** in **Andraž Koren**.

Naposled so v 3. izmeni postali pripravniki za vodnike kategorije A **Slavko Alojz Golob, Tadeja Radek** in **Dejan Vidovič** s Ptuja, **Jernej Južna** in **Miha Vidali** iz Domžal, **Nejc Kovačič** in **Luka Poznič** iz PD Šmarna gora, **Anja Kristan** iz Sežane, **Katja Lampe** iz PD Križna gora, **Jure Logar, Mojmir Rupar, Gorazd Šantej, Aleš Tuhtar, Rožle Verhovc** in **Tina Verhovc** iz PD Lisca v Sevnici, **Matej Lončar** iz Horjula, **Luka Markež** iz Javornika - Koroške Bele, **Katarina Ogrinc, Gašper Pust** in **Zdenka Repanšek** iz PD Ljubljana Matica, **Karli Pintarič** iz Vitanja in **Ljiljana Smiljič** iz Gozda Martuljka. Vodja te izmene je bil **Franc Gričar**, tehnični vodja **Ivan Cigale**, zdravnik **Matic Kališnik**, inštruktorji pa **Jože Radej, Dragi Baloh** in **Sandi Kelnerič**.

Od 14. do 17. maja ter 29. in 30. avgusta letos pa je bil v Tamarju tečaj ter na Kokrskem sedlu in na Kalški gori izpit za vodnike PZS kategorije B. Udeležilo se ga je 22 kandidatov, izpit je uspešno opravilo 19 kandidatov. Tako so postali pripravniki za vodnike B kategorije **Igor Šorn** in **Branko Dobar** iz PD Javornik – Koroška Bela, **Zdravko Zajc, Branko Tepina** in **Albin Žnidarčič** iz PD Železničar, **Ivan Juretič** iz PD Gornik v Zalogu, **Valter Černigoj** iz PD Tolmin, **Cveto Meglič** iz PD Maribor, **Ivan Privora** iz PD Zabukovica, **Vinko Zver** in **Alenka Galun** iz PD Jakob Aljaž iz Maribora, **Damjan Kolšek** iz PD Laško, **Janez Lenaršič** in **Herman Rednak** iz PD Integral v Ljubljani, **Drago Kramar** in **Boris Hrušovar** iz PD Videm Krško, **Andreja Ogorevc** iz PD Brežice, **Ivan Ključevšek** iz PD Kum iz Trbovelj in **Janez Kuhar** iz PD Rašica. Vodja tečaja je bil **Franc Gričar**, tehnični vodja **Bojan Pollak**, inštruktorji pa **Drago Baloh, Silvester Jošt, Vasja Jerovšek** in **Božo Jordan**.

Tečaj za vodnike PZS kategorije A 1998

Tečaj za vodnike PZS za pridobitev kategorije A – vodenje po lahkih poteh – je potekal v organizaciji MDO Ljubljana. Pogoj za udeležbo na tečaju je starost najmanj 18 let, članstvo v PZS, primerno zdravstveno stanje in planinske izkušnje, kar pomeni, da je bodoči tečajnik v zadnjih petih letih opravil 20 tur po zahtevnih ali zelo zahtevnih poteh. Ker pa je bil v novembru sprejet nov Pravilnik o izobraževanju, kategorizaciji in registraciji vodnikov PZS, je bilo upoštevano kot različica v zadnjih petih letih 10 tur po lahkih in 10 tur po zahtevnih poteh. Tako je kandidat s hojo pridobil dovolj planinskih izkušenj in naj bi bil sposoben sam ali v družbi prijateljev za eno stopnjo več, kot bo kasneje vodil kot vodnik A kategorije. Ta kategorija je osnova za višji kategoriji B – vodenje po zahtevnih in zelo zahtevnih poteh – in D – vodenje lažjih snežnih tur.

Tečaj je vodila **Marinka Koželj Stepic**, inštruktor planinske vzgoje. Tehnični vodja je bil **Drago Metljak**, alpinistični inštruktor. Kot predavatelji so sodelovali **Marko Jurič**, Marinka Koželj Stepic, Drago Metljak, **dr. Anda Perdan, Bojan Pollak, Franček Vogelnik** in **Bogdan Žorž**. Kot inštruktorji praktičnega dela so sodelovali **Darko Bernik, Matjaž Ferjančič, Dragica Gartner, Vlado Habjan, Darja Jenko, Silvester Jošt, Marko Jurič, Frane Kemperle**, Marinka Koželj Stepic, **Marjan Kregar, Vlado Lukman**, Drago Metljak, dr. Anda Perdan, Bojan Pollak, **Jože Rožič, Davorin Žagar** in Bogdan Žorž.

Tečaj se je pričel 14. 12. 1997 s preizkusno turo na Nanos in končal 7. 6. 1998 z izpitno turo na Storžič. Potekal je ob petih polnih koncih tedna – od petka popoldne do nedelje popoldne – v planinskih postojankah v Tamarju, Vrsnem, na Loki pod Raduho, na Golteh in v Češki koči. Skupaj je trajal 12 dni, tečajniki pa so se seznanili tudi z manj znanimi predeli naše domovine.

Na tečaju so predelali teme Prva pomoč z anatomijo, Prehrana v gorah, Vpliv gora na človeka, Oprema, Varstvo narave, Planinska pota, Orientacija, Bivak in taborjenje, Sredstva za sporazumevanje, Zgodovina planinstva in alpinizma, Organizacija planinstva in vodništva, Spoznavanje gorstev, Vremenoslovje, Nevarnosti v gorah, Reševanje, Priprava in izvedba ture, Trening, Gorniško izrazje, Tehnika gibanja, Odgovornost, Elementi metodike dela in Psihologija vodenja. Bivakiranje so opravili teden dni pred izpitno turo v bližini Češke koče.

Teoretični pisni del preverjanja znanja je bil razdeljen na tri dele. Vse teme so bile pripravljene v obliki testov. Tečajniki so izdelali tudi nalogo iz orientacije in izpitno nalogo, oboje pa je bilo sestavni del izpita. Izpitna tura je bila od Doma pod Storžičem po poti skozi Žrelo na vrh Storžiča in nato preko Škarjevega roba nazaj v Dom pod Storžičem.

Novi vodniki PZS oziroma pripravniki za kategorijo A so **Primož Brovč, Damjan Gantar** in **Gregor Lenasi** – PD Polje; **Katja Čermelj, Igor Kobav** in **Nada Radešič** – OPD Koper; **Branimir Černigoj, Dušan Kompara, Vladimir Lemut** in **Srečko Vidmar** – PD Ajdovščina; **Aleš Dimnik** in **Tadej Kosmačin** – PD Jakoba Aljaža; **Dragica Gantar** – PD Železniki; **Peter Jager** in **Srečko Jugovic** – PD Saturnus; **Miran Jereb** – PD Kamnik; **Josip Malovrh, Tatjana Ravnikar, Zoran Sodnik, Janez** in **Jožica Uršič** – PD Komenda; **Slavica Pavlin** – PD Mengeš, sekcija Lek; **Bojan Pustotnik** – PD Blagovica; **Alenka Rožič** – PD Tržič; **Vinko Stiplošek** – PD Rogaška Slatina; **Matjaž Zatler** – PD Ljubljana Matica; **Boštjan Zupančič** in **Milena Žugelj** – PD Metlika.

Marinka Koželj Stepic

Ribniški cicibani na Veliki planini

51 cicibanov iz ribniškega vrtca in njihovih staršev ter vzgojiteljev se je 13. junija odpravilo na zaključni izlet na Veliko planino, ko je bila tam otvoritev sezone s pastirskimi igrami, dnevom češenj in predstavitvijo slovenskih kleti. Pri spodnji gondolski postaji je otroke in njihove spremljevalce pozdravila pe-

sem ob spremljavi harmonike in kitare; planšarji so svoj praznik jemali nadvse resno – kot da vedo, kako pomembne goste bodo dobili.
Ribničani so se vkrcali v dve gondoli, od zgornje postaje pa so se zaradi štetja in »aklimatizacije« ustavili pred penzionom Šimnovec, se fotografirali s prijaznimi planšarji in se pripravili na vzpon do Zelenega roba. Tam so si nekoliko oddahnili – za nekatere je bila pot dovolj težavna, saj so na hrbtih tovorili mlajše bratce in sestrice cicibanov - planincev, potem pa se mimo planšarskega naselja počasi napotili proti Domžalskemu domu. Spotoma smo opazovali in občudovali pokrajino in pastirske stanove.
V Domžalskem domu so nam odprli spodnji prostor, kjer smo lahko imeli svoj program in kjer smo se lahko dobro odpočili in okrepčali, nato ob spremljavi kitare zapeli, temu pa je sledila slavnostna podelitev priznanj cicibanom - planincem in diplom najaktivnejšim staršem. Med vračanjem so bili nekateri kar dobro utrujeni, zato so se najmlajši od Zelenega roba do Šimnovca peljali s sedežnico. Utrujenost pa je tam hitro minila ob zvokih glasbe, ob katerih so se nekateri zavrteli, v osrednjem nedeljskem TV dnevniku pa smo se potem gledali, kako veseli smo bili. Zaradi prijetnega vzdušja in lepega okolja smo tam ostali dlje, kot smo načrtovali, zato smo, čeprav z obžalovanjem, opustili vožnjo do Kamniške Bistrice. V avtobusu pa je bila utrujenost takoj pozabljena in so tako mlajši kot starejši kar tekmovali med seboj, kdo bo pred mikrofonom povedal kaj bolj duhovitega.
Skupaj smo preživeli in doživljali izkušnjo v gorskem svetu, ki odprtim srcem razdaja svoje lepote.

Eva Perušek

Prvi počitek pred penzionom Šimnovec je bilo treba izkoristiti za skupinsko fotografijo s planšarji.

Čaven '98

Na Čavnu je bil tudi letos, že drugo leto, planinski tabor, in sicer od 4. do 9. avgusta. Udeležilo se ga je 30 planincev, starih od 7 do 15 let. Gostoljubje je ponudila Koča Antona Bavčerja na Čavnu.
Tabor je bil vsebinsko bogat. Jedro so tvorili različni pohodi, saj se od koče na Čavnu odpirajo številne smeri proti Gori, Golakom, Krnici in Kuclju.
Ob pohodih so se vrstile različne dejavnosti, ki so bogatile dušo in srce.
V likovni delavnici so planinci poskušali z barvami in čopičem izraziti lepoto, ki jo je videlo oko in občutilo srce. V literarni delavnici so nastali verzi, pesmi srca.
Udeleženci tabora so se seznanjali z orientacijo, z živalmi s pomočjo diapozitivov in besed lovca, ki je obiskal mlade. Tudi gozdar je bil obiskovalec tabora. Planincem je želel približati naravo, gozd in življenje v njem: koristi in škodo, ki jo povzroča človek s svojim vedenjem. – Planinci morajo vedeti, kaj sodi v nahrbtnik, kakšna oprema je potrebna, ko se podajo v planine. Tudi o tem je tekla beseda. – Ker

Nepozaben spomin na čavenski tabor

slovi Mala Gora po čudoviti flori, so se planinci v spremstvu biologinje večkrat sprehodili med rastlinami in si poskušali vsaj nekatere zapomniti, najlepše pa je zabeležil fotografski aparat.
Planinci so s pomočjo plezalcev plezali po skalah na Veverički; to je bilo še posebno doživetje.
Življenje na Čavnu je bilo pestro, bogato in zanimivo, čas pa se ni hotel ustaviti.
Različne dejavnosti je omogočala bližina tabora; strokovnjaki z različnih področij so se z veseljem odzvali vabilu in udeležencem tabora pripravili zanimivo predavanje ali večer diapozitivov.
Tabor PD Ajdovščina na Čavnu bo ostal, pesem se bo zagotovo oglasila okrog Bavčerjeve koče na Čavnu tudi prihodnje poletje.

Irena Šinkovec

Planinska dejavnost v ravenskih Nožih

Planinstvo ima na Koroškem že dolgoletno tradicijo. Tukajšnji ljudje hodijo v gore sami oziroma v prijateljskih združbah ali pa organizirano v okviru planinskih društev.

V ravenskem podjetju Noži, ki sodi v koncern Slovenske železarne, pa pohodništvo razvijajo tam zaposleni – tako za člane kolektiva kot za njihove družine. Čeprav dejavnost ni formalizirana (na primer kot planinska sekcija v podjetju), pa je prav tako uspešna. Med zaposlenimi so namreč tudi gorski reševalci in mnogi izkušeni planinci, zato se organizatorji izletov radi pohvalijo, da so vse ture doslej minile brez poškodb ali neprijetnosti. To je tudi razumljivo, saj se nanje dobro pripravljajo: v sezoni opravijo nekaj izletov – začnejo z lažjimi cilji, za konec pa pustijo najbolj zahtevnega; vsi, ki se želijo udeležiti vzpona na najvišjo goro, se morajo dokazati vsaj na polovici vseh izletov, ki jih pripravijo od maja do septembra; udeleženci tako postopoma preizkušajo sebe, sopotnike in opremo, njihova kondicija pa se izboljšuje.

Navdušenje nad gorami se je med delavci in delavkami tega 180-članskega kolektiva povečalo po vzponu na Triglav. Od letošnjih načrtov so enega že uresničili: več kot 40 udeležencev je bilo na izletu na Smrekovcu, Golteh in Mozirski koči. Zaposlenim so se pridružili tudi njihovi družinski člani. V program izletov za letos so uvrstili še vzpone na Peco, Raduho, Košenjak, Olševo, Obir in Uršljo goro. Po zadnjem izletu bodo priredili piknik na Obretanovem. »Krona« letošnje planinske sezone v Nožih bo dvo- ali tridnevno potepanje ob Triglavskih jezerih.

Planinske pohode je v Slovenskih železarnah začel njihov nekdanji direktor **Gregor Klančnik**. Obdržali so se tri desetletja, čeprav so manj pogosti in manj obiskani. Čeprav se je zdelo, da organizirano pohodništvo zamira, pa je živahna planinska dejavnost v omenjenem podjetju nekdanje Železarne Ravne dokaz, da ni tako. Mogoče tudi zato, ker vodstvo podjetja podpira tako rekreacijo, saj se zaveda njenih učinkov in pomena druženja zaposlenih tudi v prostem času, kar jih oblikuje v trden in homogen kolektiv.

Zaradi razvite športno-rekreativne dejavnosti so ravenski Noži lahko za zgled tudi drugim podjetjem. Za rekreacije željne je enkrat tedensko na voljo telovadnica, podjetje regresira vstopnino za bazen, pozimi zagnani organizatorji (ki za vsako prireditev uspejo pridobiti tudi sponzorje) pripravljajo tekmovanja v veleslalomu, konec letošnjega maja pa so uspešno izpeljali že 5. *teniški turnir, na katerem so poleg* zaposlenih sodelovali tudi poslovni partnerji podjetja – itd. V zadnjem času pa se, podobno kot drugod, uveljavlja tudi gorsko kolesarjenje – tudi v tem mehanskopredelovalnem obratu se z njim ukvarja nekaj zaposlenih, eden od njih pa je že prevzel aktivnejšo vlogo, za sodelavce ob koncu tedna »naštudira« traso in jih nato povabi v naravo, najraje pod Uršljo goro.

Z opisano rekreacijo so zadovoljni tako zaposleni (krog njenih privržencev se širi) kot tudi podjetje, saj se njegov direktor zaveda pomena pripadnosti podjetju. Vsestranski učinki te dejavnosti večkratno odtehtajo stroške zanjo, namesto nekdanjih (tudi) poklicnih organizatorjev rekreativne dejavnosti zaposlenih v podjetjih pa organizacijske naloge zdaj prostovoljno, samoiniciativno in z navdušenjem *izpolnijo kar zaposleni.*

Andreja Čibron-Kodrin

Mladi taborjani PD Lisca

Ob štirih zjutraj ti posvetijo v šotor, poiščejo tvojo glavo in v ušesih prav divje zazveni: »Vstani! Gremo! Tura nas čaka!«

Skušaš razvrstiti dogodke prejšnjega dne in zaveš se, da je treba čimprej vstati, kajti šest ur hoje je pred tabo, sonce pa bo neusmiljeno grelo.

No, tako je bilo v planinskem taboru v Podvolovljeku le dvakrat, in sicer, ko smo krenili na Raduho in na dvodnevno turo na Korošico, Ojstrico in Kamniško sedlo. Sicer pa smo spali do osmih – v povprečju. Pot *nas je vodila še na lepo Malo oz.* Veliko planino, Lepenatko, starejše na Rogatec. Ko smo že bili na Raduhi, smo »skočili« še nekaj metrov pod zemljo, kjer so nas presenetili mraz, ledeni kapniki in zamrznjeno jezero.

Dneve v 26. planinskem taboru mladih planincev PD Lisca Sevnica v Podvolovljeku od 16. do 26. julija 1998 smo preživljali tako, da smo čofotali po potoku, se okopali v tolmunu slapa Cuc, se učili vozle in hoje ob vrvni ograji, nabijali odbojkarsko ali nogometno žogo, ustvarjali za skrivnega prijatelja, pospravljali in ocenjevali šotore, pomivali posodo. Malo so se mlajši udeleženci prepirali, zato je vsake toliko časa priletel od kod kakšen vodni balonček. To je bila prava osvežitev, saj smo vseh deset dni preživeli na soncu in le zadnji večer nam je ponagajal dež. No, tudi ta je ponehal po eni uri in lahko smo zakurili ogenj, zarimžimžimali okrog njega, se poljubili in veselo zapeli.

In kaj nam bo še ostalo v spominu?

Da smo zmogli vse ture!

Da se jih je nekaj zaljubilo!

Da so nas obiskali starši in prinesli sladke stvari za otroke in vodnike. (Starši, hvala vam!)

Da se je šest planincev prijelo za roke in objelo 550 centimetrov debelo jelko!

Mladi planinci PD Lisca iz Sevnice 21. julija letos na Raduhi

Da je najmlajši udeleženec tabora Bor, star 6 let in pol, prehodil toliko kot vsi ostali!
Da so na orientacijskem tekmovanju morali streljati s fračo!
Da smo na Korošici prespali v planinski koči na tako trdih posteljah, kot bi bile iz kamna. Oskrbnica pa je bila zelo prijazna in je napekla ogromno palačink in jajc. Sploh so bili domačini zelo prijazni in so nam radi pomagali.
In za konec: vsaj pol udeležencev tabora je reklo, da pride naslednje leto spet, druga polovica pa bo med letom pozabila na žulje, težak nahrbtnik in še kakšno nevšečnost.
Vsem udeležencem čestitam za opravljene vzpone in jih vabim spet julija '99. Kam? To sploh ni pomembno, saj so planine in gore vedno zanimive!

Pedagoški vodja
Jelka Slukan

Mladi planinci iz Semedele

V vrtcu Semedela v Kopru je že od leta 1981 planinstvo ena od pomembnih dejavnosti, zadnja leta pa se razvija predvsem v najtesnejšem sodelovanju z Obalnim planinskim društvom (OPD) Koper oziroma njegovim mladinskim odsekom. Od leta 1986 postaja izletništvo tako v OPD kot v vrtcu vedno bolj družinsko, s čimer se zadnji čas prav postavljamo.
V začetku letošnjega šolskega leta načrtujemo v vrtcu osem izletov, na koncu tega šolskega leta pa poletni planinski tabor. V planinsko dejavnost se vključujejo le predšolski otroci s svojimi starši, sorodniki in prijatelji, ki za posebne uspehe v planinstvu dobivajo nagrade, kot je predlagano v knjižici Ciciban planinec.
Od šolskega leta 1986/87 sem organizatorka izletov, pri čemer mi zadnjih sedem let pomaga vodnik **Nero Olivieri** iz OPD Koper, ki nam je zelo popestril izletništvo s svojimi predlogi izletov v naravo, tudi po lovskih poteh, ter spoznavanjem našega Krasa in Istre, pa tudi s prijaznim odnosom do udeležencev.
Še preden končamo šolsko leto, že predlaga, kam naj bi šli prihodnje leto. Tako smo šli lanskega oktobra po planinski poti Vinka Lovrečiča na Pomjan, novembra od Škrlin preko Laborja in Hrpeljc v Boršt, letošnjega januarja od Boršta preko Topolovca in Hrvoj v Belvedur ter še na Slavnik, marca od Gradina mimo Abitantov do Belvedurja, aprila s Tinjana preko Ospa na Socerb, maja po dolini Glinščice preko vrha Kras na Botač in po dolini ob slikoviti reki nazaj v Boljunec v Italiji.

Prvič odidejo otroci brez staršev na poletni tabor, ki ga s posredovanjem OPD Koper organiziram za vse otroke od 5. do 12. leta starosti z Obale, letos pa sta mi pomagali predvsem šolska mentorica **Marija Sredojev** in vodnica **Danica Blažina**. Od 1. do 8. julija smo bili v Litostrojskem domu na Soriški planini, kjer je bilo 39 otrok in štirje mentorji in kjer smo tokrat letovali že četrtič. Kljub ne preveč lepemu vremenu smo bili med drugim z baterijami v vojaškem bunkerju na Lajnarju, pri vojaški karavli na Slatniku, pri dveh lovcih v Danjah, med ovcami na Dravhu, na vrhu Bače ter pri kmetu Trojanu v Sorici. Dež nam je preprečil kresovanje in piknik na prostem, vendar smo ga nadomestili z večerjo imenitnega kuharskega osebja v koči. Vsi smo bili planinsko krščeni, vsi otroci so opravili malo planinsko šolo. Skupaj z nagradami PZS so prejeli še videokaseto, da ne bodo pozabili lepe Soriške planine ter vseh poti na taboru.

Nevenka Furjan

Cici tabor

Planinsko društvo Lisca je v letošnjem letu prvič organiziralo tabor za mlade družine, ki želijo biti skupaj z otroki gorniki. Zbralo se je deset družin. Skupaj je tabor štel štirideset udeležencev, z najmlajšima, še ne enoletno Ivo in Jerco, ter najstarejšo enajstletno Ajdo. Zares pisana druščina planinskih družin! Večina staršev smo mladinski vodniki in skoraj vsi smo v preteklosti obiskovali planinske tabore.
Taborili smo šest dni v Podvolovljeku. Obiskovali smo gore, hribe in vzpetine. Bili smo na Korošici, Veliki planini, Okrešlju in v Robanovem kotu, podrobno smo spoznali mirno začarano dolino Podvolovljek.
Starši smo se učili, kako je, ko gremo v gore z otroki, kako se prilagoditi otroškemu koraku, otroškemu svetu gora.
V dneh pred taborom smo bili kar malo skeptični, kako bo prvič spati v šotorih, ali bodo otroci sploh zaspali, kako jih bomo nahranili... A že prve ure druženja so pokazale, da so naše gore, narava, gozd, potok, mravlje, rožice, jok in smeh največja igralnica, polna novih presenečenj, kjer prav nikoli ni dolgčas.
Tabor smo zaključili veseli v spoznanju, da so gore z otroki še lepše in da se bomo prihodnje leto zagotovo spet videli.

Jože Prah

Cici tabor pod visokimi gorami

NAROČILNICA - PV

Željko Kozinc, Viki Grošelj, Joco Žnidaršič

POT K OČETU

Naročam knjigo Pot k očetu po ceni 6825 SIT.
Knjigo bom plačal po povzetju.

Ime in priimek: _____ pošta: _____

naslov: _____ telefon: _____

podpis: _____ datum: _____

Prometni davek je vračunan v ceno, ta pa ne vključuje stroškov poštnine. Naročilnico pošljite na naslov: ČZD Kmečki glas, Železna cesta 14, Ljubljana. Naročila sprejemamo tudi 24 ur po telefonu (061) 137 75 42.

PLANINSKI KOLEDARJI 1999

ZA LETO 1999 STA V PRODAJI DVE IZVEDBI TRADICIONALNEGA PLANINSKEGA KOLEDARJA:

SKRITE ŠTEJ GORA ZAKLADE

Glavni motivi 12 koledarskih listov so naš gorski svet od Štajerske prek Gorenjske in tja do Primorske, na 24 dopolnilnih posnetkih pa so biseri iz narave in naravi prilagojene človekove dejavnosti. Na zadnjem listu so v slovenščini in angleščini opisani posamezni predeli naših gora.

Posebna vrednost so pesmi o gorah, naslovna Prešernova pa je dala naslov tudi koledarju.

Format je pokončen 33 × 48 + 5 cm (za dotisk), koledar je vložen v papirnato vrečko.

Cena je 700,00 SIT za izvod. V ceni ni vračunan 5 % davek. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15, 20, 25 in 30 %.

V NAROČJU GORA

To je avtorski koledar priznanega planinskega fotografa Petra Janežiča. Ob odličnih posnetkih ga odlikuje razviden koledarski del s prazniki, luninimi menami itd. ter z imenskim koledarjem na zadnjem listu. Koledar dopolnjuje 24 manjših foto-grafskih posnetkov ter preglednica preteklega in prihodnjega meseca. Je odlična kombinacija umetniškega in poslovnega koledarja.

Format je dvojen, torej 42 x 30 cm, v visečem položaju 42 x 60 + 5 cm dodatka za dotisk.

Cena je 750,00 SIT za izvod. V ceni ni vračunan 5 % davek. Popusti ob nakupu večje količine 10, 15, 20, 25 in 30 %.

Vabimo Vas, da se obrnete na nas, saj že vrsto let delamo značilne, vedno lepe in vedno drugačne koledarje. Sporočite nam svoje želje o količini in roku dobave ter dotisku firme. Koledarje si lahko ogledate in jih naročite pri g. Franju ZUPANČIČU, (tel.: 061/134 30 22 ali 134 30 23 / interna 201, fax 061/13 22 140) na Planinski zvezi Slovenije, Dvoržakova 9, Ljubljana.

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

DVORŽAKOVA 9, 1000 LJUBLJANA

PRIPOROČAMO SE ZA NAROČILO